

สาเหตุความล่าช้าในการดำเนินคดีอาญาของศาลยุติธรรมภายในจังหวัดสงขลา

Causes of Delay for the Trial of Criminal Cases within Court of Justice

in Songkhla Province

ศศิวิมล ช่วยดำรงค์

Sasivimol Choudumrong

สมเกียรติ แก้วเกาะสะบ้า

Somkiat Kaewkohsaba

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยหาดใหญ่

2558

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยหาดใหญ่

ชื่องานวิจัย	สาเหตุความล่าช้าในการดำเนินคดีอาญาของศาลยุติธรรมภายในจังหวัดสงขลา
ผู้วิจัย	ศศิวิมล ช่วยดำรงค์ และสมเกียรติ แก้วเกาะสะบ้า
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ทุนอุดหนุนการวิจัย	2556

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ เป็นงานวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงสำรวจควบคู่กับการวิจัยเอกสาร มุ่งศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลา และเพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องถึงสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลา กลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 คือ ผู้พิพากษา อัยการ พนักงานสอบสวน และพยาน จำนวน 346 คน กลุ่มที่ 2 คือ จำเลย ทนายความ และประชาชนทั่วไป จำนวน 227 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้พิพากษา พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน และพยาน มีความคิดเห็นต่อสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาว่าอยู่ในระดับมาก ทั้งในภาพรวมและในภาพย่อย กล่าวคือ ในภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ย 4.01 คะแนน ด้านการประสานงานและการให้บริการข้อมูลของศาลมีคะแนนเฉลี่ย 4.12 คะแนน ด้านกระบวนการระหว่างพิจารณาของศาลมีคะแนนเฉลี่ย 3.85 คะแนน และด้านความต่อเนื่องของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีคะแนนเฉลี่ย 3.90 คะแนน

2. จำเลย ทนายความ และประชาชนทั่วไป มีความคิดเห็นต่อสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาว่าอยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและในภาพย่อย กล่าวคือ ในภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ย 3.76 คะแนน ด้านการประสานงานและการให้บริการข้อมูลของศาลมีคะแนนเฉลี่ย 4.23 คะแนน ด้านกระบวนการระหว่างพิจารณาของศาลมีคะแนนเฉลี่ย 3.54 คะแนน และด้านความต่อเนื่องของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีคะแนนเฉลี่ย 3.70 คะแนน

3. ผลการเปรียบเทียบสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

3.1 ผลการเปรียบเทียบ จำแนกตามสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ พนักงานอัยการและพยาน/ประชาชนทั่วไปเห็นว่าสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาด้านกระบวนการระหว่างพิจารณาของศาลสูงกว่าผู้พิพากษาที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

3.2 ผลการเปรียบเทียบ จำแนกตามประสบการณ์ทำงานด้านคดีอาญา ได้แก่ ประสบการณ์ 1-5 ปี 6-10 ปี 11-15 ปี 16-20 ปี และ มากกว่า 25 ปี พบว่าไม่มีความแตกต่างกันทั้งในภาพรวมและพิจารณาแยกแต่ละด้าน

3.3 ผลการเปรียบเทียบ จำแนกตามสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันในด้านกระบวนการระหว่างพิจารณาของศาล ส่วนอีกสามด้านที่เหลือ พบว่า 1) ทัศนคติความฝ่ายจำเลยมีความเห็นต่อสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาเฉลี่ยสูงกว่าจำเลยที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 2) ทัศนคติความฝ่ายโจทก์และทัศนคติความฝ่ายจำเลยมีความเห็นต่อสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาด้านการประสานงานและการให้บริการข้อมูลของศาล และด้านความต่อเนื่องของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสูงกว่าจำเลย ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

4. ผู้ที่เกี่ยวข้องกับคดีเกี่ยวกับคดีอาญาเสพติด คดีเกี่ยวกับทรัพย์สิน และคดีเกี่ยวกับชีวิต มีความคิดเห็นต่อสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลา ในด้านกระบวนการระหว่างพิจารณาของศาลไม่แตกต่างกัน นอกจากนั้นพบว่าผู้ที่เกี่ยวข้องกับคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินมีความคิดเห็นต่อสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาของศาลสูงกว่าผู้ที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาเสพติดในสามด้านคือ ด้านการประสานงานและการให้บริการข้อมูลของศาล ด้านความต่อเนื่องของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาเฉลี่ยที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

5. ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลา สามารถสรุปได้ดังนี้คือ 1) ปริมาณคดีอาญาขึ้นมาสู่ศาลเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งไม่ได้สัดส่วนกับอัตรากำลังของผู้พิพากษา เจ้าหน้าที่ธุรการ และอาคารสถานที่ 2) ยังไม่มีหลักเกณฑ์ในทางกฎหมาย คำสั่ง ระเบียบหรือคำแนะนำใด ที่กำหนดว่าคดีอาญาจะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาเท่าใด 3) ถึงแม้ว่าทางศาลยุติธรรมภายในจังหวัดสงขลาจะมีมาตรการต่างๆ มาใช้เพื่อที่จะให้คดีที่อยู่ในศาลยุติธรรมเสร็จไปโดยเร็วไม่ค้างการพิจารณาก็ตาม แต่บุคลากรที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมในบางขั้นตอนยังขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการพิจารณาคดี ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งในเกิดความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญา 4) กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญายังมีความยุ่งยากและซับซ้อน ซึ่งจากการวิจัยพบว่า ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาได้มีความพยายามแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นโดยการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในส่วนต่างๆ

การนำระบบการบริหารงานคดีในศาลมาใช้ (Case Management) และการนำวิธีการระงับข้อพิพาทที่เป็นทางเลือกอื่น (Alternative Dispute Resolution) มาใช้ ที่นิยมใช้กันอยู่ในปัจจุบัน มี 3 วิธี คือ การเจรจาต่อรอง การไกล่เกลี่ย และการอนุญาโตตุลาการ

Research Title	Causes of Delay for the Trial of Criminal Cases within Court of justice in Songkhla Province
Researcher	Miss Sasivimol Choudumrong and Mr.Somkiat Kaewkohsaba
Field	Law
Research Scholarship	2014

ABSTRACT

This research is a combination of documentary research and survey research. Its purpose is to learn about the causes of delays in persecution of criminal cases within Court of justice in Songkhla Province and to learn about the opinion of Personal; the causes of delays in persecution of criminal cases within Court of justice in Songkhla Province. These targeted samples are divided into 2 groups; group 1st, such as judges, state attorneys, witnesses who are policemen, investigation officers with a total number of 346 cases. group 2nd, such as defendants and lawyers and general public with a total number of 227 cases. The research finds that,

1. judges, state attorneys, witnesses who are policemen, investigation officers that about the opinion of Personal; the causes of delays in persecution of criminal cases at a high level ; Overview and sub-title that are the overview when consider the questions that average levels ranging of 4.01 points. Coordination and information services of court; The average score of 4.12 points. During the process of the court ; The average score of 3.85 points. And the continuation of stakeholders with an average score of 3.90 points.

2. defendants and lawyers and general public that about the opinion of Personal; the causes of delays in persecution of criminal cases at a high level ; Overview and sub-title that are the overview when consider the questions that average levels ranging of 3.76 points. Coordination and information services of court; The average score of 4.23 points. During the process of the court ; The average score of 3.54 points. And the continuation of stakeholders with an average score of 3.70 points.

3. The comparison causes of delays in persecution of criminal cases within Court of justice in Songkhla Province; Classified by personal factors of respondents

3.1 The comparison classified by status of respondents; The research finds that, A statistically different level 05th. That are the state attorneys and investigation officers/general public that about the opinion of Personal; the causes of delays in persecution of criminal about During the process of the court, more than the judge. The level of statistical significance. 05th.

3.2 The comparison classified by experience in criminal, such as 1-5 years' experience, 6-10 years' experience, 11-15 years' experience, 16-20 years' experience and more than 25 years, that are the experienced no significant difference of overview and sub-title.

3.3 The comparison classified by status of respondents; The research finds that, No significant differences in the process of the court. The other three sides are 1) The defense lawyer have an opinion on causes of delays in persecution of criminal cases higher than the defendant. The level of statistical significance 05th. 2) The plaintiff lawyer and The defense lawyer have an opinion on causes of delays in persecution of criminal cases; Coordination and Information services of court and The continuation of those involved higher than The defendant. The level of statistical significance 05th.

4. Those involved with the case involving drug offenses, cases on property and case about life that about the opinion of Personal; the causes of delays in persecution of criminal cases within Court of justice in Songkhla Province. The research finds that, No significant differences in the process of the court. In addition, it was found that those involved with the case on property who about the opinion of Personal; the causes of delays in persecution of criminal cases, higher than those involved with the case involving drug offenses. Third parties: Coordination and Information services of court, The continuation of those involved. And the causes of delays in persecution of criminal cases that the level of statistical significance 05th.

5. Problem and barriers about the causes of delays in persecution of criminal cases within Court of justice in Songkhla Province; Can be summarized as follows:

1) The criminal courts rose rapidly which is not proportional to the rate of judges, officer and premises. 2) No rules on legal, orders, regulations or instructions; that Given that criminal cases must be completed within the time how much. 3) Although the court of justice in Songkhla Province have various measures are used in order to keep the case in the court of justice completed soon. But personnel involved in the process that at some stage lack of understanding in the judicial process which a cause of delays in persecution of criminal cases 4) Criminal Procedure Law with the complex which research indicates that: During the period of the past ; An attempt to fix the problem by the correction' Criminal Procedure Law on the other parts. The court case management systems are used. And the introduction of the Alternative Dispute Resolution used. Commonly used today are three ways: Negotiation, Mediation and Arbitration.

กิตติกรรมประกาศ

วิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เพราะคณาจารย์คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาดไทยทุกท่านที่ได้กรุณาให้ความรู้ ชี้แนะแนวทางในการให้ข้อมูลงานวิจัยตลอดระยะเวลาที่ได้จัดทำงานวิจัยและด้วยความกรุณาอย่างยิ่งของผู้ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ผู้พิพากษา อัยการ พนักงานสอบสวน พยาน จำเลย ทนายความ และประชาชนทั่วไป ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญาศาลยุติธรรมภายในจังหวัดสงขลาและให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณอย่างยิ่งต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่มีส่วนช่วยสนับสนุนและส่งเสริมให้การดำเนินการวิจัยสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

สุดท้ายนี้ หากวิจัยฉบับนี้มีประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจ ผู้วิจัยขอขอบคุณดีให้แก่บุคคลทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการวิจัยฉบับนี้ แต่หากมีข้อบกพร่องประการใด ผู้วิจัยขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

ศศิวิมล ช่วยดำรงค์

กันยายน 2557

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	ก
กิตติกรรมประกาศ.....	ข
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	3
สมมติฐานการวิจัย.....	4
ประโยชน์ของการวิจัย.....	4
ขอบเขตการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	7
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	40
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	41
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	42
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	42
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	43
การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ.....	44
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	45
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	45
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	47
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามในส่วนของผู้พิพากษา อัยการ พนักงานสอบสวน และพยาน.....	48
ตอนที่ 2 การพิจารณาคดีอาญา การสืบพยานและการเลื่อนพิจารณาคดี ในส่วนของ ผู้ พิพากษา อัยการ และพนักงานสอบสวน.....	50
ตอนที่ 3 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม จำเลย ทนายความ และประชาชน ทั่วไป.....	53

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ตอนที่ 4 การพิจารณาคดีอาญา การสืบพยานและการเลื่อนพิจารณาคดี จำเลย ทนายความและประชาชนทั่วไป.....	55
ตอนที่ 5 ความคิดเห็นของผู้พิพากษา อัยการ พนักงานสอบสวน และพยาน ถึงสาเหตุ ความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลา.....	56
ตอนที่ 6 ความคิดเห็นของจำเลย ทนายความ และประชาชนทั่วไป ถึงสาเหตุความล่าช้า ในการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลา.....	58
ตอนที่ 7 ผลการเปรียบเทียบสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรม จังหวัดสงขลา จำแนกตามสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม.....	60
ตอนที่ 8 ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัด สงขลา.....	64
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ.....	65
สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย.....	66
ข้อเสนอแนะ.....	71
บรรณานุกรม.....	74
ภาคผนวก.....	76
ประวัติผู้วิจัย.....	84

สารบัญภาพประกอบ

	หน้า
ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย	41

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของผู้พิพากษา อัยการ พนักงานสอบสวน และพยาน จำแนกตาม ปัจจัยส่วนบุคคล.....	48
ตาราง 2 การพิจารณาคดีอาญา การสืบพยานและการเลื่อนพิจารณาคดี ผู้พิพากษา อัยการ พนักงานสอบสวน.....	50
ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของจำเลย หมายความ และประชาชนทั่วไป จำแนก ตามปัจจัยส่วนบุคคล.....	54
ตาราง 4 การพิจารณาคดีอาญา การสืบพยานและการเลื่อนพิจารณาคดี ในส่วนของจำเลย หมายความ และประชาชนทั่วไป.....	55
ตาราง 5 ความคิดเห็นของผู้พิพากษา อัยการ พนักงานสอบสวน และพยาน ถึงสาเหตุความล่าช้า ในการพิจารณาคดีอาญา.....	57
ตาราง 6 ความคิดเห็นของจำเลยหมายความ และประชาชนทั่วไป ถึงสาเหตุความล่าช้าในการ พิจารณาคดีอาญา.....	59
ตาราง 7 ผลการเปรียบเทียบสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาของศาล ยุติธรรมจังหวัดสงขลาจำแนกตามสถานภาพผู้พิพากษาพนักงานอัยการ พนักงาน สอบสวน และพยาน.....	60
ตาราง 8 ผลการเปรียบเทียบสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัด สงขลา จำแนกตามประเภทการทำงานด้านคดีอาญา.....	61
ตาราง 9 ผลการเปรียบเทียบสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัด สงขลา จำแนกตามสถานภาพ จำเลย หมายความฝ่ายโจทก์ และหมายความฝ่าย จำเลย.....	62
ตาราง 10 ผลการเปรียบเทียบสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัด สงขลา จำแนกตามประเภทคดีที่เกี่ยวข้อง.....	63

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

การอำนวยความสะดวกและการรักษาความสงบเรียบร้อยเป็นหน้าที่หลักของรัฐในทุกยุคทุกสมัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับปรุงและเร่งรัดการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ซึ่งเป็นเรื่องที่รัฐต้องให้ความสำคัญอย่างมาก หากเกิดความล่าช้าในการอำนวยความสะดวกนั้นจะเห็นได้ว่าย่อมส่งผลกระทบต่อประชาชนที่เกี่ยวข้องอย่างมากในการดำเนินคดี กล่าวคือ ในส่วนคดีอาญานั้น การพิจารณาคดีที่ใช้เวลานานเกินไปย่อมกระทบกระเทือนต่อเสรีภาพของจำเลย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษายกฟ้อง หากจำเลยจำเป็นต้องถูกควบคุมตัวในระหว่างการพิจารณาคดีแล้ว เสรีภาพที่สูญเสียไปย่อมไม่อาจแก้ไขได้

สำหรับประเทศไทย ที่มีระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย การอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน เป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ ในชั้นต้นประชาชนอยู่ภายใต้อำนาจรัฐ ซึ่งเป็นฝ่ายบริหารและเป็นผู้มีหน้าที่ดูแลให้การปฏิบัติตามกฎหมายที่ฝ่ายนิติบัญญัติได้ประกาศใช้บังคับ ซึ่งเมื่อมีการจับกุมผู้กระทำความผิดในคดีอาญาได้ก็จะต้องฟ้องร้องต่อศาลยุติธรรมเพื่อให้พิจารณาลงโทษอย่างเป็นธรรมและภายในเวลาอันรวดเร็ว ศาลยุติธรรมจึงเป็นองค์กรของอำนาจตุลาการในการพิจารณาคัดสินในคดีอาญาเพื่อให้มีการลงโทษผู้กระทำความผิดด้วยความเป็นธรรมและมีการตัดสินคดีความภายในระยะเวลาที่รวดเร็วตามสมควร ซึ่งจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กำหนดไว้ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 หมวด 10 ศาล (มาตรา 197-228)) นอกจากนั้นศาลยังมีการกึ่งในการพิจารณาและพิพากษาคดีโดยให้จำเลยในคดีอาญาได้รับความเคารพในความเป็นมนุษย์ตามหลักสิทธิมนุษยชนซึ่งเป็นหลักสากลอีกด้วย

อีกประการที่สำคัญคือ ปัจจุบันประเทศไทยปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว ไม่ได้สัดส่วนกับอัตรากำลังของผู้พิพากษา เจ้าหน้าที่ธุรการ และอาคารสถานที่ ซึ่งในแต่ละปีมีคดีที่พิจารณาพิพากษาเสร็จไปเป็นจำนวนมาก แต่ก็มีอีกจำนวนหนึ่งที่ค้างพิจารณาพิพากษาอยู่ การที่จะถือว่าระยะเวลาเท่าใดจะเป็นการพิจารณาคดีล่าช้า ยังไม่มีหลักเกณฑ์ในทางกฎหมาย คำสั่งระเบียบหรือคำแนะนำใด ที่กำหนดว่าคดีอาญาจะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาเท่าใด แต่ถ้าคดีอาญาหากได้พิจารณาพิพากษาในระยะเวลาอันสั้นที่สุดจำเลยก็จะได้รับความเป็นธรรม การพิจารณาคดีที่ใช้เวลามากเท่าใดก็จะเป็นความล่าช้าในการพิจารณาคดี ซึ่งตามสุภาษิตกฎหมายได้กล่าวว่า “ความยุติธรรมที่ล่าช้าอาจหมายถึงการปฏิเสธความยุติธรรม” (Justice Delayed May Mean Justice Denied) (Respectfully Quoted: A Dictionary of Quotations

(William Ewart Gladstone; รัฐบุรุษอังกฤษ)) ดังนั้นศาลยุติธรรมทั่วประเทศจึงพยายามหาวิธีการต่างๆ มาใช้เพื่อที่จะให้คดีที่อยู่ในศาลยุติธรรมเสร็จไปโดยเร็วไม่ค้างการพิจารณา ผู้วิจัยจึงประสงค์ทำการศึกษาลำบากในการพิจารณาว่ามีสาเหตุหรือปัจจัยใดที่ส่งผลให้เกิดความล่าช้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินคดีอาญาของศาลยุติธรรม หากเกิดความล่าช้าย่อมกระทบกระเทือนต่อเสรีภาพของจำเลยซึ่งขัดแย้งกับหลักสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย มาตรา 26-68))

ดังนั้น เพื่อให้ได้ผลงานวิจัยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อชุมชนได้จริง ในเขตพื้นที่จังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นที่ตั้งของศาลยุติธรรม และศาลชำนาญพิเศษหลายแห่ง ได้แก่ ศาลจังหวัดสงขลา ศาลจังหวัดนาทวี ศาลแขวงสงขลา ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสงขลา ศาลแรงงานภาค 9 ศาลปกครองสงขลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของการดำเนินคดีอาญาในศาลยุติธรรมที่ได้กล่าวข้างต้นแล้วว่า ในคดีอาญานั้นหากเกิดความล่าช้าย่อมกระทบกระเทือนต่อเสรีภาพของจำเลย ผู้วิจัยจึงเห็นควรศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับคดีอาญา และเป็นคดีอาญาที่พิจารณาในศาลยุติธรรม เนื่องจากว่าปริมาณคดีในศาลดังกล่าวค่อนข้างมากกว่าศาลชำนาญพิเศษ

อีกทั้ง ผลการวิจัยจะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อชุมชนได้ก็โดยการนำผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุมชนซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า พื้นที่ในอำเภอเมือง จังหวัดสงขลามีความเหมาะสมอย่างยิ่ง และเห็นควรเป็นศาลยุติธรรมที่ตั้งอยู่ภายในอำเภอเมือง จังหวัดสงขลาเนื่องจากเป็นศาลที่มีเขตอำนาจศาลครอบคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่ในจังหวัดสงขลา ซึ่งได้แก่ ศาลจังหวัดสงขลา , ศาลแขวงสงขลา รวม 2 แห่ง เนื่องจากที่กล่าวข้างต้นแล้วว่า ศาลยุติธรรมเหล่านี้มีปริมาณคดีขึ้นสู่กระบวนการพิจารณาในชั้นศาลเพิ่มขึ้นทุกปี เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของประชากร และความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคม ในขณะที่ศาลก็มีขีดจำกัดในด้านบุคลากรและงบประมาณส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการพิจารณาคดี เหตุผลสำคัญที่ทำให้คดีล่าช้า นอกจากขีดจำกัดด้านงบประมาณและบุคลากรแล้ว ยังมีในส่วนของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่มีความยุ่งยาก ซับซ้อน ซึ่งในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาได้มีความพยายามแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นโดยการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในส่วนต่างๆ การนำระบบการบริหารงานคดีในศาลมาใช้ (Case Management) และการนำวิธีการระงับข้อพิพาทที่เป็นทางเลือกอื่น (Alternative Dispute Resolution) มาใช้ ซึ่งวิธีการต่างๆ เหล่านี้ก็ได้นำมาใช้ ในต่างประเทศที่ประสบปัญหาปริมาณคดีมาก และความล่าช้าของการพิจารณาคดีเช่นกัน เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ เป็นต้น วิธีการระงับข้อพิพาททางอื่นที่นิยมใช้กันอยู่ในปัจจุบัน มี 3 วิธี คือ การเจรจาต่อรอง การไกล่เกลี่ย และการอนุญาโตตุลาการ วิจัยฉบับนี้ จึงมุ่งศึกษาถึงความล่าช้าในการดำเนินคดีอาญาในส่วน of ศาลยุติธรรมภายในจังหวัดสงขลาว่าเกิดขึ้นจากปัจจัยใดบ้าง และมีแนวทางแก้ไข

ต่อปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างไร โดยศึกษาหลักกฎหมายที่ปรับใช้แก่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา เปรียบเทียบกับข้อปฏิบัติหรือระเบียบปฏิบัติของการนำกฎหมายมาใช้จริง เพื่อในการช่วยให้คดี ซึ่งค้างพิจารณาอยู่ในศาลเสร็จ รวดเร็วขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจะทำการศึกษาค้นคว้าทางแก้ไขในข้อบกพร่อง ต่างๆ เพื่อช่วยให้คดีในศาลเสร็จรวดเร็วขึ้น และลดปริมาณคดีในศาลลงได้

อีกประการที่สำคัญ คือ การศึกษาเรื่องความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาของ ศาลยุติธรรมภายในจังหวัดสงขลาเป็นการต่อองค์ความรู้ทางการศึกษาจากงานวิจัยสหกิจศึกษาของ นักศึกษาชั้นปีที่ 4 คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ที่ได้ทำการศึกษาในกรณีของสาเหตุความ ล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาของศาลจังหวัดสงขลาเอาไว้ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ต่อสถานประกอบการในการนำข้อมูลงานวิจัยไปพัฒนาองค์กรต่อไป อีกทั้งเป็นการบูรณาการ ต่อยอดองค์ความรู้งานบริการวิชาการจากโครงการคลินิกกฎหมายเคลื่อนที่ ซึ่งเป็นโครงการ ประจำปีการศึกษา 2556 ของคณะนิติศาสตร์ ซึ่งนับเป็นการต่อยอดองค์ความรู้ได้เป็นอย่างดี โดยการศึกษาวิจัยเรื่องความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมภายในจังหวัดสงขลา ใช้ระเบียบวิธีวิจัยสนามในการรวบรวมข้อมูลต่างๆ จากบุคคลที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการดำเนิน กระบวนการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมภายในจังหวัดสงขลา ซึ่งประกอบด้วยผู้พิพากษา พนักงานอัยการ พยานที่เป็นพนักงานสอบสวนและประชาชนทั่วไปตลอดจนจำเลยและทนาย จำเลย ซึ่งบุคคลเหล่านี้จะเป็นกลุ่มตัวอย่างที่สามารถแสดงให้เห็นได้ว่า ปัจจัยใดจะเป็นสาเหตุสำคัญ ที่ทำให้การดำเนินคดีอาญาในศาลยุติธรรมมีความล่าช้า

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรม จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องถึงความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาของ ศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลา
3. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีต่อความล่าช้าในการพิจารณา คดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
4. เพื่อสังเคราะห์ข้อเสนอแนะปรับปรุงการดำเนินงานของศาลจังหวัดสงขลาและศาล แขวงสงขลาให้มีประสิทธิภาพที่สูงขึ้น เพื่อเป็นหลักประกันความยุติธรรมในสังคมที่ประชาชนให้ ความเชื่อถือต่อไป

สมมติฐานการวิจัย

ผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกันมีความคิดเห็นต่อความล่าช้าในการพิจารณา
คดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลาต่างกัน

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงข้อบกพร่องของปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการพิจารณาความล่าช้า
ของการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมภายในจังหวัดสงขลา มีสาเหตุมาจากปัจจัยอะไรบ้าง
2. ทำให้ทราบถึงความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องถึงความล่าช้าของการพิจารณาคดีอาญา
ของศาลยุติธรรมภายในจังหวัดสงขลา
3. ทำให้ทราบถึงข้อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีปัจจัยส่วนบุคคล
ต่างกันต่อความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลา
4. สามารถเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงการดำเนินงานของศาลยุติธรรมภายใน
จังหวัดสงขลาให้มีประสิทธิภาพที่สูงขึ้น เพื่อเป็นหลักประกันความยุติธรรมในสังคมที่ประชาชน
ให้ความเชื่อถือต่อไปได้
5. สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงบูรณาการกับการเรียนการสอนในรายวิชา
กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กล่าวคือ ทำให้นักศึกษาสามารถมีองค์ความรู้เพิ่มขึ้นจากปัญหา
ที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติของกระบวนการพิจารณาคดีความอาญานอกเหนือจากเนื้อหาและทฤษฎี
ที่ศึกษาในบทเรียน

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

งานวิจัยฉบับนี้มีขอบเขตในการศึกษาความล่าช้าในการดำเนินคดีอาญาของศาล
ยุติธรรมภายในจังหวัดสงขลา บุคคลที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของการศึกษารั้งนี้ คือ บุคคลที่เข้ามา
เกี่ยวข้องกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมภายในจังหวัดสงขลา
ซึ่งประกอบด้วยผู้พิพากษา พนักงานอัยการ พยานที่เป็นพนักงานสอบสวนและประชาชนทั่วไป
ตลอดจนจำเลยและทนายความที่มาปฏิบัติงานด้านคดีอาญาที่ศาลยุติธรรมภายในจังหวัดสงขลา
ในแต่ละวัน

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษารั้งนี้ประกอบด้วย ผู้พิพากษา พนักงานอัยการ พยานที่เป็นพนักงานสอบสวนและประชาชนทั่วไปตลอดจนจำเลยและทนายความ ที่มาปฏิบัติงานด้านคดีอาญาที่ศาลจังหวัดและศาลแขวงจังหวัดสงขลาในแต่ละวัน

ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ แบ่งเป็น

ตัวแปรตาม คือ ความล่าช้าในการพิจารณาตัดสินคดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลา แบ่งเป็น

-ความเห็นของผู้พิพากษา พนักงานอัยการ และพนักงานสอบสวน

-ความเห็นของจำเลย พยาน และทนายความ

ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้พิพากษา อัยการ และ พนักงานสอบสวน แบ่งเป็น

-สถานภาพ

-วุฒิการศึกษา

-ประสบการณ์ทำงานด้านคดีอาญา

2. ปัจจัยส่วนบุคคลของจำเลย พยาน และทนายความ

-สถานภาพ

-วุฒิการศึกษา

-ประเภทคดีที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ขอบเขตด้านพื้นที่ที่ศึกษา

ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่สำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนึ้คือ ศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลาซึ่ง หมายถึงศาลจังหวัดสงขลาและศาลแขวงจังหวัดสงขลา

ขอบเขตด้านเวลาที่ศึกษา

ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2556- ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2557

นิยามศัพท์เฉพาะ

การพิจารณาคดี หมายถึง กระบวนการพิจารณาทั้งหมดในศาลใดศาลหนึ่งก่อนศาลนั้นชี้ขาด ตัดสินหรือจำหน่ายคดีโดยคำพิพากษาหรือคำสั่ง

คดีอาญา หมายถึง กฎหมายที่รวมเอาลักษณะความผิดต่างๆ และกำหนดบทลงโทษ มาบัญญัติขึ้น ด้วยมีจุดประสงค์จะรักษาความสงบเรียบร้อยภายในสังคม การกระทำที่มีผลกระทบ กระเทือนต่อสังคม หรือคนส่วนใหญ่ของประเทศถือว่าเป็นความผิดทางอาญาหากปล่อยให้มี การแก้แค้นกันเองหรือปล่อยให้ผู้กระทำความผิดแล้วไม่มีการลงโทษจะทำให้มีการกระทำความผิด

ทางอาญามากขึ้น สังคมก็จะขาดความสงบสุข

ศาลยุติธรรม หมายถึง ศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทั้งปวง เว้นแต่คดีที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจของศาลอื่น ศาลยุติธรรมมี 3 ชั้น คือ ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา เว้นแต่ที่มีบัญญัติเป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญหรือตามกฎหมายอื่น

ศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลา หมายถึง ศาลชั้นต้นในจังหวัดสงขลา สำหรับงานวิจัยชิ้นนี้ หมายความว่า ศาลจังหวัดสงขลาและศาลแขวงสงขลา เท่านั้น

ผู้ที่เกี่ยวข้องกับศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลา หมายถึง ผู้ที่มาติดต่อดำเนินการงานราชการ อันเกี่ยวเนื่องกับกระบวนการพิจารณาคดีอาญาของศาลจังหวัดสงขลาและศาลแขวงสงขลา สำหรับงานวิจัยชิ้นนี้หมายความว่า ผู้พิพากษา อัยการ ผู้จับกุมหรือผู้ร่วมจับกุม พนักงานสอบสวน พยาน ฝ่ายโจทก์ พยานฝ่ายจำเลย จำเลย และทนายจำเลย

ความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลา หมายถึง การแสดงความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลาถึงการกระทำที่แสดงถึงการไม่ตรงต่อเวลา การเลื่อนเวลา การมาสาย การใช้เวลามากเกินควร และอาจขยายความไปถึงการผัดวันประกันพรุ่งเพื่อเลื่อนเวลาออกไปเรื่อยๆ ของกระบวนการพิจารณาคดีอาญาของศาลจังหวัดและศาลแขวงสงขลา สามารถแบ่งออกเป็น 3 ด้านคือ

ด้านการประสานงาน หมายถึง การประสานงานและการขอความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของศาลยุติธรรม

ด้านการให้บริการด้านข้อมูล หมายถึง การให้บริการด้านข้อมูลในทางคดีแก่ผู้เสียหายหรือแก่จำเลยหรือญาติของจำเลย

ด้านกระบวนการระหว่างพิจารณาของศาล หมายถึง กระบวนการระหว่างพิจารณาของศาลยุติธรรมในคดีอาญา

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณา คดีอาญาของศาลยุติธรรมภายในจังหวัดสงขลา โดยทำการศึกษาแนวคิดทฤษฎี เอกสารและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาวิจัยโดยมีเนื้อหาสาระ ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1.1 ความผิดอาญา

ความผิดอาญา เกิดจากทฤษฎีสัญญาประชาคมที่ประชาชนมอบอำนาจให้รัฐออก กฎหมายเพื่อควบคุมและป้องกันสังคมให้พ้นจากการกระทำที่เป็น “ภัยอันตรายต่อผู้อื่น” (ham to others) โดยการออกกฎหมายเพื่อควบคุมความประพฤติของบุคคลในสังคม และมีการ กำหนดข้อห้ามมิให้ปฏิบัติ หากผู้ใดฝ่าฝืนจะถูกลงโทษทางอาญา ซึ่งโทษอาญา¹ ที่ใช้ลงแก่ผู้กระทำ ผิดมี 5 ประการ คือ

1. โทษประหารชีวิต โทษสูงสุดที่กฎหมายบัญญัติให้นักโทษที่ได้รับการพิพากษา ถึงที่สุดแล้ว มีผลต้องถูกทำให้เสียชีวิตตามกระบวนการยุติธรรม

2. โทษจำคุก จำเลยจะถูกจองจำไว้ในเรือนจำ การคำนวณระยะเวลาจำคุก จะนับวันเริ่มจำคุกรวมเข้าด้วย และนับเป็น 1 วันเต็ม โดยไม่คำนึงถึงจำนวนชั่วโมง ถ้าระยะเวลา จำคุกกำหนดเป็นเดือนก็นับ 30 วันเต็ม เป็น 1 เดือน ถ้ากำหนดเป็นปี คำนวณปีปฏิทิน

3. โทษกักขัง จำเลยจะถูกกักขังไว้ในสถานที่กักขัง ซึ่งกำหนดไว้อันมิใช่เรือนจำ สถานีดำรง หรือสถานที่ควบคุมผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวน

4. โทษปรับ จำเลยต้องชำระเงินตามจำนวนที่ศาลมีคำพิพากษาหากจำเลยไม่ชำระ ค่าปรับภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา จำเลยอาจถูกยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับหรือ ถูกกักขังแทนค่าปรับ อย่างไรก็ตามหากศาลมีเหตุสงสัยว่าจำเลยจะไม่ชำระค่าปรับ ศาลอาจสั่งให้

¹ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18บัญญัติว่า“โทษสำหรับลงแก่ผู้กระทำความผิดมีดังนี้

(1) ประหารชีวิต

(2) จำคุก

(3) กักขัง

(4) ปรับ

(5) ทรัพย์สิน

กักขังจำเลยแทนค่าปรับไปก่อนก็ได้ โดยการกักขังแทนค่าปรับจะถืออัตราสองร้อยบาทต่อหนึ่งวัน และหากจำเลยเคยถูกควบคุมตัวมาก่อนไม่ว่าจะเป็นชั้นสอบสวนหรือชั้นศาล ศาลจะนำวันที่จำเลย ถูกควบคุมตัวมาหักวันข้างด้วย

5. โทษริบทรัพย์ หากเป็นทรัพย์ซึ่งบุคคลได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิดหรือเป็นทรัพย์ซึ่งบุคคลได้มาโดยการกระทำความผิดศาลมีอำนาจริบเสียได้ เว้นแต่ทรัพย์ เหล่านั้นเป็นทรัพย์สินของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด เจ้าของทรัพย์ ที่แท้จริงอาจยื่นคำร้องขอต่อศาลได้

โดยโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดทั้ง 5 ประการข้างต้น ต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้ อย่างชัดแจ้ง จึงจะลงโทษได้

ความผิดทางอาญา จึงเป็นการกระทำที่ส่วนใหญ่ส่งผลเสียหายต่อชีวิต ร่างกายของ ผู้เสียหาย อันมีผลกระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยศีลธรรมอันดีของประชาชน รัฐจึงต้อง ลงโทษผู้กระทำผิด โดยมีหลักสำคัญคือ

ก. การกระทำนั้นต้องมีกฎหมายกำหนดไว้ชัดแจ้ง

ข. โทษที่ลงต้องเป็นโทษที่กฎหมายกำหนดไว้

ค. กฎหมายไม่มีผลย้อนหลังกรณีเป็นโทษ

1.1.1 ที่มาของความผิดอาญา

1) หลักกฎหมายอาญาตามแนวคิดของเบ็คคาเรีย²

ซีซา เบ็คคาเรีย (Cesare Beccaria) นักปรัชญาด้านกฎหมายอาญา คนสำคัญในสมัยคริสต์ศตวรรษที่ 18 ได้เสนอแนวคิดที่เป็นการวางรากฐานกฎหมายอาญาไว้ว่า การที่รัฐสามารถออกกฎหมายกำหนดการกระทำใดที่รัฐห้ามมิให้กระทำ เพื่อรักษาความสงบ เรียบร้อยของสังคมส่วนรวมไว้นั้น เนื่องจาก “ทฤษฎีสัญญาประชาคม” (Social Contract) ที่ประชาชนยินยอมพร้อมกันยกอำนาจของตนให้กับรัฐ เพื่อให้รัฐเป็นตัวแทนของตนในการ ทำหน้าที่ดูแลรักษาความสงบเรียบร้อย ประชาชนจึงต้องยินยอมที่จะจำกัดเสรีภาพของตนเอง บางประการ โดยให้สัญญาว่าจะไม่กระทำการบางอย่าง หรืออาจต้องกระทำการบางอย่าง ที่จำเป็น ต่อการรักษาความสงบของสังคมส่วนรวม เสรีภาพที่ประชาชนยอมเสียสละนี้รัฐได้บัญญัติออกมา

² Beccaria, “Des dlits et des peines”, Préface de Robert Badinter, GF – Flammarion,

Paris, 1991, p. 28. อ้างใน สุระศรี จันทร์แรม “การพัฒนาองค์กรในกระบวนการยุติธรรม : ศึกษา กรณีการโอน กรมราชทัณฑ์ไปสังกัดกระทรวงยุติธรรม”, (วิทยานิพนธ์ มหาบัณฑิต คณะ นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2539), หน้า 21-22.

เป็นสิ่งที่เรียกว่า “กฎหมาย” เพื่อกำหนดสิ่งที่ห้ามกระทำ และสิ่งที่บังคับให้กระทำ หากฝ่าฝืนจะมีบทลงโทษ รัฐจึงมีอำนาจที่จะออกกฎหมายเพื่อกำหนดข้อห้ามเพื่อควบคุมความประพฤติของมนุษย์ในสังคมไว้ หากผู้ใดฝ่าฝืนจะถูกลงโทษ

สัญญาประชาคม (Social Contract) ที่เบ็คคาเรียอธิบายไว้ในส่วนที่เกี่ยวกับกฎหมายอาญา มีหลักการสำคัญคือ

(1) ถ้าประชาชนดำรงชีวิตอยู่โดยไม่มีรัฐ ผลประโยชน์ของประชาชนก็จะประสบปัญหาความขัดแย้งไม่มีที่สิ้นสุด แล้วประชาชนจะไม่มี ความมั่นคงปลอดภัยและมีความสุขเลยแม้แต่น้อย

(2) เมื่อเป็นดังนั้น ประชาชนจึงยินยอมพร้อมใจมอบเสรีภาพบางส่วนของตน เพื่อรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงปลอดภัยและความสุขโดยรวม ผลก็คือ ประชาชนต้องยินยอมให้สัญญาว่าตนเองจะต้องไม่กระทำการบางอย่าง และจะกระทำการบางอย่าง ข้อสัญญาดังกล่าวนี้ก็คือ กฎหมาย (Laws) นั่นเอง

2) อำนาจและขอบเขตอำนาจของรัฐในการออกกฎหมาย

เบ็คคาเรียยังได้อธิบายกรอบจำกัดของรัฐในการออกกฎหมายไว้ด้วยว่า รัฐมีอำนาจและขอบเขตอำนาจดังนี้

(1) รัฐได้รับข้อสัญญาประชาชนแต่ละคน ประชาชนได้จัดตั้งรัฐของพวกเขาเพื่อที่จะปกป้องข้อสัญญาร่วมกันของประชาชน โดยกฎหมายและการลงโทษ รัฐจึงมีความชอบธรรมโดยความยินยอมของประชาชน

(2) แม้รัฐจะมีความชอบธรรม แต่รัฐบาลไม่อาจใช้อำนาจกระทำทุกสิ่งทุกอย่างตามอำเภอใจ อำนาจนี้ถูกจำกัดโดย “สัญญาประชาคม” (Social Contract) เบ็คคาเรีย อ้างว่า ประชาชนต้องการเสรีภาพมากที่สุดเท่าที่จะมากได้ และยินยอมที่จะจำกัดเสรีภาพของตนเพียงเพื่อความมั่นคงปลอดภัยของประชาชนเท่านั้น ดังนั้น รัฐซึ่งมีหน้าที่ป้องกันความมั่นคงปลอดภัยของประชาชน จะสามารถละเมิดล่วงล้ำเสรีภาพของประชาชนได้แต่เพียงเท่าที่จำเป็นอย่างยิ่งเท่านั้น

(3) ประเด็นที่ความจำเป็นของรัฐมีขอบเขตเพียงใด รัฐต้องสร้างสิ่งที่สามารถสนองการสืบเสาะแสวงหารายบุคคลเกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยและความสุขอุดมของ รัฐจึงควรเป็นการดูแล “ประโยชน์ส่วนรวม” (common utility) เท่านั้น โดยมีจุดหมายปลายทางเพื่อ “ความสุขอันยิ่งใหญ่ที่สุดที่จะแบ่งปันกันในหมู่คนจำนวนมากที่สุด”

แนวความคิดเรื่องสัญญาประชาคมดังกล่าว รัฐได้ใช้อำนาจตามฉันทานุมัติที่ได้รับจากประชาชนนำมาออกกฎหมายเพื่อควบคุมความประพฤติของคนในสังคม

เพื่อคุ้มครองป้องกันภัยที่เกิดขึ้นแก่สังคม เพื่อให้สังคมโดยรวมเกิดความสุข สำหรับการควบคุมความประพฤติของคนในสังคมโดยการออกข้อกำหนดที่เป็นข้อห้ามมิให้ปฏิบัติ หากผู้ใดฝ่าฝืนข้อห้ามนั้นจะถูกลงโทษ เรียกว่าเป็นการกำหนดกฎหมายอาญา ซึ่งจะมีการกำหนดไว้ว่าการกระทำความผิดใดบ้างที่จะเป็นความผิดอาญา

1.1.2 ประเภทของความผิดอาญา

ความผิดอาญาในแง่ของกฎหมาย แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ความผิดในตัวเอง (mala in se) และความผิดเพราะกฎหมายห้าม (mala prohibita) ส่วนความผิดอาญาในแง่ของการกระทำแบ่งออกเป็น (1) ความผิดโดยการเคลื่อนไหวร่างกาย และความผิดโดยการไม่เคลื่อนไหวร่างกาย (2) ความผิดที่ต้องมีผลปรากฏและความผิดที่ไม่ต้องมีผลปรากฏ (3) ความผิดธรรมดา และความผิดซับซ้อน สำหรับความผิดอาญาในแง่ของการดำเนินคดี แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ความผิดอาญาแผ่นดินและความผิดอันยอมความได้³

1) ความผิดอาญาในแง่ของกฎหมาย

หากกล่าวโดยย่อแล้ว ความผิดอาญา หมายถึง การกระทำที่ฝ่าฝืนต่อกฎหมายอาญา ซึ่งความผิดอาญาในแง่ของกฎหมายแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ความผิดแบบที่เรียกว่า “มาลาอินเซ” (mala in se) ความผิดที่เรียกว่า “มาลาโพรฮิบิตา” (mala prohibita)

1.1) ความผิดในตัวเอง (mala in se) การกระทำความผิดบางประเภท แม้ว่าจะเกิดขึ้นในต่างพื้นที่ ต่างเวลา แต่มนุษย์มักเห็นว่าการกระทำนั้นเป็นความผิด เพราะมนุษย์มีมโนธรรมที่จะคิดได้ว่าสิ่งนั้นเป็นความผิด ซึ่งโดยทั่วไปแล้วมโนธรรมที่ว่านั้นมักตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักศีลธรรม การกระทำที่เป็นความผิดเช่นนี้เรียกว่า “มาลาอินเซ” (mala in se) ความหมายตามตัวอักษรหมายถึง “สิ่งที่เป็นความชั่วร้ายในตัวเอง” (evil in itself) การกระทำเช่นนี้เมื่อมีผู้ใดกระทำขึ้น สังคมจะถือว่าเป็นการฝ่าฝืนต่อความรู้สึกละอายของศีลธรรมของคนในสังคม เพราะเหตุว่า

³ ความผิดอาญาแผ่นดิน คือ ความผิดที่มีผลกระทบต่อผู้ที่ถูกกระทำแล้วมีผลกระทบต่อสังคม รัฐจึงต้องเข้าดำเนินการเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษให้ได้แม้ผู้ที่ถูกกระทำจะไม่คิดใจเอาความกับผู้กระทำผิดต่อไปแล้วก็ตามเพื่อป้องกันสังคม

ความผิดต่อส่วนตัว คือ ความผิดที่มีผลกระทบต่อผู้ที่ถูกกระทำ แต่ไม่มีผลกระทบต่อสังคมโดยตรง ดังนั้น เมื่อผู้ที่ถูกกระทำจะไม่คิดใจเอาความกับผู้กระทำผิดต่อไปแล้ว รัฐก็ไม่จำเป็นต้องเข้าไปดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดอีกต่อไป การกระทำความผิดใดเป็นความผิดอาญาแผ่นดินและความผิดต่อส่วนตัวนั้นก็มีหลักอยู่ว่า ความผิดใดเป็นความผิดต่อส่วนตัวต้องมีกฎหมายกำหนดไว้โดยชัดแจ้ง ความผิดนอกจากนั้นถือเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน

สังคมถือว่าสิ่งนั้นเป็นความชั่วร้ายและเป็นความผิด

1.2) ความผิดเพราะกฎหมายห้าม (mala prohibita) การกระทำความผิดอีกประเภทหนึ่ง คือ การกระทำที่เรียกว่า “มาลาโพรฮิบิตา” (mala prohibita) ความหมายตามตัวอักษรหมายถึง การกระทำความชั่วเพราะสิ่งนั้นสังคมห้ามไม่ให้กระทำ (evil because prohibited) ความผิดเช่นนี้ไม่สามารถมองเห็นหรือรู้สึกรู้ว่าเป็นความชั่วร้ายในตัวเอง แต่ที่เป็นการผิดก็เพราะกระทำในสิ่งที่กฎหมายห้าม

2) ความผิดอาญาในแง่ของการกระทำ

การกระทำ หมายถึง การเคลื่อนไหวหรือไม่เคลื่อนไหวร่างกายโดยรู้สำนึก กล่าวคือ อยู่ภายในบังคับของจิตใจ ความผิดอาญาในแง่ของการกระทำจึงแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

2.1) ความผิดโดยการเคลื่อนไหวร่างกายและความผิดโดยการไม่เคลื่อนไหวร่างกาย ความผิดโดยการเคลื่อนไหวร่างกาย หมายความว่า การเคลื่อนไหวร่างกายของผู้กระทำก่อให้เกิดความผิดขึ้น ส่วนความผิดโดยการไม่เคลื่อนไหวร่างกาย หมายความว่า แม้ว่าผู้กระทำจะไม่ได้เคลื่อนไหว แต่ก็ก่อให้เกิดความผิดขึ้นมาได้ แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

ก. ความผิดที่เกิดจากการงดเว้น หมายความว่า การให้เกิดผลอันใดขึ้น โดยการงดเว้นการที่จำต้องกระทำ เพื่อป้องกันผลนั้น (ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคท้าย)

ข. ความผิดที่เกิดจากการละเว้น หมายความว่า ความผิดอันเกิดจากการไม่กระทำ เช่น ไม่ช่วยผู้ที่ตกอยู่ในภยันตรายแห่งชีวิต (ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 374)

2.2) ความผิดที่ต้องมีผลปรากฏและความผิดที่ไม่ต้องมีผลปรากฏ

ก. ความผิดที่ต้องมีผลปรากฏ เช่น ความผิดฐานฆ่าคนตาย ตามมาตรา 288 จะต้องปรากฏว่ามีคนตาย

ข. ความผิดที่ไม่ต้องมีผลปรากฏ เช่น ความผิดฐานแจ้งความเท็จแก่เจ้าพนักงาน ตามมาตรา 137 เมื่อมีการแจ้งความเท็จต่อเจ้าพนักงานแล้ว ก็ถือว่าเป็นความผิดสำเร็จแล้ว โดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าเจ้าพนักงานจะเชื่อหรือไม่

2.3) ความผิดธรรมดาและความผิดซับซ้อน

ความผิดธรรมดา คือ ความผิดที่เกิดจากการกระทำอันเดียวหรือเป็นความผิดที่เกิดขึ้นและสิ้นสุดลงในขณะเดียวกับที่ได้กระทำการนั้นเอง

ความผิดซ้ำซ้อน แบ่งออกเป็น

ก. ความผิดต่อเนื่อง คือ ความผิดที่เกิดจากการกระทำที่เป็นความผิดติดต่อกันเนื่องกันอยู่ชั่วระยะหนึ่ง เช่น ความผิดฐานมีอาวุธปืนไว้ในความครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต ความผิดฐานหมิ่นประมาทด้วยป้ายโฆษณา แต่ความผิดฐานบุกรุกไม่ถือว่าเป็นความผิดต่อเนื่อง

ข. ความผิดที่แยกออกไป ได้แก่ ความผิดที่เข้าหลักเกณฑ์ดังนี้

- มีการกระทำความผิดหลายอัน โดยผู้กระทำความผิดคนเดียว
- มีการละเมิดกฎหมายในฐานความผิดอันเดียวกัน และ
- มีจุดประสงค์อันเดียวกันในการกระทำหลายอันนั้น

ตัวอย่างเช่น นายเมธีข่มขืนนางสาวนิดาติดต่อกันสามวัน รวม 9 ครั้ง ถือเป็นความผิดที่แยกออกไป ครอบคลุมหลักเกณฑ์ทั้งสามข้อ โดยถือเป็นกรรมเดียว

ค. ความผิดเป็นปกติธุระ คือ ความผิดที่ต้องมีการกระทำซ้ำๆ กัน จึงจะเป็นความผิด เช่น ความผิดฐานให้ที่พำนัก ซ่อนเร้นแก่ผู้ร้ายเป็นปกติธุระ ตามมาตรา 214

ง. ความผิดซ้อน มีได้หลายประการ

- การกระทำความผิดกรรมเดียว แต่โดยการกระทำหลายอัน เช่น ทำร้ายร่างกายผู้เสียหายหลายๆ ครั้ง

- การกระทำความผิดกรรมเดียว แต่ละเมิดกฎหมายหลายบท เช่น แดงยิงปืนใส่คำ 1 นัด กระสุนถูกคำบาดเจ็บ และกระสุนเลยไปถูกขาตาย

- ความผิดอันเดียวเกิดจากการกระทำหลายอัน เช่น น้อยโกงตามมาตรา 341 มีการแสดงข้อความเท็จ และได้รับทรัพย์สินไป ซึ่งการกระทำแต่ละอันไม่มีความผิดเมื่อรวมกันเข้า จึงจะเป็นความผิด

- ความผิดซึ่งเกิดขึ้นเพราะรวมการกระทำแต่ละอันซึ่งเป็นความผิดในตัวเองเข้าด้วยกัน เช่น ความผิดฐานชิงทรัพย์ เกิดขึ้นเพราะมีการลักทรัพย์ รวมกับการทำร้ายร่างกาย

3) ความผิดอาญาในแง่ของเจตนา

ความผิดอาญาในแง่ของเจตนาแบ่งออกเป็น

3.1) ความผิดที่กระทำโดยเจตนา เช่น มาตรา 288⁴

3.2) ความผิดที่กระทำโดยประมาท เช่น มาตรา 291⁵

⁴ มาตรา 288 ผู้ใดฆ่าผู้อื่น ต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุก ตลอดชีวิต หรือจำคุก ตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี

⁵ มาตรา 291 ผู้ใดกระทำโดยประมาท และการกระทำนั้นเป็นเหตุ ให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี และปรับไม่เกิน สองหมื่นบาท

3.3) ความคิดที่ไม่ต้องมีเจตนา และไม่ต้องประมาท เช่นความคิดสุโทษมาตรา 380⁶

3.4) ความผิดนอกเหนือเจตนา มาตรา 290⁷

3.5) ความผิดที่ต้องรับผิดชอบในผลสุดท้ายแห่งเจตนา เช่น มาตรา 224⁸

4) ความผิดอาญาในแง่ของการดำเนินคดี

ความผิดอาญาในแง่ของการดำเนินคดีแบ่งออกเป็น

4.1) ความผิดอาญาแผ่นดิน เช่น มาตรา 288⁹

4.2) ความผิดอันยอมความได้ เช่น มาตรา 333¹⁰

1.1.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางอาญา

หลักการพิจารณาว่าการกระทำใดควรจะเป็นความผิดอาญาหรือไม่นั้น นักกฎหมายคนสำคัญท่านหนึ่งคือ เฮร์เบิร์ต แอล แพ็กเกอร์ (Herbert L. Packer) ได้อธิบายหลักการ

⁶ มาตรา 380 ผู้ใดทำให้เกิดปฏิกูลแก่น้ำในบ่อ สระหรือที่ขังน้ำ อันมิไว้สำหรับประชาชนใช้สอย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

⁷ มาตรา 290 ผู้ใดมิได้มีเจตนาฆ่า แต่ทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ผู้นั้น ถึงแก่ความตาย ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปี

ถ้าความผิดนั้นมีลักษณะประการหนึ่งประการใดดังที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 289 ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงยี่สิบปี

⁸ มาตรา 224 ถ้าการกระทำความผิดดังกล่าวใน มาตรา 217 มาตรา 218 มาตรา 221 หรือ มาตรา 222 เป็นเหตุให้บุคคลอื่นถึงแก่ความตาย ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิต หรือ จำคุกตลอดชีวิต

ถ้าเป็นเหตุให้บุคคลอื่นรับอันตรายสาหัส ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่สิบปีถึงยี่สิบปี

⁹ อ้างถึง. เจริญธรรมที่ 3.

¹⁰ มาตรา 333 ความผิดในหมวดนี้เป็นความผิดอันยอมความได้

ถ้าผู้เสียหายในความผิดฐานหมิ่นประมาทตายเสียก่อนร้องทุกข์ ให้บิดามารดาผู้สมรส หรือบุตรของผู้เสียหายร้องทุกข์ได้ และให้ถือว่าเป็นผู้เสียหาย

เรื่องนี้ไว้ในหนังสือชื่อ “The Limits of the Criminal Sanction” โดยวางหลักเกณฑ์ไว้ 6 ประการ ดังนี้ คือ¹¹

(1) การกระทำนั้นเป็นที่เห็นได้ชัดในหมู่ชนส่วนมากว่าเป็นการกระทำที่ กระทบกระเทือนต่อสังคม และหมู่ชนส่วนมากมิได้ให้อภัยแก่การกระทำเช่นนั้น

(2) ถ้าการกระทำได้กล่าวเป็นความผิดอาญาแล้ว จะไม่ขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ของ การลงโทษประการต่างๆ

(3) การปราบปรามการกระทำเช่นนั้น กล่าวคือ การถือว่าการกระทำนั้นเป็น ความผิดทางอาญา จะไม่มีผลเป็นการลดการกระทำที่สังคมเห็นว่าถูกต้องให้น้อยลงไป

(4) หากเป็นความผิดอาญาแล้ว จะมีการใช้บังคับกฎหมายอย่างเสมอภาคและ เท่าเทียมกัน

(5) การใช้กระบวนการยุติธรรมทางอาญากับการกระทำได้กล่าวจะไม่มีผลทำให้ เกิดการใช้กระบวนการนั้นอย่างเกินขีดความสามารถทั้งทางด้านคุณภาพและปริมาณ

(6) ไม่มีมาตรการควบคุมอย่างสมเหตุสมผลอื่นๆ แล้ว นอกจากการใช้กฎหมาย อาญากับกรณีที่เกิดขึ้น

การกระทำผิดในความผิดประเภท “มาลาอินเซ” (mala in se) เช่น การฆ่าคนตาย การปล้นทรัพย์ การลักทรัพย์ การข่มขืน เป็นความผิดที่มีความชั่วร้ายในตัวเองหรือเห็นได้ในตัวเอง ข้อมเข้าข่ายหลักทั้ง 6 ประการของแพ็กเกอร์ ซึ่งรายละเอียดดังนี้

1) ทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดความผิดอาญา

แม้ว่ารัฐจะมีอำนาจในการกำหนดกฎหมายที่จะใช้เพื่อความป้องกันภัยอันตรายต่างๆ เพื่อให้สังคมมีความสงบเรียบร้อย แต่ก็มิใช่ว่ารัฐจะสามารถกำหนดกฎหมายโดยเฉพาะกฎหมาย อาญาได้ตามใจชอบ การที่รัฐจะกำหนดว่าการกระทำอย่างใดเป็นความผิดอาญามีความเกี่ยวข้องกับหลักศีลธรรม จารีตประเพณี และความคิดเห็นของสังคมโดยรวมที่น่าเสนอผ่านทางตัวแทนของ ประชาชนที่ไปทำหน้าที่ออกกฎหมาย แต่การกระทำบางอย่างที่ถึงแม้ว่าจะผิดศีลธรรมหรือ จารีตประเพณีมากมายเพียงใด แต่ไม่จำเป็นว่าจะต้องผิดกฎหมายอาญาเสมอไป เช่น การพูดเท็จ ถือว่าผิดศีลธรรม แต่ถือว่าผิดกฎหมายอาญาจนกว่าจะมีกฎหมายบัญญัติว่าการกระทำนั้น เป็นความผิด

¹¹ Herbert L. Packer *The Limits of the Criminal Sanction*. California: Stanford University Press, 1968 p296. อ้างใน เกียรติขจร วังนะสวัสดิ์ (2549) คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 9 หน้า 3 กรุงเทพมหานคร สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.

1.1) ทฤษฎีการป้องกันการกระทำที่อาจเป็นอันตรายต่อผู้อื่น

ศาสตราจารย์ เอช แอล เอ ฮาร์ต (H.L.A. Hart) แห่งมหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ดได้นำแนวคิดเสรีนิยมของ จอห์น สจวต มิลล์ (John Stuart Mill) ที่เขียนไว้ในหนังสือชื่อ *On Liberty* มาอธิบายโดยศาสตราจารย์ฮาร์ต ได้ยกคำกล่าวของมิลล์มากล่าวอ้างในหนังสือของตนเอง ชื่อ *Law, Liberty and Morality* ไว้ดังนี้

“...เหตุผลในการใช้อำนาจเหนือบุคคลในสังคมที่เจริญแล้วมีอยู่เพียงประการเดียวเท่านั้นคือ เพื่อป้องกันภัยอันจะเกิดขึ้นแก่บุคคลอื่น...” การที่จะใช้อำนาจโดยอ้างเหตุว่า “...เพื่อให้กายและใจของบุคคลนั้นดีขึ้น ย่อมไม่เป็นการเพียงพอ บุคคลไม่อาจที่จะถูกบังคับโดยชอบธรรมให้กระทำหรือละเว้นกระทำโดยอ้างว่าจะทำให้เขาดีขึ้น หรือจะทำให้เขามีความสุขขึ้น หรือในสายตาของผู้อื่นการกระทำหรือละเว้นการกระทำ จะทำให้บุคคลนั้นฉลาดหรือถูกต้องขึ้น...”¹²

จากข้อความดังกล่าวจะเห็นได้ว่าแนวคิดของจอห์น สจวต มิลล์ ยึดถือหลักการป้องกันภัยที่จะเกิดขึ้นแก่บุคคลอื่น เป็นหลักในการพิจารณาว่ารัฐควระกำหนดกฎหมายอาญามาบังคับควบคุมการกระทำนั้นหรือไม่เพียงใด กล่าวได้ว่า การมีกฎหมายอาญานี้ก็เพื่อเป็นการป้องกันการกระทำที่อาจเป็น “อันตรายต่อผู้อื่น” (harm to others) มาใช้เป็นหลักในการพิจารณาว่าการกระทำลักษณะใดควรเป็นความผิดอาญา

แต่กรณีที่เราจะถือเอาหลักการเป็นอันตรายต่อผู้อื่น เท่ากับว่าเราปฏิเสธหลัก “ความยินยอมไม่ยกเว้นความผิด” เพราะหากเราถือว่าผู้ถูกกระทำผิดยินยอม การกระทำของผู้กระทำก็ไม่เป็นภัยต่อผู้ถูกกระทำผิดอีกต่อไป อย่างไรก็ตาม การที่เราจะถือว่าการกระทำที่ได้รับความยินยอมนั้นไม่เป็นความผิดจะถูกฟ้องหรือไม่ ซึ่งเป็นปัญหาที่นักกฎหมายต้องพิจารณาต่อไป

กล่าวโดยสรุป ในการกำหนดการกระทำใดควรเป็นความผิดอาญา และรัฐนำมาบัญญัติเป็นกฎหมายอาญาเพื่อคุ้มครองป้องกันสังคม รัฐอาศัยหลักการป้องกันอันตรายต่อผู้อื่น (harm to others) มาใช้ในสนับสนุนการบัญญัติกฎหมายอาญา

วัตถุประสงค์ของการบัญญัติกฎหมายอาญา

ศาสตราจารย์ ไนเจล วอล์กเกอร์ (Nigel Walker) ได้อธิบายไว้ว่า กฎหมายอาญาคือการที่จะทำให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์อย่างน้อย 6 ประการดังนี้คือ

¹² H.L.A. Hart, *Law, Liberty and Morality*. (California: Stanford University Press,

reprinted 1965 p4) อ้างใน เกียรติขจร วังนะสวัสดิ์ (2549) คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 9 หน้า 3 กรุงเทพมหานคร สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.

1) คุ่มครองป้องกันตัวบุคคล จากการกระทำโดยเจตนาอันเป็นการโหดเหี้ยมทารุณ หรือการประกอบกรรมทางเพศ ด้วยวิธีการอันไม่พึงประสงค์ต่างๆ คุ่มครองป้องกันบุคคลจากภัยบางประการ อันเกิดจากการกระทำโดยไม่เจตนา คุ่มครองป้องกันบุคคลที่อาจชักจูงให้หลงผิดได้โดยง่ายจากการทำร้าย กดขี่หรือขู่ครีตอันจะเกิดแต่บุคคลหรือทรัพย์สินของบุคคลเหล่านั้น

2) คุ่มครองป้องกันสภาวะจิตใจของสมาชิกในสังคมนั้นให้รอดพ้นจากความกระทบกระเทือนจากการกระทำที่ถึงแม้ว่าจะเป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคล และยินยอมต่อการกระทำนั้น แต่ถือว่าผิดธรรมชาติ (เช่น การร่วมประเวณีระหว่างพี่น้อง) ป้องกันการกระทำบางประเภท ซึ่งเมื่อได้เกิดขึ้นต่อสาธารณชนแล้วจะกระทบกระเทือนจิตใจบุคคลอื่นเป็นอย่างมาก รวมทั้งป้องกันพฤติกรรมบางประเภทอันอาจก่อให้เกิดความไม่สงบขึ้นในหมู่ประชาชน

3) คุ่มครองป้องกันซึ่งทรัพย์สินส่วนบุคคลจากการลักขโมย การฉ้อโกง หรือการทำให้เสียทรัพย์สิน และกรณีอื่นๆ

4) คุ่มครองป้องกันสาธารณชนจากความไม่สะดวกสบายต่างๆ รวมทั้งสภาพบังคับทางอาญาเพื่อเก็บรวบรวมภาษีอากร

5) เพื่อป้องกันรักษาไว้ซึ่งสถาบันทางสังคม รวมทั้งบังคับให้เกิดความเมตตากรุณาที่จำเป็น

6) เพื่อบังคับใช้วิธีการต่างๆ ที่จะทำให้วัตถุประสงค์ทั้งหลายเหล่านี้บรรลุผล¹³

หลักเกณฑ์ว่าด้วยการจำกัด

หลักเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ 6 ประการของกฎหมายอาญาดังกล่าวค่อนข้างกว้างและครอบคลุมพฤติกรรมแทบทุกชนิดของบุคคล จึงมีผู้คิดค้นวิธีการกำหนดขอบเขตของกฎหมายอาญาให้ชัดเจนยิ่งขึ้น หลักเกณฑ์ว่าด้วยการจำกัด (*Limiting Principles*) มีแนวคิดว่าการใช้โทษทางอาญามีข้อจำกัด ไม่ควรนำกฎหมายอาญามาใช้เพื่อวัตถุประสงค์บางประการ มีหลักเกณฑ์ว่าด้วยการจำกัด ดังนี้คือ¹⁴

1) กฎหมายอาญาไม่ควรรวมเอาไว้ซึ่งข้อห้ามที่มีจุดประสงค์เพียงเพื่อให้บุคคลเชื่อฟัง และผลของการไม่เชื่อฟังคือผลร้ายในทางแก้แค้นตอบแทนเท่านั้น แต่ลำพังข้อห้ามนั่นเองปราศจากอรรถประโยชน์ที่เป็นแก่นสาร แนวคิดนี้เป็นของซีซ่า เบคคาเรีย ผู้ยึดถือในแนวทาง

¹³ Walker Nigel "the scope of Criminal Law" Sentencing in a Rational Society.

Plican Books, 1972 อ้างใน อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ ทฤษฎีอาญา. กรุงเทพฯ. สำนักพิมพ์วิญญูชน 2552 หน้า 49-50.

¹⁴ อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ. ทฤษฎีอาญา. กรุงเทพฯ. สำนักพิมพ์วิญญูชน 2552 หน้า 51-56.

อรรถประโยชน์นิยม ที่เคยยื่นข้อเสนอไว้ว่า “การป้องกันอาชญากรรมย่อมดีกว่าการลงโทษ ผู้กระทำความผิด สิ่งนี้ควรเป็นเป้าหมายอุดมคติของการออกกฎหมายที่ดี”

2) ไม่ควรนำกฎหมายอาญามาใช้เพื่อลงโทษพฤติกรรมที่ปราศจากพิษภัย หลักเกณฑ์ข้อนี้เบนธัมได้ขยายความเพิ่มเติมต่อจากหลักเกณฑ์ของเบคคาเรีย ถ้าการกระทำนั้นมิได้มีความชั่วอยู่ในตัวแล้ว การใช้กฎหมายอาญาลงโทษการกระทำนั้น ย่อมถือได้ว่าเป็นการไม่สมควรอย่างยิ่ง แต่หลักเกณฑ์ข้อนี้ยังมีปัญหาว่า จะตัดสินใจได้อย่างไรว่าพฤติกรรมเช่นนั้นมิภัยหรือยัง เบนธัมจึงได้ปรับปรุงหลักเกณฑ์ของตนต่อไปอีก

3) ไม่ควรใช้กฎหมายอาญาเพื่อเป็นวิธีการที่นำไปสู่จุดประสงค์ที่สามารถทำให้ บรรลุถึงซึ่งจุดประสงค์ได้เช่นเดียวกัน ด้วยวิธีการอื่นที่ทำให้เกิดความทุกข์เข็ญน้อยกว่า หลักเกณฑ์ข้อนี้เบนธัมได้ปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นแต่ก็ยังมีข้อบกพร่องเขาจึงปรับปรุงหลักเกณฑ์อีกครั้ง

4) ไม่ควรนำกฎหมายอาญามาใช้ เมื่อผลร้ายที่เกิดจากการกระทำผิดนั้นน้อยกว่า ผลร้ายที่เกิดจากการลงโทษ หลักเกณฑ์ข้อนี้เป็นหลักเกณฑ์ที่พัฒนามาสุดของเบนธัม แต่ก็ยังคงมี ปัญหาอยู่ตรงที่เราไม่สามารถจะวัดได้ว่าผลร้ายอันเกิดจากการกระทำผิดและผลร้ายอันเกิดจากการ ลงโทษนั้นประการไหนจะมากกว่ากัน และผลร้ายที่จะนำมาวัดนั้นยังเกิดต่อบุคคลที่แตกต่างกัน

5) ไม่ควรนำกฎหมายอาญามาใช้เพื่อจุดประสงค์ที่จะบังคับให้บุคคลประพฤติตาม แนวทางที่จะทำให้เกิดผลประโยชน์แก่ผู้ปฏิบัติตนเอง หลักเกณฑ์ข้อนี้เป็นของ จอห์น สจ๊วต มิลล์ โดยมิลล์ ยึดหลักว่า อิสระภาพของบุคคลย่อมอยู่เหนือสิ่งอื่นใด แม้ว่าการกระทำของบุคคลจะผิด ศีลธรรมหรือไม่ก็ตาม แต่ถ้าการกระทำนั้นมิได้ก่อให้เกิดความเดือดร้อนให้แก่บุคคลอื่น รัฐก็ไม่ ควรจะเข้าไปยุ่งเกี่ยว

จอห์น สจ๊วต มิลล์ เขียนเรียงความชื่อว่า “เสรีภาพ” (1859)¹⁵ มีข้อความว่า

“วัตถุประสงค์ของเรียงความนี้ เพื่อที่จะเสนอหลักเกณฑ์ที่ง่าย ซึ่งเหมาะสมที่จะ นำมาใช้ในการที่สังคมจะควบคุมบุคคลในสังคมด้วยวิธีการต่างๆ ไม่ว่าวิธีการที่สังคมนั้นใช้อยู่ จะ เป็นวิธีการใช้กำลังในรูปของโทษตามกฎหมาย หรือการขู่บังคับทางศีลธรรมโดยประชาคมติ หลักเกณฑ์นี้เป็นหลักเกณฑ์ที่ปกป้องตนเอง เป็นหลักเกณฑ์ที่เป็นเป้าหมาย เพื่อคุ้มครองมนุษยชาติ ไม่ว่าจะเป็นรายบุคคล หรือโดยส่วนรวม จากการถูกย่ำยีเรื่องเสรีภาพ โดยการกระทำของบุคคลใน สังคมนั้น ในสังคมที่เจริญแล้วนั้น การใช้กำลังอำนาจเหนือสมาชิกในสังคมของตน จะถือเป็นการ ถูกต้องก็ต่อเมื่อมีจุดประสงค์เพื่อที่จะป้องกันภัยอันตรายอันจะเกิดแก่บุคคลอื่นในสังคมนั้น

¹⁵ Mill, John Stuart. 1859. *On Liberty*. Currin V. Shields (ed.). New York:

Macmillan 1986. อ้างใน เกียรติขจร วังนะสวัสดิ์ (2549) *คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1*. ฉบับ พิมพ์ครั้งที่ 9, กรุงเทพมหานคร, สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.

ภัยอันตรายที่จะเกิดขึ้นแต่ตนเองโดยมิได้มีบุคคลอื่นเป็นผู้ก่อให้เกิด ไม่ว่าจะเป็นทางกายภาพหรือทางจริยธรรมแล้วย่อมไม่อาจถือเป็นข้ออ้างที่เพียงพอสำหรับการจำกัดเสรีภาพจากการกระทำของมนุษย์”

2) ทฤษฎีการลงโทษและวัตถุประสงค์การลงโทษ¹⁶

ทฤษฎีการลงโทษมี 4 ทฤษฎีใหญ่ด้วยกันคือ ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน ทฤษฎีการลงโทษแบบอรรถประโยชน์ ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด (Rehabilitative Theory) และทฤษฎีการลงโทษเพื่อคุ้มครองสังคม (Social Protection Theory)

2.1) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน

เป็นปฏิกิริยาของสังคมที่มีต่อพฤติกรรมที่ขัดต่อกฎหมายในลักษณะแก้แค้นทดแทนเกิดขึ้นในสถานะธรรมชาติของคนในความสัมพันธ์กับโลกภายนอกและมีมาตั้งแต่โบราณกาล ปฏิกิริยาของสังคมต่ออาชญากรรมที่เป็นการแก้แค้นทดแทนที่เป็นการกระทำต่อผู้ประทุษร้ายโดยสมาชิกหรือโดยกลุ่มหรือโดยรัฐ

โดยสรุปนักทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนนี้ไม่ได้สนใจต่ออนาคตของผู้ถูกลงโทษหรือของสังคม สนใจแต่เพียงอย่างเดียวต่อพฤติกรรมหรือการกระทำในอดีตของผู้กระทำความผิด เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นไม่ว่าร้ายแรงมากน้อยประการใด ผู้กระทำความผิดสมควรได้รับโทษตามนั้น ในปัจจุบันนี้การลงโทษตามทฤษฎีนี้ มีแนวโน้มจะนำกลับมาใช้ในประเทศสหรัฐอเมริกาอีก เพราะเหตุว่าการลงโทษเพื่อวัตถุประสงค์ประการอื่น เช่น เพื่อแก้ไขฟื้นฟูไม่ได้ผลในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเท่าที่ควร

2.2) ทฤษฎีการลงโทษแบบอรรถประโยชน์

นักอาชญาวิทยาสำนักคลาสสิก ซึ่งมีซีซาร์ เบ็คคาเรีย (Cesare Beccaria) (ค.ศ. 1718 – 1794) และเจเรมี เบนแทม (Jeremy Bentham) (ค.ศ. 1748 – 1832) เป็นผู้นำเสนอ ทฤษฎีการลงโทษแบบอรรถประโยชน์โดย มีหลักการเบื้องต้นว่า คนเรากระทำความผิดโดยเจตนา และก่อนจะลงมือกระทำก็ได้พิจารณาใคร่ครวญแล้วจึงลงมือกระทำ เพราะฉะนั้นรัฐจึงควรบัญญัติความผิดและโทษสำหรับความผิดนั้นอย่างชัดเจน เมื่อมีกฎหมายบัญญัติชัดเจนอย่างนั้นแล้ว ผู้ที่ฝ่าฝืนย่อมจะถูกลงโทษตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ทั้งนี้การลงโทษจะต้องทำอย่างรวดเร็ว แน่นอน เสมอภาคกันและรุนแรงตามโทษที่กำหนดไว้ การลงโทษดังกล่าวย่อมจะมีประโยชน์ต่อสังคมในด้านการลดอาชญากรรมและส่งเสริมให้คนทั่วไปเคารพกฎหมาย

¹⁶ สุระศรี จันทร์แรม “การพัฒนาองค์กรในกระบวนการยุติธรรม : ศึกษากรณีการโอน กรมราชทัณฑ์ไปสังกัดกระทรวงยุติธรรม” (วิทยานิพนธ์ มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2539), หน้า 21-22.

2.3) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด

นักอาชญวิทยาสำนักโพซิทีฟ ซึ่งมีซีซาร์ ลอมโบโซ (Cesare Lombroso) (ค.ศ. 1835 – 1909) เป็นผู้นำ เห็นว่าอาชญากรรมเป็นปรากฏการณ์อย่างหนึ่งในสังคม เช่นเดียวกับปรากฏการณ์ธรรมชาติ เช่น ฟ้าร้อง ฟ้าผ่า พายุพัด เป็นต้น โดยผู้ประกอบอาชญากรรมหาได้มีเจตนาที่จะกระทำความผิดกฎหมายไม่ เพราะฉะนั้นเมื่อผู้ประกอบอาชญากรรมไม่ได้มีเจตนาประกอบอาชญากรรม การลงโทษผู้ประกอบอาชญากรรมตามโทษที่กฎหมายกำหนดไว้ จึงน่าจะเป็นการไม่ถูกต้อง นักอาชญวิทยาสำนักนี้เน้นการศึกษาที่ตัวผู้กระทำความผิดเพื่อจะค้นหาสาเหตุโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ว่า เพราะเหตุใดจึงกระทำความผิดกฎหมาย

2.4) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อคุ้มครองสังคม

นักอาชญวิทยาสำนักป้องกันสังคม (Social Defence School) ซึ่งมีฟิลิปโป กรามาติกา (Filippo Gramatica) และมาร์ค แอนเซล (Mark Ancel) เป็นผู้นำมีทัศนะเกี่ยวกับอาชญากรรมเช่นเดียวกับนักอาชญวิทยาสำนักโพซิทีฟ แต่มีทัศนะในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดต่างจากสำนักโพซิทีฟตรงที่นำกฎหมายอาญาเข้ามาเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดและแตกต่างไปจากนักอาชญวิทยาสำนักคลาสสิกในแง่ที่ว่าเน้นการคุ้มครองสังคมโดยการแก้ไขปรับปรุงและอบรมบ่มนิสัยผู้กระทำความผิดมากกว่าการลงโทษ ทฤษฎีคุ้มครองสังคมนี้มีมานานแล้ว และแนวความคิดนี้ได้พัฒนาเรื่อยมาจนเป็นสำนักป้องกันสังคม ในปัจจุบันนักอาชญวิทยานักนี้ให้ความสนใจใน

- 1) บุคลิกภาพของผู้กระทำความผิด
 - 2) กฎหมายอาญา และ
 - 3) การควบคุมสิ่งแวดล้อมเพื่อให้สังคมดีขึ้นและเพื่อป้องกันอาชญากรรม¹⁷
- วัตถุประสงค์การลงโทษ

วัตถุประสงค์ในการลงโทษอาจกล่าวได้เป็น 4 กลุ่ม คือ เพื่อเป็นการแก้แค้นการกระทำความผิด เพื่อเป็นการยับยั้งหรือป้องกัน เพื่อเป็นการคุ้มครองสังคม และเพื่อปรับปรุงและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด

¹⁷ สุพจน์ สุโรจน์, “อาชญวิทยาและทัณฑวิทยา”, เอกสารการสอนชุดวิชา 33435 หน่วยที่ 8-15 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช หน้า 141-143 , 145-146

กลุ่มที่ 1 การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนหรือชดเชยความผิด แยกออกเป็น

1. การลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้น (Punishment as a Retribution, retaliation or revenge) นับว่าเป็นวัตถุประสงค์ที่ใช้ลงโทษผู้กระทำความผิดที่มีมาแต่สมัยโบราณ และแพร่หลายที่สุด แม้กระทั่งในปัจจุบันระบบการลงโทษแบบตาต่อตา ฟันต่อฟัน ก็เป็นตัวอย่างหนึ่งของการลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้น ซึ่งกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่าผู้กระทำความผิดสมควรจะได้รับการโต้ตอบด้วยการลงโทษอย่างสาสมกับความผิดที่ได้กระทำขึ้น เช่น ผู้ที่ฆ่าผู้อื่นตายโดยเจตนา ก็สมควรจะได้รับโทษให้ตายตกไปตามกัน ทั้งนี้ เพื่อเน้นให้เห็นผลกรรมที่ได้กระทำไว้ต่อผู้อื่น

2. การลงโทษเพื่อเป็นการทดแทนหรือชดเชยความผิด (Punishment as a Expiation or Atonement) การลงโทษเพื่อเป็นการทดแทนหรือชดเชยความผิดก็เป็นเหตุผลที่เก่าแก่พอ ๆ กับการลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้นตามวัตถุประสงค์นี้ผู้กระทำความผิดจะต้องชดเชยความผิดด้วยความทุกข์ทรมาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าการลงโทษได้กระทำต่อหน้าสาธารณชน วัตถุประสงค์ของการลงโทษนี้ก็ยิ่งมากขึ้น

กลุ่มที่ 2 การลงโทษเพื่อเป็นการยับยั้งหรือป้องกัน (Punishment as a Deterrence or Restraint or Prevention) การลงโทษเพื่อเป็นการยับยั้งหรือป้องกัน เพิ่งจะมีขึ้นในศตวรรษที่ 18 ตามแนวความคิดของนักอาชญาวิทยาแห่งสำนักคลาสสิกซึ่งมีชีซาร์ เบ็คคาเรีย (Cesare Beccaria) เป็นผู้นำ เบ็คคาเรียได้กล่าวไว้ว่าเจตนาของการลงโทษ ไม่ควรจะเป็นการทรมานผู้กระทำความผิดหรือชดเชยความผิด แต่ควรจะเป็นการป้องกันบุคคลอื่นมิให้กระทำความผิดเช่นเดียวกันนั้น และการลงโทษที่ยุติธรรมควรจะมีอัตราความรุนแรงพอเพียงที่จะยับยั้งบุคคลอื่นๆ การลงโทษตามวัตถุประสงค์นี้ก็เพื่อจะทำให้ผู้กระทำความผิดเข็ดหลาบและเกรงกลัวจนไม่กล้ากระทำความผิดอีกต่อไป อีกประการหนึ่งก็เพื่อเป็นการเตือนมิให้คนอื่น ๆ ทำตามอย่างผู้กระทำความผิดเพราะจะถูกลงโทษเช่นเดียวกัน

กลุ่มที่ 3 การลงโทษเพื่อเป็นการคุ้มครองสังคม (Punishment as a Protection of Society or an Incapacitation) การลงโทษเพื่อเป็นการป้องกันสังคมเริ่มขึ้นเมื่อมีการนำเอาวิธีการลงโทษจำคุกมาใช้ แต่ก่อนหน้านี้นี้การลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้นเพื่อเป็นการทดแทน และเพื่อเป็นการยับยั้งมิให้อยู่เป็นอันมาก เช่น ในการกำจัดศัตรูทางการเมืองผู้มีอำนาจปกครองนครเทศนักโทษการเมือง หรืออาจกำจัดด้วยวิธีการประหารชีวิตหรือขังในห้องใต้ดิน

กลุ่มที่ 4 การลงโทษเพื่อเป็นการปรับปรุง หรือแก้ไขฟื้นฟู (Punishment as a means of Reformation or Rehabilitation) การลงโทษเพื่อเป็นการปรับปรุงผู้กระทำความผิดโดยการใช้โทษจำคุกมีที่มาจากทฤษฎีการลงโทษของนักอาชญาวิทยาสำนักคลาสสิกดังกล่าวมาแล้ว เหตุผล

ก็มีอยู่ว่า การลงโทษมีแนวโน้มที่จะปรับปรุงผู้กระทำความผิดและอาจจะปรับปรุงแก้ไขได้สำเร็จ โดยการก่อให้เกิดความกลัวว่าจะมีการลงโทษซ้ำอีก โดยการก่อให้เกิดความสำนึกว่าอาชญากรรมให้ประโยชน์ไม่คุ้มกับโทษหรือโดยการทำลายนิสัยต่างๆ ที่อาชญากรได้สร้างขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าโทษเป็นการจำคุกระยะยาว ผู้กระทำความผิดก็จะไม่มีโอกาสแสดงนิสัยเหล่านั้น ส่วนการลงโทษเพื่อเป็นการแก้ไขฟื้นฟู มีที่มาจากทฤษฎีการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดของนักอาชญาวิทยาสำนักโพซิทิฟดังกล่าวมาแล้วเช่นกันด้วยวิธีการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่มแบบต่างๆ¹⁸

รูปแบบและวิธีการลงโทษในประเทศไทย

การลงโทษผู้กระทำความผิดในประเทศไทยมีหลายประเภท ทั้งที่ รุนแรงและไม่รุนแรงคล้าย ๆ กันต่างประเทศดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ในสมัยโบราณการลงโทษออกจะรุนแรงและโหดร้าย สำหรับในปัจจุบันประมวลกฎหมายอาญามาตรา 18 ได้บัญญัติโทษไว้ 5 ประการ คือ (1) ประหารชีวิต (2) จำคุก (3) กักขัง (4) ปรับ และ (5) ริบทรัพย์สินที่ได้กล่าวไว้เบื้องต้น ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 18¹⁹ แล้วนั้น ต่อไปนี้ขออธิบายโดยละเอียดเรื่องรูปแบบและวิธีการลงโทษในประเทศไทย ซึ่งซัทเธอร์แลนด์ได้แยกแนวทางไว้ดังนี้

การกำจัดออกจากหมู่คณะ

ในประเทศไทยการลงโทษที่เป็นการกำจัดออกจากหมู่คณะประกอบด้วย การประหารชีวิต การเนรเทศ การจำคุก และการกักขัง

1.1 การประหารชีวิต เป็นวิธีการที่ประเทศไทยใช้มาตั้งแต่สมัยโบราณโดยมีวิธีการต่างๆ เช่น ต่อยศีรษะให้แตกแล้วเอาก้อนเหล็กร้อนใส่ลงไปจนมันสมองพุ่งขึ้น วิธีการลงโทษประหารชีวิตดังกล่าวนี้ก็เพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทนและข่มขู่กันมุงต่อการยับยั้งมิให้ผู้อื่นกระทำความผิดด้วย แต่วิธีการลงโทษประหารชีวิตโดยทั่วไปนิยมใช้การฟันคอหรือการตัดศีรษะด้วยดาบ กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 (พ.ศ. 2451) มาตรา 13 บัญญัติไว้ว่า ผู้ใดต้องคำพิพากษาให้ลงอาญาประหารชีวิตท่านให้นำนันไปตัดศีรษะแต่ต่อมาเห็นว่าการลงโทษประหารชีวิตแบบนี้ยังเป็นการทารุณโหดร้าย จึงให้ยกเลิกไป และมาตรา ๑๕ แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า ผู้ใดต้องโทษประหารชีวิต ให้เอาไปยิงเสียให้ตาย และกำหนดวิธีประหารชีวิตด้วยการใช้อาวุธปืน

¹⁸ สุพจน์ สุโรจน์, อ้างแล้ว, หน้า 148-150

¹⁹ อ้างถึง. เจริญธรรมที่ 1.

1.2 การเนรเทศ การลงโทษวิธีนี้มีใช้ค่อนข้างน้อยในประเทศไทยเท่าที่เคยพบมา มีการส่งตัวนักโทษทำผิดคดีฉ้อโกงและโทษการเมืองไปขังไว้ยังเกาะตะรุเตา และส่งเด็กที่กระทำความผิดไปควบคุมที่เกาะสีชังเพื่อเป็นการคัดค้านคดี แต่ที่มีใช้อยู่จริงก็คือการเนรเทศชาวต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองหรือกระทำความผิดกฎหมายอื่น ๆ

1.3 การจำคุก ในสมัยโบราณประเทศไทยได้ใช้โทษจำคุกเพื่อเป็นการลงโทษจริงๆ โดยไม่มีกำหนดเวลาแน่นอน ต่อมาในปัจจุบันได้รับการพัฒนาไปในทางที่จะแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้กลับตนเป็นพลเมืองดีมากยิ่งขึ้น โดยการใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น การให้การศึกษาอบรม การฝึกอาชีพ และการอบรมจิตใจ เป็นต้น

1.4 การกักขัง เป็นการลงโทษอีกวิธีหนึ่ง ตามมาตรา 18 (3) แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งเป็นโทษเบากว่าการจำคุก สถานที่ใช้ลงโทษกักขังต้องเป็นสถานที่กักขังที่ไม่ใช่เรือนจำ ถ้าพิจารณาถึงประเภทความผิดการลงโทษกักขังที่นำมาใช้แล้ว ก็จะเห็นว่าเป็นโทษความผิดเล็กน้อย หรือลหุโทษ และอาจเป็นการลงโทษกักขังแทนค่าปรับได้ด้วย ในขณะที่ผู้ต้องโทษปรับไม่สามารถชำระค่าปรับได้ซึ่งในปัจจุบันการกักขังแทนค่าปรับให้ถืออัตรา 200 บาทต่อวัน 1 วัน²⁰ แต่ว่าในทางปฏิบัติแล้วความรู้สึกของการรับโทษกักขังก็เกือบจะไม่แตกต่างกับกำไรรับโทษจำคุกเลย

การลงโทษทางกายโดยการทรมาน

การลงโทษทางกายโดยการทรมานในประเทศไทยโดยเฉพาะสมัยโบราณเป็นวิธีการที่ออกจะโหดร้ายทารุณ เช่น การหวดด้วยหวาย การดัดอวัยวะต่างๆ

ในปัจจุบันการลงโทษดังกล่าวได้ยกเลิกไปหมดแล้ว แต่ที่ยังคงมีใช้อยู่ก็คือโทษเขียนตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 มาตรา 38(3)²¹ และมาตรา 39²²

²⁰ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 30 “ในการกักขังแทนค่าปรับ ให้ถืออัตราสองร้อย บาทต่อหนึ่งวันและไม่ว่า ในกรณีความผิดกระหนเดียวหรือหลายกระหนห้าม กักขังเกินกำหนดหนึ่ง ปี เว้นแต่ในกรณีที่ศาลพิพากษาให้ปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทขึ้นไป ศาลจะสั่งให้กักขังแทนค่าปรับ เป็นระยะเวลาเกินกว่าหนึ่งปีแต่ไม่เกินสองปีก็ได้”

²¹ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 มาตรา 38 “ ในระหว่าง ที่เด็กหรือเยาวชนอยู่ในความควบคุมของสถาน พินิจ ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

....

(3) ลงทัณฑ์ตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 39 แก่เด็กและเยาวชนที่ละเมิด กฎหมาย ประพฤติชั่วหรือกระทำความผิดวินัย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ กำหนดในกฎกระทรวง”

การลงโทษโดยการประจาน

การลงโทษโดยเป็นการประจานหรือทำให้อับอายเป็นการลงโทษอีกวิธีหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์เป็นการยับยั้งและป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดเช่นเดียวกันอีก ในประเทศไทยสมัยก่อนใช้กฎหมายลักษณะอาญา การลงโทษประจานโดยมากจะใช้ควบคู่กับการลงโทษประหารชีวิตและการลงโทษทางกายอย่างอื่น สรุปได้ดังนี้ การสัก ส่วนมากจะเป็นการสักบนใบหน้า ซึ่งเป็นส่วนของร่างกายที่จะเห็นได้ชัดและให้สักให้เห็นชัดมิให้ลบเลือนไปได้ โดยสักข้อความผิดที่กระทำลงไปเพื่อให้ทุกคนที่ได้พบเห็นทราบว่าผู้นั้นเป็นผู้ที่เคยกระทำความผิดใดบ้างมาแล้ว

การลงโทษโดยการทำให้อายุสั้นทางการเงิน

ในประเทศไทยมีโทษที่ทำให้สูญเสียชีวิตทางการเงิน 2 ประการ คือ การปรับและการริบทรัพย์สินตามมาตรา 18 (4) และ (5) แห่งประมวลกฎหมายอาญา

การปรับ

เป็นโทษสำหรับความผิดเล็กน้อยหรือลหุโทษ ในปัจจุบันผู้ต้องโทษปรับมีจำนวนมากที่สุดถ้าดูจากสถิติคืออาญาทั่วไปของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จะเห็นได้ว่าผู้ถูกจับกุมต้องโทษปรับในคดีเล็กน้อย มีถึงปีละประมาณร้อยละ 70 ของคดีทั้งหมด²³

การริบทรัพย์สิน

ก็เป็นวิธีการลงโทษอย่างหนึ่งที่มีมาแต่สมัยโบราณโดยใช้ร่วมกับการลงโทษกับประเภทอื่นๆ เช่น โทษประหารชีวิตและจำคุก ทรัพย์สินที่ถูกริบตกเป็นของหลวง²⁴

1.2 การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญา

ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นแล้วว่าคดีอาญาเป็นคดีที่เกี่ยวกับความผิดและโทษซึ่งกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญาและกฎหมายอื่น เช่น พระราชบัญญัติต่างๆ ซึ่งมีโทษในทางอาญาในคดีอาญามีบุคคลที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ดังนี้

²² พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 มาตรา 39 “ทัณฑ์ที่จะลงแก่เด็กและเยาวชนซึ่งอยู่ในความควบคุมของ สถานพินิจให้มีดังต่อไปนี้

- (1) เจียนไม่กินสิบสองที
- (2) ทำงานหนัก
- (3) ตัดประโยชน์และความสะดวกที่สถานพินิจอำนวยความสะดวกให้บางประการ”

²³ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, ข้อมูลสถิติคดีอาญา <http://www.royalthaipolice.go.th/>

²⁴ สุพจน์ สุโรจน์, อ้างแล้ว, หน้า 158-161.

ผู้ต้องหา หมายถึง บุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิด และก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินหรือสิทธิของบุคคลอื่น แต่ยังไม่ได้ถูกฟ้องต่อศาล

จำเลย หมายถึง บุคคลซึ่งถูกฟ้องต่อศาลแล้วโดยข้อหาว่ากระทำความผิด

ผู้เสียหาย หมายถึง บุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่ง รวมทั้งบุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทน เช่น ผู้แทนนิติบุคคล ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้เยาว์ เป็นต้น

พนักงานอัยการ หมายถึง เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล

พนักงานสอบสวน หมายถึง เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่ในการสอบสวน เช่น เจ้าพนักงานตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่า นายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป โดยปกติคดีอาญาจะเริ่มจากการที่ผู้เสียหายแจ้งความต่อเจ้าพนักงานตำรวจโดยกล่าวหาว่ามีผู้กระทำความผิด และการกระทำนั้นเกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหาย ซึ่งการกล่าวหาานั้น ผู้เสียหายมีเจตนาให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ (เรียกว่า คำร้องทุกข์) เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจรับแจ้งเหตุแล้วจะสืบสวนและสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานจัดทำเป็นสำนวนคดีเมื่อพนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเสร็จก็จะสรุปสำนวนการสอบสวน แล้วมีความคิดเห็นทางใดทางหนึ่งประกอบสำนวนในบางกรณีผู้เสียหายจะเลือกฟ้องคดีต่อศาลเองโดยตรงก็ได้

ดังนั้น การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญาจึงต้องมีบุคคลที่เกี่ยวข้องหลายฝ่ายเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่กระบวนการยุติธรรมในเรื่องการดำเนินคดีอาญาของศาลยุติธรรม โดยมีขั้นตอนการดำเนินคดีอาญา ดังนี้

1.2.1 ขั้นตอนการดำเนินคดีอาญา²⁵

1) ฟ้องที่ศาลใด

พิจารณาว่าความผิดเกิดขึ้นในเขตศาลใด หรือจำเลยมีที่อยู่ หรือถูกจับในเขตศาลใด หรือพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนในเขตศาลใด ศาลนั้นมีอำนาจพิจารณาคดี

2) คดีแพ่งเกี่ยวข้องกับคดีอาญา

คือ คดีที่การกระทำความผิดอาญาเป็นเหตุให้ผู้เสียหายมีสิทธิที่จะเรียกให้จำเลยใช้ค่าเสียหาย หรือค่าทดแทน หรือเรียกให้คืน หรือใช้ราคาทรัพย์สินที่ผู้เสียหายต้องเสียไปจากการกระทำความผิดอาญานั้น จะฟ้องจำเลยต่อศาลซึ่งพิจารณาคดีอาญา โดยมีคำขอส่วนแพ่งรวมอยู่ในคำฟ้องอาญา

3) วิธีการอ่านคำฟ้องเมื่อได้รับสำเนาคดีคำฟ้อง ควรตรวจดูคำฟ้องดังนี้

ศาลที่ฟ้อง วัน เดือน ปี ที่ฟ้อง ชื่อโจทก์และจำเลย จำนวนโจทก์และจำเลย ข้อหา หรือฐานความผิดข้อเท็จจริงและรายละเอียดที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

4) ข้อควรปฏิบัติเมื่อศาลประทับฟ้อง หากจำเลยจะสู้คดีควรปฏิบัติ ดังนี้

²⁵ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

หากศาลมีคำสั่งบังคับจำเลย จำเลยสามารถยื่นคำร้องขอประกันต่อศาล ทั้งนี้ไม่ว่าจำเลยจะได้รับอนุญาตให้ประกันตัวในชั้นสอบสวนหรือชั้นฝากขังหรือไม่ก็ตามที่ดำเนินการหาทนายความเพื่อช่วยเหลือจำเลยให้การดำเนินคดีต่อไปตรวจดูสำนวนการไต่สวนมูลฟ้อง และสิ่งที่โจทก์ยื่นเป็นพยานหลักฐาน

5) ชั้นพิจารณาคดี

การพิจารณาและสืบพยานในศาล จะกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย โดยศาลจะอ่านและอธิบายคำฟ้องให้จำเลยฟังและถามจำเลยว่ากระทำความผิดจริงหรือไม่ แล้วจึงทำให้การจำเลยไว้

กรณีจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ศาลจะพิพากษาคดีโดยไม่ต้องสืบพยานต่อไปก็ได้ เว้นแต่คดีที่อัตราโทษอย่างต่ำให้จำคุกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไปหรือโทษสถานหนักกว่านั้น ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงจึงจะพิพากษาลงโทษจำเลย

กรณีจำเลยให้การปฏิเสธ ศาลจะดำเนินกระบวนการพิจารณาสืบพยานโจทก์และพยานจำเลยต่อไป โดยศาลจะนัดสืบพยานโจทก์ก่อนเสร็จแล้วจึงให้นัดสืบพยานจำเลย หลักจากสืบพยานทั้งสองฝ่ายเสร็จสิ้นแล้วศาลจะนัดฟังคำพิพากษา

โจทก์มีหน้าที่ต้องมาศาลทุกนัด หากไม่มา ศาลต้องยกฟ้อง เว้นแต่ศาลเห็นว่าโจทก์ไม่มาศาลโดยมีเหตุอันสมควร ศาลจะตั้งเลื่อนคดีไปก็ได้ หากจำเลยไม่มาศาลตามกำหนดนัดหรือตามหมายเรียก (กรณีจำเลยได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว) ศาลจะออกหมายจับจำเลยและปรับนายประกันในทางปฏิบัติแล้วหากศาลไม่แน่ใจว่าจะจับจำเลยได้เมื่อใดก็จะจำหน่ายคดีชั่วคราวจนกว่าจะได้ตัวจำเลยมาพิจารณาคดีต่อไป

การสืบพยาน

คดีอาญาโจทก์มีหน้าที่ต้องนำพยานเข้าสืบก่อนจำเลยเสมอ และเมื่อโจทก์สืบพยานเสร็จแล้ว จำเลยจึงนำพยานเข้าสืบต่อไปก่อนสืบพยานโจทก์และจำเลยมีสิทธิแถลงเปิดคดี และหลังสืบพยานเสร็จแล้วโจทก์และจำเลยมีสิทธิแถลงปิดคดีได้ในระหว่างพิจารณา ถ้าศาลเห็นว่าไม่จำเป็นต้องสืบพยานหรือทำการอะไรอีกจะสั่งคดีพยานหรือการนั้นเสียก็ได้ คำพิพากษาของศาลอาจแยกเป็นพิพากษายกฟ้องหรือพิพากษาลงโทษ

โทษที่ศาลพิพากษา คือโทษประหารชีวิต โทษสูงสุดที่กฎหมายบัญญัติให้นักโทษที่ได้รับการพิพากษาถึงที่สุดแล้ว มีผลต้องถูกทำให้เสียชีวิตตามกระบวนการยุติธรรม

โทษจำคุก จำเลยจะถูกจองจำไว้ในเรือนจำ การคำนวณระยะเวลาจำคุกจะนับวันเริ่มจำคุกรวมเข้าด้วย และนับเป็น 1 วันเต็ม โดยไม่คำนึงถึงจำนวนชั่วโมง ถ้าระยะเวลาจำคุกกำหนดเป็นเดือนก็นับ 30 วันเต็ม เป็น 1 เดือน ถ้ากำหนดเป็นปี คำนวณปีปฏิทิน

โทษกักขัง จำเลยจะถูกกักขังไว้ในสถานที่กักขัง ซึ่งกำหนดไว้อันมิใช่เรือนจำ สถานีดำรง หรือสถานที่ควบคุมผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวน

โทษปรับ จำเลยต้องชำระเงินตามจำนวนที่ศาลมีคำพิพากษาหากจำเลยไม่ชำระค่าปรับภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา จำเลยอาจถูกยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับหรือถูกกักขังแทนค่าปรับ อย่างไรก็ตามหากศาลมีเหตุสงสัยว่าจำเลยจะไม่ชำระค่าปรับ ศาลอาจสั่งให้กักขังจำเลยแทนค่าปรับไปก่อนก็ได้ โดยการกักขังแทนค่าปรับจะถืออัตราสองร้อยบาทต่อหนึ่งวัน และหากจำเลยเคยถูกควบคุมตัวมาก่อนไม่ว่าจะเป็นชั้นสอบสวนหรือชั้นศาล ศาลจะนำวันที่จำเลยถูกควบคุมตัวมาหักวันขังด้วย

โทษริบทรัพย์สิน หากเป็นทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิดหรือเป็นทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้มาโดยการกระทำความผิดศาลมีอำนาจริบเสียได้ เว้นแต่ทรัพย์สินเหล่านั้นเป็นทรัพย์สินของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด เจ้าของทรัพย์สินที่แท้จริงอาจยื่นคำร้องขอต่อศาลได้

คำพิพากษาของศาลจะเป็นหนังสือ ยกเว้นในศาลแขวง คำพิพากษาจะทำด้วยวาาก็ได้ โดยบันทึกไว้พอได้ใจความจำเลยจะต้องมาฟังคำพิพากษาหรือคำสั่งตามวันเวลาที่ศาลนัด ถ้าจำเลยไม่มาและศาลมีเหตุสงสัยว่าจำเลยจะหลบหนีหรือจงใจไม่มาศาลศาลจะออกหมายจับจำเลย ถ้ายังไม่ได้ตัวจำเลยมาศาลภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันออกหมายจับศาลอาจอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นลับหลังจำเลยได้โดยถือว่าจำเลยได้ฟังคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นแล้ว

1.2.2 กระบวนการหลังจากที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา²⁶

เมื่อมีการดำเนินคดีอาญาและเสร็จสิ้นกระบวนการดำเนินคดีในศาลชั้นต้นแล้ว คู่ความไม่ว่าโจทก์หรือจำเลยยังคงมีหน้าที่หรือภาระผูกพันตามกระบวนการทางอาญาต่อไปนี้

- 1) เมื่อศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์มีคำพิพากษา คู่ความมีสิทธิอุทธรณ์หรือฎีกาภายในกำหนด 1 เดือน นับแต่วันอ่านหรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษาให้คู่ความฝ่ายที่อุทธรณ์หรือฎีกาฟัง หากยื่นไม่ทันภายในกำหนดอาจยื่นคำร้องขอขยายระยะเวลาอุทธรณ์หรือฎีกาได้ แต่ต้องยื่นคำร้องก่อนสิ้นสุดระยะเวลาอุทธรณ์หรือฎีกาและต้องอ้างเหตุที่ยื่นไม่ทันภายในกำหนด
- 2) การยื่นอุทธรณ์หรือฎีกา ทำได้โดยยื่นคำฟ้องอุทธรณ์หรือฎีกาต่อศาลชั้นต้นที่พิจารณาพิพากษาคดี
- 3) กรณีจำเลยที่ถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำ จำเลยอาจยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาต่อพัศดีภายในกำหนดอายุอุทธรณ์หรือฎีกา เพื่อให้พัศดีส่งไปยังศาลก็ได้

²⁶ สำนักกฎหมายสรรพเนติ, การดำเนินคดีอาญา: <http://www.sappaneti.com/>

4) กรณีที่ศาลส่งสำเนาอุทธรณ์หรือสำเนาฎีกา ให้แก่ คู่ความอีกฝ่ายไม่ได้ เช่น ตัวไม่พบ หรือหลบหนี หรือจงใจไม่รับ ศาลชั้นต้นจะส่งสำนวนไปให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาพิจารณาพิพากษาคดีต่อไป

5) เมื่อศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์พิพากษาลงโทษจำคุกจำเลยหากเป็นคดีที่ไม่ต้องห้ามอุทธรณ์หรือฎีกาและจำเลยประสงค์จะขอให้ศาลปล่อยตัวชั่วคราวในระหว่างอุทธรณ์หรือฎีกาก็ได้

6) เนื้อหาฟ้องอุทธรณ์จะมีรายละเอียดว่าเป็นคดีประเภทใด ใครเป็นคู่ความ ใครเป็นผู้อุทธรณ์ ฟ้องเพื่ออะไร จำเลยให้การว่าอย่างไร ข้อเท็จจริงในทางพิจารณามีอย่างไร ศาลชั้นต้นตัดสินอย่างไร ผู้อุทธรณ์ไม่เห็นด้วยและได้แย้งคำพิพากษาในประเด็นใดพร้อมด้วยเหตุผลและคำขอท้ายอุทธรณ์ เช่น ขอให้กลับหรือแก้คำพิพากษาศาลชั้นต้น ชื่อผู้เรียง ผู้พิมพ์ และลายมือชื่อผู้อุทธรณ์

7) หากศาลชั้นต้นเห็นว่าอุทธรณ์มีข้อความที่ต้องแก้ไข ศาลชั้นต้นมีอำนาจสั่งคืนคำฟ้องอุทธรณ์ให้ผู้อุทธรณ์นำกลับไปแก้ไขภายในเวลาที่กำหนด แต่หากศาลชั้นต้นเห็นว่าเป็นคดีที่ต้องหาอุทธรณ์หรือยื่นเกินกำหนด ศาลชั้นต้นจะสั่งไม่รับอุทธรณ์

ในกรณีที่ศาลชั้นต้นสั่งไม่รับอุทธรณ์ ผู้อุทธรณ์มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งได้ภายใน 15 วัน นับแต่ทราบคำสั่งของศาลชั้นต้นที่ไม่รับอุทธรณ์ เมื่อศาลอุทธรณ์มีคำสั่งเช่นใดแล้วถือว่าคำสั่งนั้นเป็นที่สุด

8) ในชั้นอุทธรณ์ คดีที่มีอัตราโทษอย่างสูงให้จำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ คู่ความอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงไม่ได้ เว้นแต่

- ศาลพิพากษาให้จำคุก หรือกักขังแทนโทษจำคุก
- ศาลพิพากษาให้จำคุก แต่ให้รอการลงโทษ
- ศาลพิพากษาว่าจำเลยมีความผิด แต่รอกำหนดโทษ
- ศาลลงโทษปรับจำเลยเกิน 1,000 บาท
- ผู้พิพากษาที่พิจารณาหรือลงชื่อในคำพิพากษา หรือทำความเห็นแย้ง

ในศาลชั้นต้นเห็นว่าเป็นปัญหาสำคัญที่ศาลอุทธรณ์ควรวินิจฉัยและอนุญาตให้อุทธรณ์ หรืออัยการสูงสุดหรือพนักงานอัยการซึ่งอัยการสูงสุดมอบหมายรับรองให้อุทธรณ์

9) ในชั้นฎีกา มีข้อห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง คือ

ก. ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนตามศาลชั้นต้น หรือแก้ไขเล็กน้อยและให้ลงโทษจำคุกจำเลยไม่เกิน 5 ปี หรือปรับหรือทั้งจำทั้งปรับ แต่จำคุกไม่เกิน 5 ปี ห้ามโจทก์และจำเลยฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง

ข. ศาลอุทธรณ์พิพากษาขึ้นตามศาลชั้นต้น หรือแก้ไขเล็กน้อยและให้ลงโทษจำคุกจำเลยเกิน 5 ปี ไม่ว่ามีโทษอื่นหรือไม่ ห้ามโจทก์ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง

ค. ศาลชั้นต้นลงโทษจำคุกจำเลยไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 40,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และศาลอุทธรณ์คงลงโทษไม่เกินกว่านี้ ห้ามโจทก์และจำเลยฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง เว้นแต่ ศาลอุทธรณ์แก้ไขมากและเพิ่มเติมโทษจำเลย จำเลยมีสิทธิฎีกาข้อเท็จจริงได้
คดีที่ต้องห้ามฎีกาข้างต้น ผู้อุทธรณ์อาจยื่นคำร้องขอให้ผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีหรือที่ลงชื่อในคำพิพากษา หรือทำความเห็นแย้งในศาลชั้นต้น หรือศาลอุทธรณ์อนุญาตให้ฎีกา หรือขอให้อัยการสูงสุดรับรองฎีกาได้แต่ต้องเป็นปัญหาสำคัญที่สมควรที่ศาลฎีกาจะวินิจฉัยในกรณีที่ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ต่างยกฟ้องโจทก์ คู่ความจะฎีกาอีกไม่ได้

10) เมื่อคดีถึงที่สุด จำเลยหรือผู้ที่มีประโยชน์เกี่ยวข้องมีสิทธิยื่นเรื่องราวต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเพื่อขอรับพระราชทานอภัยโทษ ถ้าหากจำเลยต้องจำคุกอยู่ในเรือนจำ จะยื่นต่อพัศดีหรือผู้บัญชาการเรือนจำก็ได้

จำเลยที่ต้องโทษประหารชีวิต จะทูลเกล้าฯ ถวายเรื่องราวได้เพียงครั้งเดียวภายในกำหนด 60 วัน นับแต่วันฟังคำพิพากษา ส่วนโทษอื่นจะยื่นทูลเกล้าฯ เมื่อใดก็ได้ แต่ถ้าถูกยกจะยื่นใหม่อีกไม่ได้จนกว่าจะพ้น 2 ปี นับแต่วันที่ถูกลงโทษครั้งแรก

ในส่วนของคดีอาญาความผิดส่วนตัว คู่กรณีสามารถตกลงไม่เอาความกันได้ซึ่งมีผลให้สิทธิอาญาความมาฟ้องระงับ โดยอาจตกลงกันในชั้นพนักงานสอบสวน หรือเมื่อฟ้องคดีต่อศาลแล้ว โดยไม่จำกัดให้กระทำในศาลเท่านั้น ผู้เสียหายกับจำเลยอาจทำความตกลงกันนอกศาลหรือผู้เสียหายขอลอนคำร้องทุกข์แล้วมาแถลงให้ศาลทราบก็ได้ ซึ่งศาลจะได้จดไว้ในรายงานกระบวนการพิจารณาของศาลว่าผู้เสียหายกับจำเลยทำความตกลงกันได้และไม่เอาความกันอีกต่อไป หรือผู้เสียหายขอลอนคำร้องทุกข์เสีย ซึ่งทำให้สิทธิของโจทก์ที่นำคดีมาฟ้องระงับไปและศาลจะให้จำหน่ายคดีออกจากสารบบความเป็นต้น

แม้อยู่ในระหว่างอุทธรณ์หรือฎีกา ถ้ามีการยอมความหรือผู้เสียหายลอนคำร้องทุกข์ ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาก็ต้องสั่งจำหน่ายคดี

ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ที่ยอมความได้ เช่น หมิ่นประมาท, โกงเจ้าหนี้, พาผู้อื่นไปเพื่อการอนาจาร, ชักยอก เป็นต้น เมื่อศาลพิพากษาให้รับของกลางที่ใช้ในการกระทำผิดแล้ว เจ้าของทรัพย์ซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจในการกระทำผิด อาจยื่นคำร้องภายใน 1 ปี นับแต่วันที่คดีถึงที่สุด ขอให้ศาลสั่งคืนของกลางได้ ศาลจะนัดไต่สวนโดยผู้ร้องและโจทก์ (หากจะคัดค้าน) ต้องนำพยานเข้าสืบ เมื่อสืบพยานเสร็จศาลจึงจะมีคำสั่งว่าให้คืนของกลางให้ผู้ร้องหรือไม่หากปรากฏตามคำพิพากษาของศาลที่รื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ว่าบุคคลนั้นมีได้เป็น

ผู้กระทำความผิด บุคคลนั้นหรือทายาทย่อมมีสิทธิได้รับค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายตามสมควร ตลอดจนบรรดาสิทธิที่เสียไป เพราะผลแห่งคำพิพากษานั้น

คดีได้มีการพิพากษาถึงที่สุดให้บุคคลต้องรับโทษทางอาญาแล้วอาจมีการร้องขอให้รื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ได้ หากมีเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้

1. พยานบุคคลซึ่งศาลได้อาศัยเป็นหลักในการพิจารณาพิพากษาคดีได้มีการพิพากษาถึงที่สุดในภายหลังว่าเบิกความเท็จ หรือไม่ถูกต้องตามความจริง
2. พยานหลักฐานอื่น ซึ่งศาลได้อาศัยเป็นหลักในการพิจารณาพิพากษาคดีได้มีการพิพากษาถึงที่สุดในภายหลังว่าเป็นพยานหลักฐานปลอมหรือเป็นเท็จหรือไม่ถูกต้องตรงตามความจริง
3. มีหลักฐานใหม่อันชัดเจนและสำคัญแก่คดี ซึ่งถ้าได้นำมาสืบในคดีที่ถึงที่สุดจะแสดงว่าบุคคลที่ได้รับโทษทางอาญานั้นไม่ได้กระทำความผิด

1.2.3 สิทธิต่างๆ ของโจทก์และจำเลยในคดีอาญา

(1) สิทธิผู้เสียหายในคดีอาญา

ผู้เสียหายในคดีอาญา หมายถึง ผู้ที่ได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิต หรือ ร่างกาย หรือจิตใจ เนื่องจากการกระทำความผิดทางอาญาของผู้อื่นและตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องด้วยการกระทำความผิดนั้น เช่น ความผิดฐานทำให้แท้งลูก, ความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา เป็นต้น ค่าตอบแทนที่ผู้เสียหายจะได้รับ ดังนี้

- ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาล รวมทั้งค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ

- ค่าตอบแทนในกรณีที่ผู้เสียหายถึงแก่ความตาย

- ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างที่ไม่สามารถประกอบการทำงานได้ตามปกติ

- ค่าตอบแทนความเสียหายอื่น

วิธีการยื่นคำขอรับสิทธิของผู้เสียหาย

ผู้มีสิทธิยื่นคำขอ ต้องยื่นคำขอต่อคณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนแก่ผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา ณ สำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา อาคารกระทรวงยุติธรรมเลขที่ 99 หมู่ 4 ชั้น 25 ถนนแจ้งวัฒนะ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี รหัสไปรษณีย์ 11120 โทรศัพท์ 02-502 6500, 0 2502 6539

1. ในกรณีที่ผู้เสียหาย ภายในปี นับแต่วันที่ผู้เสียหายได้รู้ถึงการกระทำความผิด

2. ในกรณีจำเลย ภายใน 1 ปี นับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ถอนฟ้อง เพราะปรากฏหลักฐานชัดเจนว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิด หรือวันที่มีคำพิพากษาถึงที่สุด ในคดีนั้นว่าข้อเท็จจริงฟังเป็นยุติว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิด หรือการกระทำของจำเลย ไม่เป็นความผิดแล้วแต่กรณีผู้มีสิทธิยื่นคำขอ

1) ผู้เสียหาย

2) ทายาทซึ่งได้รับความเสียหายกรณีที่ผู้เสียหายหรือจำเลยถึงแก่ความตาย ก่อนที่จะได้รับค่าตอบแทน ค่าทดแทน หรือค่าใช้จ่าย

3) ผู้แทนโดยชอบธรรม หรือผู้อนุบาล บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยา กรณีผู้เสียหาย หรือจำเลย หรือทายาทซึ่งได้รับความเสียหายเป็นผู้ไร้ความสามารถหรือไม่สามารถ ยื่นคำร้องด้วยตนเองได้

4) บุคคลซึ่งได้รับการแต่งตั้งเป็นหนังสือจากผู้เสียหาย จำเลย หรือทายาทซึ่ง ได้รับความเสียหาย ให้เป็นผู้ยื่นคำขอแทน

(2) สิทธิของจำเลยในคดีอาญา

จำเลยในคดีอาญา หมายถึง จำเลยในคดีอาญาที่ถูกดำเนินคดี โดยพนักงานอัยการ ถูกคุมขังในระหว่างการพิจารณาคดี และปรากฏหลักฐานชัดเจนว่า จำเลยมิได้ เป็นผู้กระทำความผิดและมีการถอนฟ้องในระหว่างดำเนินคดี หรือปรากฏตามคำพิพากษาอันถึง ที่สุดในคดีนั้นว่าข้อเท็จจริงฟังเป็นยุติว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายที่จำเลยจะ ได้รับ ดังนี้

- ค่าทดแทนการถูกคุมขัง คำนวณจากจำนวนวันที่ถูกคุมขังใน อัตราที่กำหนดไว้สำหรับการกักขังแทนค่าปรับตามประมวลกฎหมายอาญา

- ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาล รวมทั้งค่าฟื้นฟู สมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ หากความเจ็บป่วยของจำเลยเป็นผลโดยตรงจากการถูกดำเนินคดี

- ค่าทดแทนในกรณีที่จำเลยถึงแก่ความตายและความตายนั้นเป็น ผลโดยตรงจากการถูกดำเนินคดีจำนวนไม่เกินที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

- ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ระหว่างถูกดำเนินคดี

- ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการดำเนินคดี

วิธีการยื่นคำขอรับสิทธิของจำเลย

ผู้มีสิทธิยื่นคำขอ ต้องยื่นคำขอต่อคณะกรรมการพิจารณา ค่าตอบแทนแก่ผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา ณ สำนักงานช่วยเหลือ ทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา อาคารกระทรวงยุติธรรมเลขที่ 99 หมู่ 4 ชั้น 25 ถนน

แจ้งวัฒนะ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี รหัสไปรษณีย์ 11120 โทรศัพท์ 0 2502 6500, 0 2502 6539

1. ในกรณีผู้เสียหาย ภายใน 1 ปี นับแต่วันที่ผู้เสียหายได้รู้ถึงการกระทำผิด
2. ในกรณีจำเลย ภายใน 1 ปี นับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ถอนฟ้องเพราะปรากฏหลักฐานชัดเจนว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิด หรือวันที่มีคำพิพากษาถึงที่สุดในคดีนั้นว่าข้อเท็จจริงฟังเป็นยุติว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิด หรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิดแล้วแต่กรณีผู้มีสิทธิยื่นคำขอ
 - 1) ผู้เสียหาย
 - 2) ทายาทซึ่งได้รับความเสียหายกรณีที่ถูกผู้เสียหายหรือจำเลยถึงแก่ความตายก่อนที่จะได้รับคำตอบแทน คำทดแทน หรือค่าใช้จ่าย
 - 3) ผู้แทนโดยชอบธรรม หรือผู้อนุบาล บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยา กรณีผู้เสียหาย หรือจำเลย หรือทายาทซึ่งได้รับความเสียหายเป็นผู้ไร้ความสามารถหรือไม่สามารถยื่นคำร้องด้วยตนเองได้
 - 4) บุคคลซึ่งได้รับการแต่งตั้งเป็นหนังสือจากผู้เสียหาย จำเลย หรือทายาทซึ่งได้รับความเสียหาย ให้เป็นผู้ยื่นคำขอแทน

2. มาตรการทางกฎหมายในการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรม

สรุปการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญามีหลักการดังนี้

- 1) บุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้กระทำความผิด ผู้เสียหาย ตำรวจ อัยการ ศาล และพนักงานราชทัณฑ์
- 2) เมื่อมีความผิดอาญาเกิดขึ้น ก็จะต้องมีการสืบสวน และสอบสวนเกี่ยวกับความผิด โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจก่อน จากนั้นพนักงานอัยการจึงจะฟ้องคดีอาญาต่อศาล หรือในบางกรณีผู้เสียหายจะฟ้องต่อศาลโดยตรงก็ได้
- 3) ในคดีอาญานั้น การพิจารณาสืบพยานของศาลจะต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าสาธารณะชน และต่อหน้าจำเลย
- 4) คดีอาญาเมื่อมีคำพิพากษาแล้ว จะต้องบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษาโดยไม่ชักช้า ดังนั้น มาตรการทางกฎหมายในการพิจารณาคดีอาญาจึงต้องคำนึงถึงหลักความรับผิดชอบทางอาญาและหลักของการดำเนินคดีอาญาโดยมีมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องแยกพิจารณา ดังนี้

2.1 ตามประมวลกฎหมายอาญา

การพิจารณาคดีอาญาจึงต้องคำนึงถึงหลักความรับผิดชอบทางอาญาซึ่งมีบัญญัติไว้ใน

กฎหมายของไทยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคหนึ่งว่า หลักว่า “บุคคลจักต้องรับผิดชอบทางอาญาค่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนา....ฯลฯ”

มาตรา 59 วรรคสามวางหลักว่า “ถ้าผู้กระทำได้ไม่รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด จะถือว่าผู้นั้นประสงค์ต่อผลหรือยอมเล็งเห็นผลไม่ได้”

มาตรา 59 วรรคสี่ วางหลักว่า “การกระทำโดยประมาทได้แก่กระทำความผิดโดยมิใช่เจตนาแต่กระทำโดยปราศจากความระมัดระวัง ซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นนั้นได้ แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอไม่”

มาตรา 62 วรรคสองวางหลักว่า “ถ้าความไม่รู้ข้อเท็จจริงตามความในวรรคสามแห่งมาตรา 59 หรือความสำคัญผิดว่ามีอยู่จริงตามความในวรรคแรก ได้เกิดขึ้นด้วยความประมาทของผู้กระทำความผิด ให้ผู้กระทำรับผิดชอบกระทำโดยประมาท ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะว่าการกระทำนั้น ผู้กระทำจะต้องรับโทษแม้กระทำโดยประมาท”

ดังนั้นผู้กระทำการใดๆ ที่กฎหมายกำหนดว่าเป็นความผิดจะต้องรับผิดชอบทางอาญาค่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนาเท่านั้น เว้นแต่มีกฎหมายกำหนดไว้ว่าแม้ไม่ได้กระทำโดยเจตนาก็เป็นความผิด เช่น

- การกระทำโดยประมาท
- การกระทำความผิดลหุโทษ

ผู้กระทำการที่กฎหมายกำหนดว่าเป็นความผิดจะแก้ตัวว่าไม่รู้กฎหมายไม่ได้ เว้นแต่ศาลเห็นว่ามิเหตุสมควร

ข้อยกเว้นที่ไม่ต้องรับผิดชอบในทางอาญา เหตุยกเว้นความผิด ถือว่าผู้กระทำไม่มีความผิดอาญาเลย เช่น

- การป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย
- ผู้เสียหายยินยอมให้กระทำ
- มีกฎหมายประเพณี
- มีกฎหมายอื่นให้อำนาจกระทำได้

เหตุยกเว้นโทษทางอาญา ถือว่ายังเป็นความผิดอยู่แต่ผู้กระทำไม่ต้องรับโทษทางอาญา

- การกระทำความผิดด้วยความจำเป็น
- การกระทำความผิดเพราะความบกพร่องทางจิต
- การกระทำความผิดเพราะความมึนเมา
- การกระทำตามคำสั่งของเจ้าพนักงาน
- อายุไม่เกิน 14 ปี กระทำความผิด

เหตุผลหย่อนโทษ เป็นเหตุที่ศาลอาจลงโทษสถานเบาได้

- ศาลเชื่อว่าบุคคลนั้นไม่รู้กฎหมาย

- การกระทำโดยบันดาลโทษะ
- บุพการีกับผู้สืบสันดาน หรือพี่น้องที่การทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

เหตุบรรเทาโทษ เพิ่มโทษ ลดโทษ และรอการลงโทษ

เหตุบรรเทาโทษ เป็นการกำหนดโทษให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคลเพื่อให้โอกาสผู้กระทำความผิดได้มีโอกาสดูกลับตัวเป็นพลเมืองดี มีหลักคือ

- ใช้หลังจากที่เพิ่มโทษแล้ว
- เป็นดุลยพินิจของศาล
- ลดได้ไม่เกินครึ่งหนึ่งของโทษที่จะลง

เหตุบรรเทาโทษ ได้แก่ เป็นผู้โศกเศร้าเบาปัญญา อยู่ในความทุกข์อย่างสาหัส มีคุณความดีมาก่อน รู้สึกความผิดและพยายามบรรเทาผลร้าย หรือให้ความรู้แก่ศาลอันเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา หรือมีเหตุอื่นๆที่สมควร

เหตุเพิ่มโทษ ลดโทษ และรอการลงโทษ เป็นการกำหนดโทษให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคลเพื่อป้องกันสังคมและแก้ไขผู้กระทำความผิดให้กลับตนเป็นพลเมืองดีและกลับเข้าอยู่ในสังคมได้ต่อไป

การพยายามกระทำความผิด คือการกระทำความผิดที่พ้นขั้นตอนการลงมือกระทำความผิดแล้วแต่กระทำความผิดนั้นไม่บรรลุผล ตามที่ต่องการมี 2 กรณี คือ

1. กระทำการไปไม่ตลอดจนความผิดสำเร็จซึ่งอาจเกิดจากการสมัครใจเองหรือถูกบังคับ
2. ได้กระทำไปตลอดแล้วแต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผลตามที่ต้องการ ผู้ที่พยายามกระทำความผิดต้องรับโทษ 2 ใน 3 ส่วน ของโทษสำหรับความผิดนั้น

การร่วมกันกระทำความผิด

การร่วมกันกระทำความผิดหรือที่เรียกกันว่า “ตัวการ” คือ การที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปตกลงใจร่วมกันที่จะกระทำความผิดเดียวกัน ซึ่งอาจมีการแบ่งหน้าที่กันทำเพื่อหวังผลในการกระทำความผิดนั้นทุกคนต้องรับโทษสำหรับความผิดนั้นการก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิด

การก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิดหรือที่เรียกว่า “ผู้ชี้” คือ การที่ทำให้ผู้อื่นกระทำความผิดไม่ว่าจะเป็นการบังคับ ชูเชิญ จ้างวาน ยุยงส่งเสริม หรือด้วยวิธีการใด ทุกคนต้องรับโทษสำหรับความผิดนั้น แต่ถ้าผู้ถูกใช้มิได้กระทำตามที่ถูกใช้ ผู้ชี้ต้องรับโทษเพียง 1 ใน 3

การสนับสนุนการกระทำความผิด การสนับสนุนการกระทำความผิด คือ การที่เข้าไปมีส่วนในการกระทำความผิดที่ยังไม่เป็นตัวการแต่เข้าไปช่วยเหลือให้ความสะดวกก่อนหรือขณะกระทำความผิดต้องรับโทษ 2 ใน 3

อายุความ

อายุความ เป็นระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้เพื่อให้ผู้กระทำความผิดต้องมีน้ำหนักคิดหลังไปตลอดชีวิตและเป็นการที่เร่งรัดคดีให้ได้ตัวผู้กระทำความผิดมาพิจารณาโดยเร็ว เนื่องจากการปล่อยระยะเวลาให้เนิ่นนานไปจะทำให้ไม่สามารถหาพยานหลักฐานมาพิสูจน์ความผิดได้ อายุความมี 3 ประเภท คือ

1. อายุความฟ้องคดีทั่วไป มี 5 ระดับ คือ

- อายุความ 20 ปี สำหรับความผิดที่มีระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุก 20 ปี

- อายุความ 15 ปี สำหรับความผิดที่มีระวางโทษจำคุกกว่า 7 ปี แต่ยังไม่ถึง 20 ปี

- อายุความ 10 ปี สำหรับความผิดที่มีระวางโทษจำคุกกว่า 1 ปี ถึง 7 ปี

- อายุความ 5 ปี สำหรับความผิดที่มีระวางโทษจำคุกกว่า 1 เดือน ถึง 1 ปี

- อายุความ 1 ปี สำหรับความผิดที่มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 1 เดือนลงมา หรือต้องระวางโทษอย่างอื่น

2. อายุความฟ้องคดีความผิดอันยอมความได้ นอกจากถือตามอายุความฟ้องคดีทั่วไปแล้ว ยังต้องร้องทุกข์ภายใน 3 เดือน นับแต่วันที่รู้เรื่องและรู้ตัวผู้กระทำความผิดด้วย

3. อายุความฟ้องขอให้กักกัน จะฟ้องไปพร้อมกับการฟ้องคดีอันเป็นเหตุที่ขอให้กักกันหรืออย่างช้าภายใน 6 เดือนนับแต่วันที่ฟ้องคดีดังกล่าว

2.2 ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

กฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญา คือ กฎหมายที่ว่าด้วยวิธีปฏิบัติของเจ้าพนักงานของรัฐเพื่อเอาตัวผู้กระทำความผิดตามกฎหมายอาญามา ลงโทษ กฎหมายนี้ ได้แก่ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แบ่งออกเป็น 7 ภาค ดังนี้

ภาค 1 ข้อความเบื้องต้นมี 5 ลักษณะ

ลักษณะที่ 1 หลักทั่วไป

ลักษณะที่ 2 อำนาจพนักงานสอบสวนและศาล

ลักษณะที่ 3 การฟ้องคดีอาญา และคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา

ลักษณะที่ 4 หมายเรียกและหมายอาญา

ลักษณะที่ 5 จับ ขัง จำคุก คั่น ปล่อยชั่วคราว

ภาค 2 สอบสวนมี 2 ลักษณะ

ลักษณะที่ 1 หลักทั่วไป

ลักษณะที่ 2 การ สอบสวน

ภาค 3 วิธีพิจารณาในศาลชั้นต้น มี 3 ลักษณะ

ลักษณะที่ 1 ฟ้องคดีอาญาและได้สวนมูลฟ้อง

ลักษณะที่ 2 การพิจารณา

ลักษณะที่ 3 คำพิพากษาและคำสั่ง

ภาค 4 อุทธรณ์ และฎีกา มี 2 ลักษณะ

ลักษณะที่ 1 อุทธรณ์

ลักษณะที่ 2 ฎีกา

ภาค 5 พยานหลักฐาน

ภาค 6 การบังคับตามคำพิพากษา และค่าธรรมเนียม

ภาค 7 อกษ์โทษ เปลี่ยนโทษหนักเป็นเบา และลดโทษ

สาระสำคัญของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่เกี่ยวกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญา มีดังนี้

2.2.1 การจับกุมผู้กระทำความผิด

ก. หลักการจับกุมผู้กระทำความผิด

หลักของการจับกุมผู้สงสัยว่ากระทำความผิด มีอยู่ว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะจับผู้ใดโดยไม่มีหมายจับไม่ได้ เว้นแต่กรณีดังต่อไปนี้

(1) เมื่อบุคคลนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้า

(2) เมื่อพบบุคคลนั้นกำลังพยายามกระทำความผิด หรือพบโดยมีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าผู้นั้นจะกระทำความผิดโดยมีเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่นอันสามารถใช้ในการกระทำความผิด

(3) เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้นั้นได้กระทำความผิดมาแล้ว และจะหลบหนี

(4) เมื่อมีผู้ขอให้จับโดยแจ้งว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิด และอ้างได้ว่าได้องทุกข้อไว้ตามระเบียบแล้ว

ข. การจับกุมผู้กระทำความผิดของราษฎร

โดยปกติ ราษฎรนั้นจะจับผู้อื่นไม่ได้ เว้นแต่

(1) ถ้าพนักงานผู้จัดการตามหมายจับจะขอความช่วยเหลือเพื่อจัดการตามหมาย หรือ

(2) ผู้นั้นกระทำความผิดซึ่งหน้าและความคิดนั้นได้ระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวล

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่เรียกว่าความผิดซึ่งหน้า ได้แก่ ความผิดซึ่งเห็นกำลังกระทำหรือพบในอาการใดซึ่งแทบจะไม่มีเวลาสงสัยเลยว่าเขาได้กระทำความผิดมาแล้วสด ๆ

อย่างไรก็ดี ความผิดอาญาดังระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายนี้ ให้ถือว่าเป็นความผิดซึ่งหน้าในกรณีต่อไปนี้

- เมื่อบุคคลหนึ่งถูกไล่จับตัวผู้กระทำโดยมีเสียงรื้อยเอะอะ

- เมื่อพบบุคคลหนึ่งแทบจะทันทีทันใดหลังจากการกระทำผิด ในถิ่นแถวใกล้เคียงกับที่เกิดเหตุ นั้น และมีสิ่งของที่ได้อาจจากการกระทำผิด หรือมีเครื่องมือ อาวุธหรือวัตถุอย่างอื่นอันสันนิษฐานว่าได้ใช้ในการกระทำผิดหรือมีร่องรอยพิรุณเห็นประจักษ์ที่เสื้อผ้าหรือเนื้อตัวของผู้นั้น

ค. ข้อยกเว้นเรื่องการจับกุมผู้กระทำความผิด

ข้อยกเว้นเรื่องการจับกุมผู้กระทำความผิดคือ จะมีหมายจับหรือไม่ก็ตามห้ามมิให้จับ

(1) ในที่รโหฐาน เว้นแต่จะได้ทำตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายนี้อันว่าด้วยการค้นในที่รโหฐาน

(2) ในพระราชวังหรือในที่ซึ่งพระมหากษัตริย์ พระมเหสี หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ประทับหรืออยู่ นอกจากจะได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยก่อน

ง. กรณีที่จะออกหมายจับได้ มีดังนี้

(1) เมื่อผู้ต้องหาซึ่งถูกสงสัยโดยมีเหตุอันควร หรือจำเลยเป็นผู้ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง

(2) เมื่อความผิดที่ผู้ต้องหาถูกสงสัยโดยมีเหตุอันควรหรือที่จำเลยถูกฟ้องนั้นมีอัตราโทษอย่างสูงตั้งแต่สามปีขึ้นไป

(3) เมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งไม่ได้ถูกควบคุมหรือขังอยู่ไม่มาตามหมายเรียก หรือตามนัด โดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควรก็ได้หนีไปก็ดี มีเหตุอันควรสงสัยว่าจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานโดยตรงหรือโดยทางอ้อมก็ดี

(4) เมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งถูกปล่อยชั่วคราวไม่สามารถทำสัญญาประกันให้จำนวนเงินสูงกว่าเดิม หรือหาหลักประกันมาเพิ่มหรือให้ดีกว่าเดิมตามมาตรา 115 ได้ จะออกหมายจับบุคคลที่ยังไม่รู้จักชื่อก็ได้ แต่ต้องบอกรูปพรรณของผู้นั้นให้ละเอียดเท่าที่ทำได้

2.2.2 การสืบสวนคดีอาญา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้นิยามของการสืบสวนว่า “การสืบสวน หมายรวมถึง การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน ซึ่งพนักงานฝ่าย ปกครอง หรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของ ประชาชนและเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด”

จากนิยามนี้จะเห็นได้ว่าการดำเนินการสืบสวนคดีอาญากระทำไปโดยมีความ มุ่งหมาย 2 ประการคือ

1. เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน

2. เพื่อจะทราบรายละเอียดแห่งความผิด

2.2.3 การสอบสวนคดีอาญา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา บัญญัติว่า “การสอบสวน หมายความว่า การรวบรวมพยานหลักฐาน และการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ”

การที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กำหนดเรื่องการสอบสวนคดี อาญาไว้ก็เพื่อประโยชน์ ดังนี้

1. กำหนดวิธีการที่จะให้ปรากฏพยานหลักฐานเกี่ยวกับความผิดอาญาสองประการคือ แสดงว่ามีความผิดอาญาเกิดขึ้นจริง และมีพยานหลักฐานพอฟังว่าผู้ต้องหาในคดีเป็นผู้กระทำความผิด
2. เป็นหลักประกันผู้ต้องหาโดยพนักงานอัยการจะฟ้อง โดยไม่มีการสอบสวน หรือการสอบสวนยังไม่เสร็จไม่ได้

2.2.4 การฟ้องคดีอาญา

การฟ้องคดีอาญาเป็นการขอให้ศาลลงโทษจำเลยว่ากระทำความผิด ถ้าพนักงานอัยการเป็นผู้ฟ้องคดี โดยปกติศาลไม่ต้องไต่สวนมูลฟ้อง เพราะพนักงานอัยการจะฟ้องคดีได้ก็ต่อเมื่อมีการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาแล้ว แต่ถ้าศาลเห็นสมควรจะสั่งให้ไต่สวนมูลฟ้องเสียก่อนก็ได้ ส่วนในกรณีที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาโดยลำพังตนเอง ศาลต้องไต่สวนมูลฟ้องก่อนเสมอ เพราะเป็นการฟ้องคดีโดยไม่มีการสอบสวนของพนักงานสอบสวน หรือเป็นการฟ้องในกรณีที่พนักงานสอบสวนสอบสวนแล้วและมีคำสั่งไม่ฟ้อง ในกรณีที่ผู้เสียหายฟ้องเองนี้ ศาลต้องไต่สวนมูลฟ้อง และเห็นว่าคดีมีมูลเสียก่อนจึงจะสั่งประทับฟ้องในชั้นไต่สวนมูลฟ้องนี้ จำเลยจะมาศาลหรือไม่ก็ได้ และจะแต่งตั้งทนายมาซักถามพยาน โจทก์หรือไม่ก็ได้ การที่กำหนดให้ไต่สวนมูลฟ้องเสียตอนนี้ ก็เพราะการฟ้องคดีอาญาทำให้จำเลยต้องมาศาลตลอดเวลาที่มีการพิจารณาคดี และศาลอาจขังจำเลยไว้ซึ่งเป็นการคัดทอนเสรีภาพของจำเลย ดังนั้นจึงควรบังคับให้จำเลยมาศาลหรือถูกขัง ต่อเมื่อศาลได้ไต่สวนเห็นว่าคดีพอมูลแล้ว

2.2.5 การพิจารณาคดีอาญา มีสาระสำคัญ ดังนี้

- (1) ต้องมีการฟ้องจึงจะมีการพิจารณาคดีอาญาได้ ศาลไม่มีอำนาจริเริ่มพิจารณาคดีอาญาได้เอง

(2) การพิจารณาต้องกระทำโดยเปิดเผย ประชาชนที่สนใจมีสิทธิฟังการพิจารณาได้

(3) การพิจารณาต้องกระทำต่อหน้าจำเลย เพื่อให้โอกาสแก่จำเลยในการที่จะต่อสู้คดีโดยมีโอกาสดำเนินการฟ้องพยาน และชี้แจงข้อเท็จจริงตามสมควร การพิจารณาลับหลังจำเลยมิได้เฉพาะในกรณียกเว้นตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 172 ทวิ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(4) ในคดีอุกฉกรรจ์หรือที่เด็กกระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะกระทำบัญญัติว่าเป็นความผิด ถ้าจำเลยไม่มีทนาย ให้ศาลตั้งทนายให้เมื่อจำเลยต้องการ

(5) การพิจารณาคดีอาญากระทำได้ครั้งเดียวสำหรับความผิดอันเดียวกันนั้น ถ้าศาลพิจารณายกฟ้อง และคดีถึงที่สุดแล้ว จะรื้อฟื้นเอาการกระทำนั้นขึ้นมาพิจารณาใหม่อีกไม่ได้

2.2.6 การพิพากษาคดีอาญา มีสาระสำคัญดังนี้

(1) คำพิพากษาจะถือความจริงเป็นใหญ่ แม้ปรากฏว่าจำเลยรับสารภาพ แต่ถ้าศาลเห็นว่าจำเลยไม่มีความผิด ก็ต้องพิพากษาปล่อยตัวจำเลย

(2) ศาลจะพิจารณาลงโทษจำเลยได้ ต่อเมื่อข้อเท็จจริงที่ปรากฏในทางพิจารณาตรงกับข้อเท็จจริงที่บรรยายในฟ้อง ถ้าข้อเท็จจริงที่ปรากฏในทางพิจารณาต่างกับข้อเท็จจริงที่บรรยายในฟ้อง ศาลต้องยกฟ้อง

(3) จะไม่มีการพิพากษาโดยไม่มีการพิจารณาพยานหลักฐาน โดยศาล เว้นแต่จำเลยจะรับสารภาพในคดีที่ไม่สำคัญ

(4) ต้องพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดหรือไม่ตามตัวบทกฎหมาย ถ้าจะพิพากษาลงโทษ จะต้องระบุบทมาตราแห่งความผิดลงไว้ในคำพิพากษาคด้วย

(5) ต้องพิจารณาลงโทษเฉพาะที่เป็นโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

(6) ต้องพิจารณาลงโทษไม่เกินค่าขอในฟ้อง

2.2.7 การบังคับคดีอาญา มีสาระสำคัญดังนี้

(1) ต้องมีคำพิพากษาจึงจะบังคับได้

(2) ต้องบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษานั้น

(3) การบังคับคดีต้องเป็นไปตามกฎหมาย

3. หน่วยงานที่รับผิดชอบในการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรม

3.1 องค์การและบุคลากรในกระบวนการพิจารณาคดีอาญา

1) พนักงานสอบสวนหรือตำรวจ

พนักงานสอบสวนหรือตำรวจ เป็นองค์กรที่สำคัญที่สุดองค์กรหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพราะเป็นหน่วยงานแรกที่ได้รับผิดชอบต่อกระบวนการยุติธรรม ก่อนที่คดีหรือข้อพิพาทที่เกิดขึ้น จะผ่านไปยังพนักงานอัยการ และเข้าสู่การพิจารณาของศาล

ตำรวจเป็นผู้จับกุมผู้กระทำความผิด และทำการรวบรวมพยานหลักฐานที่ได้จากการสอบสวนแล้วส่งเรื่องหรือสำนวนสอบสวนให้พนักงานอัยการ ซึ่งเป็นทนายของ แผ่นดิน ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล เมื่อศาลพิพากษาลงโทษแล้ว เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์จะควบคุมตัวผู้นั้นไว้ในเรือนจำเพื่ออบรม ฝึกนิสัย และฝึกอาชีพต่อไป

2) ทนายความ

ทนายความเข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม คือ เข้ามาว่าความแก้ต่างให้แก่คู่ความไม่ว่าจะเป็นโจทก์หรือจำเลย ทนายความเป็นผู้ประกอบอาชีพกฎหมายโดยอิสระ ทนายความจะให้คำปรึกษาหรือดำเนินคดีแทน โดยคิดค่าบริการจากลูกค้า ทนายความจึงเป็นบุคคลสำคัญคนหนึ่งในการกระบวนการยุติธรรม เพราะเป็นผู้รู้กฎหมาย และทำหน้าที่เป็นตัวแทนของคู่ความในการดำเนินคดีในศาล การกระทำของทนายในศาลมีผลเท่ากับคู่ความทำเอง

3) พนักงานอัยการ

พนักงานอัยการ เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งดำเนินคดีต่อจากพนักงานสอบสวน เมื่อพนักงานสอบสวนได้สอบสวนคดีเสร็จแล้ว ก็จะส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการ เพื่อฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลต่อไป พนักงานอัยการจึงเปรียบเสมือนทนายของ แผ่นดิน มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินคดีในนามของรัฐ

4) ศาลยุติธรรม

ศาลเป็นผู้ทำหน้าที่พิจารณาชี้ขาดคดีหรือตัดสินคดี ตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ศาลแบ่งออกเป็น 3 ชั้น คือ ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา

ก. ศาลชั้นต้น คือ ศาลที่จะเริ่มพิจารณาบรรดาคดีเป็นเบื้องต้น ศาลชั้นต้นที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญา สำหรับในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ศาลแขวงพระนครเหนือ ศาลแขวงพระนครใต้ ศาลแขวงธนบุรี ศาลจังหวัดมีนบุรี ศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง ศาลอาญาธนบุรี และศาลอาญา ส่วนในจังหวัดอื่น ได้แก่ ศาลแขวง ศาลจังหวัด และศาลคดีเด็กและเยาวชน

ข. ศาลอุทธรณ์ คือ ศาลซึ่งวินิจฉัยข้อพิพาท หรือข้อขาดตกบกพร่องของศาลชั้นต้น เพื่อให้เกิดความยุติธรรมในกระบวนการวิธีพิจารณาบรรดาคดี ศาลอุทธรณ์นั้นเดิมมีอยู่ศาลเดียว ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร แต่ปัจจุบันได้ขยายออกไปอีก 9 ศาล คือ ศาลอุทธรณ์ ภาค 1 – 9

ก. ศาลฎีกา เป็นศาลสูงสุดของศาลในระบบศาลยุติธรรม มีศาลเดียว ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร มีอำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยความบกพร่อง หรือข้อผิดพลาดในการพิจารณาคดีของศาลอุทธรณ์อีกชั้นหนึ่ง

5) กรมราชทัณฑ์

เจ้าหน้าที่ฝ่ายราชทัณฑ์ เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเกือบทุกขั้นตอน โดยทำหน้าที่ควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ในระหว่างการดำเนินคดีอาญาไม่ว่าจะเป็นชั้นก่อนศาลพิจารณา ระหว่างการพิจารณา ตลอดจนภายหลังการพิจารณาพิพากษา ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นกระบวนการในศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ หรือศาลฎีกา เจ้าหน้าที่ฝ่ายราชทัณฑ์มีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามคำสั่งของศาล เช่น ควบคุมตัว ปลดปล่อยตัว หรือแม้แต่คำพิพากษาประหารชีวิต ก็เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายราชทัณฑ์ ที่จะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาล เป็นต้น

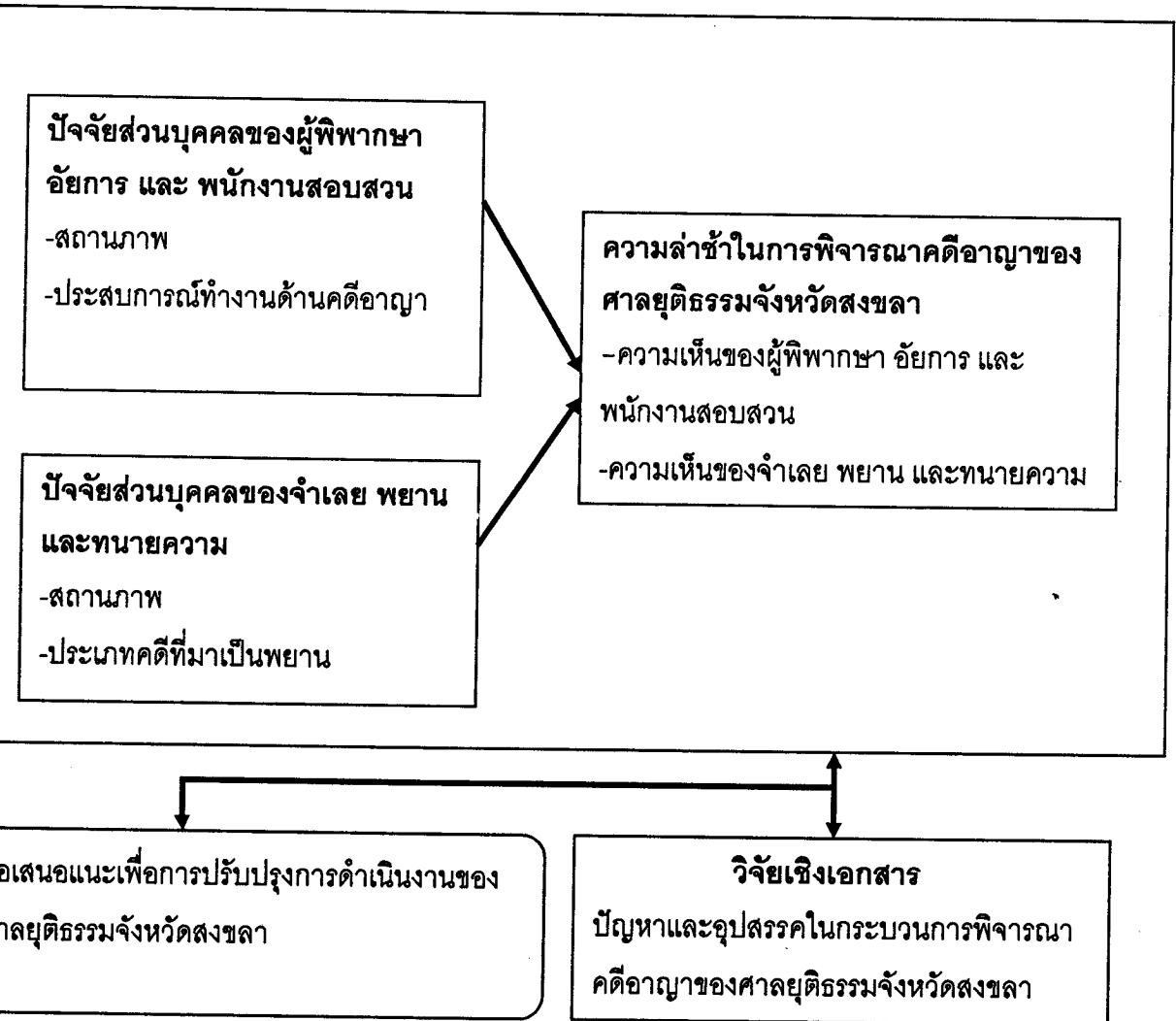
อย่างไรก็ตามเจ้าหน้าที่ฝ่ายราชทัณฑ์ยังมีความรับผิดชอบสำคัญอื่นอีก คือ การฝึกอบรม และแก้ไขฟื้นฟูผู้ถูกคุมขังให้กลับตนเป็นคนดี ด้วยการให้การอบรมทั้งในด้านศีลธรรมและอาชีพ เพื่อให้ผู้ต้องขังสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมภายนอกได้ภายหลังได้รับการปล่อยตัวไป

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศิริชัย ศิริกุล (2546) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญา : กรณีศึกษาศาลจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยสนามในการรวบรวมข้อมูลต่างๆ จากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญาที่ศาลจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งประกอบด้วย ผู้พิพากษา พนักงานอัยการ พยานที่เป็นเจ้าพนักงานตำรวจ พนักงานสอบสวนและประชาชนทั่วไป ตลอดจนจนจำเลยและทนายจำเลย รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 140 คน ผลการศึกษาพบว่า สาเหตุความล่าช้าของการพิจารณาคดีอาญาของศาลจังหวัดเชียงใหม่มีสาเหตุมาจากปัจจัยในการขอเลื่อนการพิจารณาคดีจากบุคคลที่เกี่ยวข้องในคดีอาญา ได้แก่ผู้พิพากษา พนักงานอัยการ พยาน จำเลยและทนายจำเลย ส่วนการส่งประเด็นไปสืบที่ศาลอื่นและการสืบพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีก็พบว่าเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การพิจารณาคดีอาญาล่าช้าด้วย สำหรับการจัดให้ผู้พิพากษาสองคนนั่งพิจารณาคดีครบองค์คณะและต่อเนื่องนั้นพบว่าเป็นระบบที่กลั่นกรองข้อมูลละเอียดรอบคอบมากกว่าเดิม การทำงานยากขึ้น การเลื่อนพิจารณาคดีส่วนใหญ่ใช้เวลาเท่าๆกับระบบเดิม นอกจากนี้ในเรื่องค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีและมาศาลพบว่า เสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางและค่าอาหารรวมไม่เกิน 500 บาท ส่วนใหญ่พยานเป็นผู้ออกเอง ส่วนจำเลยต้องเสียค่าใช้จ่ายจ้างทนายความว่าต่างให้ซึ่งนับว่าเป็นความสูญเสียทางเศรษฐกิจ สำหรับแนวทางในการแก้ไขมีสามทางคือ แนวทางในเชิงนโยบายกำหนดคณะกรรมการประสานงานกระบวนการ

ยุติธรรมกับการปรับโครงสร้างหน่วยงานกระบวนการยุติธรรมให้เกิดเอกภาพ แนวทางในเชิงปฏิบัติ ศาลควรเคร่งครัดในการเลื่อนพิจารณาคดีและแนวทางในเชิงวิชาการ ควรปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับสภาพของปริมาณคดี หากสามารถดำเนินการได้ตามแนวทางที่กล่าวมาเชื่อว่าการพิจารณาคดีอาญาของศาลจังหวัดเชียงใหม่หรือศาลยุติธรรมทั่วประเทศจะไม่เกิดความล่าช้าอีกต่อไป

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ เป็นงานวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงสำรวจกับการวิจัยเอกสาร มุ่งศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลา และเพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องถึงสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลา ระเบียบวิธีวิจัยมีรายละเอียดดังนี้คือ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลา กล่าวคือ ผู้ที่มีมติต่อดำเนินการงานราชการอันเกี่ยวเนื่องกับกระบวนการพิจารณาคดีอาญาของศาลจังหวัดสงขลาและศาลแขวงสงขลา ซึ่งประกอบด้วย ผู้พิพากษา อัยการ ผู้จับกุมหรือผู้ร่วมจับกุม พนักงานสอบสวน พยานฝ่ายโจทก์ พยานฝ่ายจำเลย จำเลย และทนายจำเลย

2. กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่าง มีรายละเอียดดังนี้คือ

1. กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างกรณีที่ไม่ทราบจำนวนประชากร จากสูตรของ W.G.cochran

$$n = \frac{P(1-P)Z^2}{d^2}$$

เมื่อ n คือ จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

P คือ สัดส่วนของประชากรที่ผู้วิจัยต้องการสุ่มในที่นี้ใช้สัดส่วน 40% หรือ 0.40

Z คือ ระดับความมั่นใจที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 มีค่าเท่ากับ 1.96

d คือ สัดส่วนความคลาดเคลื่อนที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.05

ดังนั้นขนาดกลุ่มตัวอย่าง $n = 0.40(1-0.40)(1.96)^2/(.05)^2 = 369$ ตัวอย่าง สำหรับงานวิจัยนี้ผู้วิจัย จะทำการเก็บแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 369 คนบวกค่าเผื่อร้อยละ 10 ดังนั้นรวมจำนวนแบบสอบถามทั้งสิ้น จำนวน 400 ชุด

2. แบ่งกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีกำหนดโควตาตามสัดส่วน ดังนี้คือ

ผู้ที่เกี่ยวข้องกับ ศาลจังหวัดสงขลา	จำนวน	ผู้ที่เกี่ยวข้องกับ ศาลแขวงสงขลา	จำนวน
ผู้พิพากษาและอัยการ	50	ผู้พิพากษาและอัยการ	50
พนักงานสอบสวนและพยาน	100	พนักงานสอบสวนและพยาน	100
จำเลยและทนายจำเลย	50	จำเลยและทนายจำเลย	50
รวม	200	รวม	200
รวม		400	

3. เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญกับผู้ที่เกี่ยวข้องที่มาติดต่องานกับศาลจังหวัดสงขลาและศาลแขวงสงขลา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องสาเหตุความล่าช้าในการดำเนินคดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลาจะใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน ในการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง กล่าวคือ

1. การวิจัยสนาม (Field Research Methodology) โดยการสร้างแบบสอบถามเพื่อรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) จากผู้ที่เกี่ยวข้องกับศาลจังหวัดสงขลาและศาลแขวงสงขลา จำนวน 400 ชุด แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลแบ่งเป็น 3 ชุด ซึ่งมีข้อคำถามทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกัน สำหรับกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้พิพากษาและอัยการ จำนวน 100 ชุด กลุ่มพนักงานสอบสวนและพยาน จำนวน 200 ชุด และกลุ่มจำเลยและทนายจำเลย จำนวน 100 ชุด ซึ่งแบบสอบถามแต่ละชุดแบ่งออกเป็น 3 ตอนเหมือนกันดังนี้คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามปลายปิดชนิดตรวจสอบรายการ (Check-List)

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความล่าช้าในการพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลาในประเด็นต่างๆ ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องกับศาลยุติธรรมทั้ง 3 กลุ่ม สามารถรับรู้ได้เป็นคำถามปลายปิดชนิดตรวจสอบรายการ (Check-List) และคำถามปลายเปิดชนิดมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ มีรายละเอียดดังนี้คือ

- 5 หมายถึง มีผลทำให้เกิดความล่าช้าในระดับ มากที่สุด
- 4 หมายถึง มีผลทำให้เกิดความล่าช้าในระดับ มาก
- 3 หมายถึง มีผลทำให้เกิดความล่าช้าในระดับ ปานกลาง

2 หมายถึง มีผลทำให้เกิดความล่าช้าในระดับ น้อย

1 หมายถึง มีผลทำให้เกิดความล่าช้าในระดับ น้อยที่สุด

โดยมีเกณฑ์ในการแปลผลคะแนนเฉลี่ย ดังนี้คือ

ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง มีผลทำให้เกิดความล่าช้าในระดับ มากที่สุด

ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง มีผลทำให้เกิดความล่าช้าในระดับ มาก

ระดับคะแนนเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง มีผลทำให้เกิดความล่าช้าในระดับ ปานกลาง

ระดับคะแนนเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง มีผลทำให้เกิดความล่าช้าในระดับ น้อย

ระดับคะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง มีผลทำให้เกิดความล่าช้าในระดับ น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็น เป็นคำถามปลายเปิด

2. การวิจัยเอกสาร (Document Research) เพื่อรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

จากหนังสือวิชาการ บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อทำการวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลปฐมภูมิต่อไป เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ถึงปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลา

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามในการวิจัยภาคสนาม (Field Research Methodology) ในการสร้างแบบสอบถามสำหรับงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่จะทำการศึกษาและสอดคล้องกับหัวข้อวิจัยและวัตถุประสงค์การวิจัย เมื่อได้นิยามศัพท์ตัวแปรที่สอดคล้องกับงานวิจัยแล้วจึงทำการร่างแบบสอบถามเพื่อทำการตรวจสอบคุณภาพตามลำดับขั้นตอนดังนี้คือ

1. ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ของแบบสอบถาม ผู้วิจัยวัดจากค่าดัชนีความสอดคล้องภายใน (IOC) ที่ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความชำนาญและมีความเข้าใจเป็นอย่างดีในเนื้อหาของสิ่งที่ต้องการจะเก็บข้อมูล แล้วนำข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องภายใน (IOC) มากกว่าหรือเท่ากับ 0.6 มาสร้างแบบสอบถามที่สมบูรณ์ก่อนนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หา ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ต่อไปดังนี้คือ

2. ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) วิเคราะห์โดยค่า Item-Total Correlation เลือกข้อคำถามที่มีค่า Item-Total Correlation มากกว่าหรือเท่ากับ 0.20 มาสร้างแบบสอบถามสำหรับใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริงต่อไป

3. ตรวจสอบค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยการทดสอบค่าวิกฤติ t (t -test) แล้วจึงเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ในระดับมากมาสร้างแบบสอบถามสำหรับใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริงต่อไป

4. ตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัก พบว่าแบบสอบถาม ความคิดเห็นเกี่ยวกับความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลา จำนวนทั้งสิ้น 23 ข้อ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัก เท่ากับ 0.879

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยสนาม (Field Research Methodology) ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามที่สร้างขึ้นกับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม โดยผู้วิจัยจะต้องเดินทางไปยังศาลจังหวัดสงขลาและศาลแขวงสงขลาเพื่อทำการเก็บข้อมูลดังกล่าวและใช้วิธีการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่สามารถเก็บข้อมูลได้ขณะอยู่ที่ศาลยุติธรรม

การวิจัยเอกสาร (Document Research) ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากหนังสือวิชาการ บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อทำการวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลปฐมภูมิต่อไป เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ถึงปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลา

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยสนาม (Field Research Methodology) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีรายละเอียดดังนี้คือ

1. สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างและข้อคำถามปลายเปิดในส่วนที่ 3 ของแบบสอบถาม ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสำหรับวิเคราะห์ข้อมูลความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลา

2. สถิติเชิงอนุมาน สำหรับทดสอบสมมติฐานการวิจัย ประกอบด้วย ค่าสถิติ t -test สำหรับเปรียบเทียบความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลาจำแนกตาม

ตัวแปรอิสระที่มี เพียง 2 กลุ่ม และ ค่าสถิติ F-test สำหรับเปรียบเทียบความล่าช้าในการพิจารณา คดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลาจำแนกตามตัวแปรอิสระที่มี 3 กลุ่มขึ้นไปและทำการ เปรียบเทียบรายคู่ด้วยค่าสถิติ LSD

5.2 ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเอกสาร (Document Research) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาจาก หนังสือวิชาการ บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “สาเหตุความล่าช้าในการดำเนินคดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลา” เป็นงานวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงสำรวจกับการวิจัยเอกสาร มุ่งศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลาและเพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องถึงสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลา บุคคลที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของการศึกษารั้งนี้คือผู้ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมภายในจังหวัดสงขลา ซึ่งประกอบด้วยผู้พิพากษา อัยการ พนักงานสอบสวน จำเลย พยาน ทนายความ และประชาชนทั่วไปที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลา โดยทำการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการวิจัยเอกสารควบคู่ไปกับการสำรวจความคิดเห็นด้วยแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แล้วนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีรายละเอียดแสดงตามลำดับ ดังต่อไปนี้คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามในส่วนของผู้พิพากษาอัยการ พนักงานสอบสวน และพยาน

ตอนที่ 2 การพิจารณาคดีอาญา การสืบพยานและการเลื่อนพิจารณาคดี ในส่วนของผู้พิพากษา อัยการ และพนักงานสอบสวน

ตอนที่ 3 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามในส่วนของจำเลย ทนายความและประชาชนทั่วไป

ตอนที่ 4 การพิจารณาคดีอาญา การสืบพยานและการเลื่อนพิจารณาคดีในส่วนของจำเลย ทนายความและประชาชนทั่วไป

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นของผู้พิพากษา อัยการ พนักงานสอบสวน และพยานถึงสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลา

ตอนที่ 6 ความคิดเห็นของจำเลย ทนายความ และประชาชนทั่วไปถึงสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลา

ตอนที่ 7 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องถึงสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตอนที่ 8 ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลา

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
Sig.	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้วิเคราะห์ในการแจกแจงแบบที (t – distribution)
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้วิเคราะห์ในการแจกแจงแบบเอฟ (F – distribution)
df	แทน	ค่าองศาอิสระ
SS	แทน	ผลรวมกำลังสอง
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยกำลังสอง

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามในส่วนของผู้พิพากษา อัยการ พนักงานสอบสวน และพยาน

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลกับผู้พิพากษา อัยการ พนักงานสอบสวน และพยาน จำนวน 346 และทำการเก็บข้อมูลกับ จำเลย ทนายความ และประชาชนทั่วไป จำนวน 227 ชุด ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามในส่วนของผู้พิพากษา อัยการ พนักงานสอบสวน และพยาน สามารถแสดงรายละเอียดได้ตามตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละ ของผู้พิพากษา อัยการ พนักงานสอบสวน และพยาน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	279	80.64
หญิง	67	19.36
รวม	346	100.00
อายุ		
ไม่เกิน 25 ปี	5	1.43
26-35 ปี	88	25.14
36-45 ปี	141	41.43
46-55 ปี	62	17.71
มากกว่า 55 ปี	50	14.29

ตาราง 1 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
วุฒิการศึกษา		
ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย	25	7.23
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	25	7.23
ปริญญาตรี	149	43.06
สูงกว่าปริญญาตรี	140	40.46
ไม่ระบุ	17	4.92
สถานภาพ		
ผู้พิพากษา	43	16.93
พนักงานอัยการ	57	22.44
พนักงานสอบสวน	64	25.20
พยาน	90	35.43
ไม่ระบุ	92	26.59
อาชีพ		
ข้าราชการ/เจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐ	164	47.40
เกษตรกร/ประมง	15	4.34
พนักงานบริษัท/องค์กรธุรกิจเอกชน	8	2.31
ค้าขาย	22	6.36
ดำเนินธุรกิจอิสระ/เจ้าของกิจการ	22	6.36
รับจ้างทั่วไป	8	2.31
อื่นๆ	107	30.92

จากตาราง 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามในส่วนของผู้พิพากษา อัยการ พนักงานสอบสวน และพยาน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 80.64 มีอายุในช่วง 36-45 ปีมากที่สุด ร้อยละ 41.43 รองลงมา มีอายุ 26-35 ปี ร้อยละ 25.14 และอายุ 46-55 ปี ร้อยละ 17.71 ตามลำดับ ระดับการศึกษาปริญญาตรี มากที่สุด ร้อยละ 43.06 รองลงมา คือระดับสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 40.46 สถานภาพเป็นพยาน มากที่สุด ร้อยละ 35.43 รองลงมาเป็นพนักงานสอบสวน ร้อยละ 25.20 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ ข้าราชการ/เจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐมากที่สุด ร้อยละ 47.40

ตอนที่ 2 การพิจารณาคดีอาญา การสืบพยานและการเลื่อนพิจารณาคดี ในส่วนของ ผู้พิพากษา
อัยการ และพนักงานสอบสวน

จากการเก็บข้อมูลเชิงสำรวจเกี่ยวกับ การพิจารณาคดีอาญา การสืบพยานและการเลื่อน
พิจารณาคดี ในส่วนของ ผู้พิพากษา อัยการ และพนักงานสอบสวน ด้วยแบบสอบถาม
ชุดที่ 1 สามารถแสดงรายละเอียด ได้ตามตาราง 2

ตาราง 2 การพิจารณาคดีอาญา การสืบพยานและการเลื่อนพิจารณาคดี ผู้พิพากษา อัยการ พนักงาน
สอบสวน

การพิจารณาคดีอาญา การสืบพยานและการเลื่อนพิจารณาคดี	จำนวน	ร้อยละ
ประสบการณ์ทำงานด้านคดีอาญา		
1-5 ปี	63	18.00
6-10 ปี	198	56.57
11-15 ปี	28	8.00
16-20 ปี	10	2.86
มากกว่า 25 ปี	51	14.57
พิจารณาคดี/ว่าความคดีอาญาเฉลี่ย/วัน		
1-4 คดี	118	36.31
5-8 คดี	78	24.00
9-12 คดี	89	27.38
มากกว่า 12 คดี	40	12.31
เวลาที่ใช้ในการดำเนินคดีตั้งแต่ยื่นฟ้องจนถึงมีคำพิพากษา		
-คดีที่จำเลยให้การรับสารภาพและไม่ต้องสืบพยานประกอบคำ		
รับสารภาพ		
น้อยกว่าหนึ่งเดือน	65	43.62
1-3 เดือน	63	42.28
4-6 เดือน	15	10.07
มากกว่า 6 เดือน	6	4.03
-คดีที่จำเลยให้การรับสารภาพและต้องสืบพยานประกอบคำรับ		
สารภาพ		
3-6 เดือน	112	74.17
7-12 เดือน	30	19.87
1-2 ปี	7	4.64
มากกว่า 2 ปี	2	1.32

การพิจารณาคดีอาญา การสืบพยานและการเลื่อนพิจารณาคดี	จำนวน	ร้อยละ
เวลาที่ใช้ในการดำเนินคดีตั้งแต่ยื่นฟ้องถึงมีคำพิพากษา		
-คดีที่จำเลยให้การปฏิเสธซึ่งต้องสืบพยาน โฉกข์และจำเลย		
3-6 เดือน	71	48.63
7-12 เดือน	49	33.56
1-2 ปี	22	15.07
มากกว่า 12 ปี	4	2.74
การสืบพยานและเลื่อนพิจารณาคดี(ผู้พิพากษาและพนักงานอัยการ)		
-พยานที่ได้รับหมายเรียกแล้ว ไม่มาตามหมายเรียกมากที่สุด		
ประชาชนทั่วไป	76	60.32
เจ้าพนักงานตำรวจ	17	13.49
พนักงานสอบสวน	5	3.97
ข้าราชการ	10	7.94
อื่นๆ	18	14.29
-ออกหมายเรียกพยานจำนวนกี่ครั้งพยานถึงยอมมาเบิกความ		
1 ครั้ง	5	7.42
2 ครั้ง	48	67.60
3 ครั้ง	20	28.17
4 ครั้ง	1	1.41
5 ครั้ง	2	2.82
-เหตุผลที่พยานมักใช้อ้างในการ ไม่มาเบิกความตามหมายเรียกมากที่สุด		
การเจ็บป่วย	28	23.33
ติดธุระสำคัญ	65	54.17
ไม่มีพยานมาศาล	5	4.17
อื่นๆ	22	18.33
-ท่านมาเป็นพยานในฐานะ		
ผู้จับกุมหรือร่วมจับกุม	10	12.05
พนักงานสอบสวน	37	44.58
พยานอื่น ๆ ฝ่ายโจทก์	23	27.71
พยานอื่นๆฝ่ายจำเลย	13	15.66

ตาราง 2 (ต่อ)

การพิจารณาคุณค่าการสืบพยานและการเลื่อนพิจารณาคดี	จำนวน	ร้อยละ
-ประเภทคดีอาญาที่ท่านมาเป็นพยาน		
คดีอาชญากรรม	28	36.84
คดีเกี่ยวกับชีวิตเช่นฆ่า/พยายามฆ่าทำร้ายร่างกายเป็นต้น	24	31.58
คดีเกี่ยวกับทรัพย์ เช่นลัก-ชิง-ปล้นทรัพย์ยกยอกฉ้อ โกงเป็นต้น	20	26.32
คดีอื่น ๆ	4	5.26
-เมื่อได้รับแจ้งจากคู่ความให้มาเป็นพยานแต่ไม่สามารถมาเป็นพยานได้		
ไม่เคยเกิดขึ้น	88	77.88
เคยเกิดขึ้น	25	22.12
-มาที่ศาลเพื่อเป็นพยานแล้วไม่ได้เบิกความ		
ไม่เคย	81	52.26
เคย	74	47.74
-เหตุผลที่มาศาลแล้วไม่ได้เบิกความ		
คู่ความขอเลื่อนคดีเพราะป่วยหรือติดธุระจำเป็น	30	39.47
คู่ความขอเลื่อนคดีเพราะทนายป่วยหรือติดธุระจำเป็น	15	19.74
ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนพิจารณาคดีอื่นอยู่ยังไม่เสร็จ	7	9.21
พนักงานอัยการคิดว่าความที่ห้องพิจารณาคดีอื่นยังไม่เสร็จ	6	7.89
อื่นๆ	18	23.68
-การเลื่อนพิจารณาคดีแต่ละครั้งใช้เวลาโดยเฉลี่ย		
ไม่เกิน 2 เดือน	91	53.85
3-4 เดือน	70	41.42
5-6 เดือน	7	4.14
7 เดือน ขึ้นไป	1	0.59
-เวลาที่ใช้นับจากวันได้รับหมายเรียกหรือคู่ความนำท่านมาศาลถึงวันที่		
เบิกความเป็นพยานในศาล		
ไม่เกิน 2 เดือน	32	30.77
3-4 เดือน	44	42.31
5-6 เดือน	21	20.19
7 เดือน ขึ้นไป	7	6.73

จากตาราง 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงานด้านคดีอาญา 6-10 ปี สูงที่สุด ร้อยละ 56.57 รองลงมา มีประสบการณ์ 1-5 ปี ร้อยละ 18.00 ในแต่ละวัน

มีการพิจารณาคดีหรือว่าความคดีอาญาเฉลี่ย 1-4 คดี สูงที่สุด ร้อยละ 36.31 รองลงมา 9-12 คดี ร้อยละ 27.38 และ 5-8 คดี ร้อยละ 24.00 ส่วนเวลาที่ใช้ในการดำเนินคดีตั้งแต่ยื่นฟ้องจนถึงมีคำพิพากษา มีรายละเอียดแตกต่างกัน ดังนี้คือ 1) คดีที่จำเลยให้การรับสารภาพและไม่ต้องสืบพยานประกอบคำรับสารภาพ ใช้เวลาน้อยกว่าหนึ่งเดือน สูงที่สุด ร้อยละ 43.62 รองลงมา 1-3 เดือน ร้อยละ 42.28 2) คดีที่จำเลยให้การรับสารภาพและต้องสืบพยานประกอบคำรับสารภาพ ส่วนใหญ่ใช้เวลา 3-6 เดือน สูงที่สุด ร้อยละ 74.17 3) คดีที่จำเลยให้การปฏิเสธซึ่งต้องสืบพยานโจทก์และจำเลย ใช้เวลา 3-6 เดือน สูงที่สุด ร้อยละ 48.63 รองลงมา 7-12 เดือน ร้อยละ 33.56

สำหรับการสืบพยานและเลื่อนพิจารณาคดีในส่วนของผู้พิพากษาและพนักงานอัยการพบว่า พยานที่ได้รับหมายเรียกแล้วไม่มาตามหมายเรียกมากที่สุด คือ ประชาชนทั่วไป ร้อยละ 60.32 ส่วนใหญ่ออกหมายเรียกพยานจำนวน 2 ครั้ง พยานถึงยอมมาเบิกความความ ร้อยละ 67.60 เหตุผลที่พยานมักใช้อ้างในการไม่มาเบิกความตามหมายเรียกมากที่สุดคือติดธุระสำคัญ ร้อยละ 54.17 ส่วนการสืบพยานและเลื่อนพิจารณาคดีในส่วนของพนักงานสอบสวนและพยาน พบว่า ประเภทคดีอาญาที่มาเป็นพยาน มากที่สุด คือ คดียาเสพติด ร้อยละ 36.84 รองลงมา คดีเกี่ยวกับชีวิต เช่นฆ่า/พยายามฆ่าทำร้ายร่างกายเป็นต้น ร้อยละ 31.58 ส่วนใหญ่เมื่อได้รับแจ้งจากคู่ความให้มาเป็นพยาน และสามารถมาเป็นพยานได้ ร้อยละ 77.88 แต่ถ้ามาศาลแล้วไม่ได้เบิกความพบว่ามีสาเหตุจากคู่ความขอเลื่อนคดีเพราะป่วยหรือติดธุระจำเป็นสูงที่สุด ร้อยละ 39.47 รองลงมาคือ คู่ความขอเลื่อนคดีเพราะทนายป่วยหรือติดธุระจำเป็น ร้อยละ 19.74 ซึ่งการเลื่อนพิจารณาคดีแต่ละครั้งใช้เวลาโดยเฉลี่ยไม่เกิน 2 เดือน สูงที่สุด ร้อยละ 53.85 และเวลาที่ใช้นับจากวันได้รับหมายเรียกหรือคู่ความนำทามาศาลถึงวันที่เบิกความเป็นพยานในศาล คือ 3-4 เดือน สูงที่สุด ร้อยละ 42.31 รองลงมา ไม่เกิน 2 เดือน ร้อยละ 30.77

ตอนที่ 3 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม จำเลย ทนายความ และประชาชนทั่วไป

สำหรับการเก็บข้อมูลเชิงสำรวจเพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องถึงสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามจำนวน 2 ชุด กล่าวคือ แบบสอบถามชุดที่ 1 ทำการเก็บข้อมูลกับผู้พิพากษา อัยการ พนักงานสอบสวน และพยาน จำนวน 346 ชุด แบบสอบถามชุดที่ 2 ทำการเก็บข้อมูลกับจำเลย ทนายความ และประชาชนทั่วไป จำนวน 227 ชุด สำหรับข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามในส่วนของจำเลย ทนายความ และประชาชนทั่วไป สามารถแสดงรายละเอียดได้ตามตาราง 3

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของจำเลย หนายความ และประชาชนทั่วไป จำแนกตาม
ปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	196	86.34
หญิง	31	13.66
รวม	227	100.00
อายุ		
ไม่เกิน 25 ปี	25	11.01
26-35 ปี	77	33.92
36-45 ปี	64	28.19
46-55 ปี	48	21.15
มากกว่า 55 ปี	13	5.73
วุฒิการศึกษา		
ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย	33	14.86
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ประกาศนียบัตรวิชาชีพ	36	16.22
ปริญญาตรี	81	36.49
สูงกว่าปริญญาตรี	72	32.43
สถานภาพ		
จำเลย	85	37.44
หนายความฝ่ายโจทก์	87	38.33
หนายความฝ่ายจำเลย	55	24.23
ประสบการณ์ในการเป็นหนายความ		
ไม่เกิน 5 ปี	142	62.56
6-15 ปี	47	20.70
16-25 ปี	28	12.33
มากกว่า 25 ปี	10	4.41
อาชีพของจำเลย		
ข้าราชการ/เจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐ	9	10.59
เกษตรกร/ชาวประมง	10	11.76
พนักงานบริษัท/องค์กรธุรกิจเอกชน	7	8.24
ค้าขาย	13	15.29
ดำเนินธุรกิจอิสระ/เจ้าของกิจการ	5	5.88
รับจ้างทั่วไป	41	48.24

จากตาราง 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีสถานภาพเป็นทนายความฝ่ายโจทก์ ร้อยละ 38.33 จำเลย ร้อยละ 37.44 และทนายความฝ่ายจำเลย ร้อยละ 24.23 ตามลำดับ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 86.34 มีอายุในช่วง 26-35 ปี สูงที่สุด ร้อยละ 33.92 รองลงมา มีอายุ 36-45 ปี ร้อยละ 28.19 มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีสูงที่สุด ร้อยละ 36.49 รองลงมา ระดับสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 32.43 สำหรับผู้ที่เป็นทนายความ ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการเป็นทนายความไม่เกิน 5 ปี ร้อยละ 62.56 รองลงมา มีประสบการณ์ 6-15 ปี ร้อยละ 20.70 สำหรับผู้ที่เป็นจำเลย พบว่า ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปสูงที่สุด ร้อยละ 48.24 รองลงมา ประกอบอาชีพค้าขาย ร้อยละ 15.29

ตอนที่ 4 การพิจารณาคดีอาญา การสืบพยานและการเลื่อนพิจารณาคดี จำเลย ทนายความและประชาชนทั่วไป

ตาราง 4 การพิจารณาคดีอาญา การสืบพยานและการเลื่อนพิจารณาคดี ในส่วนของจำเลย ทนายความ และประชาชนทั่วไป

การพิจารณาคดีอาญา การสืบพยานและการเลื่อนพิจารณาคดี	จำนวน	ร้อยละ
ประเภทคดีที่เข้ามาเกี่ยวข้องในครั้งนี		
คดีอาเพศติด	95	43.98
คดีเกี่ยวกับชีวิตเช่น ฆ่า/พยายามฆ่า ทำร้ายร่างกาย เป็นต้น	54	25.00
คดีเกี่ยวกับทรัพย์สินเช่น ลัก-ชิง-ปล้น-ขโมยออก เป็นต้น	53	24.54
คดีอื่น ๆ	14	6.48
คดีนี้ใช้เวลานับตั้งแต่ถูกจับดำเนินคดีมาจนถึงวันนี้		
1-3 เดือน	77	39.90
4-6 เดือน	59	30.57
7-9 เดือน	29	15.03
10-12 เดือน	6	3.11
มากกว่า 1 ปี	22	11.40
ขณะนี้คดีอยู่ในระหว่างดำเนินการขั้นตอนอะไร		
สืบพยานโจทก์ยังไม่เสร็จ	67	31.31
สืบพยานจำเลยยังไม่เสร็จ	46	21.50
รอส่งผลการสืบพยานประเด็นกลับมา	11	5.14
นัดฟังคำพิพากษา	90	42.06
ในระหว่างการดำเนินคดีเคยมีการเลื่อนการพิจารณาคดีหรือไม่		
ไม่เคย	145	67.76
เคย	69	32.24

ตาราง 4 (ต่อ)

การพิจารณาคดีอาญา การสืบพยานและการเลื่อนพิจารณาคดี	จำนวน	ร้อยละ
เวลาโดยเฉลี่ยในการเลื่อนพิจารณาคดีแต่ละครั้ง		
1 เดือน	41	44.09
2 เดือน	41	44.09
3 เดือน	5	5.38
4 เดือน	3	3.23
6 เดือน	2	2.14
8 เดือน	1	1.07

จากตาราง 4 พบว่า ประเภทคดีที่เข้ามาเกี่ยวข้องในครั้งนี้อย่างมากแบ่งออกเป็น คดีอาญาเสพติด สูงที่สุด ร้อยละ 43.98 คดีเกี่ยวกับชีวิตเช่น ฆ่า/พยายามฆ่า ทำร้ายร่างกาย เป็นต้น ร้อยละ 25.00 คดีเกี่ยวกับทรัพย์สินเช่น ลัก-ชิง-ปล้น-ขโมย เป็นต้น ร้อยละ 24.54 และคดีอื่นๆ ร้อยละ 6.48 คดีที่ผู้ตอบแบบสอบถามเข้ามาเกี่ยวข้องในครั้งนี้อย่างมากใช้เวลาตั้งแต่ถูกจับดำเนินคดีมาจนถึงปัจจุบัน 1-3 เดือน สูงที่สุด ร้อยละ 39.90 รองลงมา ใช้เวลา 4-6 เดือน ร้อยละ 30.57 สำหรับความถี่พบหน้าของคดีพบว่าในขณะนี้คดีอยู่ในระหว่างดำเนินการขั้นตอนนัดฟังคำพิพากษาสูงที่สุด ร้อยละ 42.06 รองลงมา กำลังอยู่ในขั้นตอนสืบพยานโจทก์ยังไม่เสร็จ ร้อยละ 31.31 และสืบพยานจำเลยยังไม่เสร็จ ร้อยละ 21.50 ซึ่งในระหว่างดำเนินการดำเนินคดีส่วนใหญ่ไม่เคยมีการเลื่อนการพิจารณาคดี ร้อยละ 67.76 สำหรับคดีที่มีการเลื่อนการพิจารณาคดีพบว่าเวลาโดยเฉลี่ยในการเลื่อนพิจารณาคดีแต่ละครั้งคือ 1 เดือนและ 2 เดือน สูงที่สุด ร้อยละ 44.09 เท่ากัน

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นของผู้พิพากษา อัยการ พนักงานสอบสวน และพยาน ถึงสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลา

สำหรับการเก็บข้อมูลเชิงสำรวจเพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้พิพากษา อัยการ พนักงานสอบสวน และพยาน ถึงสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลา ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลกับผู้พิพากษา อัยการ พนักงานสอบสวน และพยาน จำนวน 346 ชุด ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีรายละเอียดตาม ตาราง 5

ตาราง 5 ความคิดเห็นของผู้พิพากษา อัยการ พนักงานสอบสวน และพยาน ถึงสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญา

สาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญา	n	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านการประสานงานและการให้บริการข้อมูลของศาล	291	4.12	.172	มาก
ความล่าช้าของการส่งและการรายงานผลการส่งหมายเรียก	280	4.45	.530	มาก
การขอคัดถ่ายสำนวนคดีต่างๆในศาล	281	4.12	.558	มาก
การติดตามหรือเรียกพยานมายังศาลของเจ้าพนักงานตำรวจ	189	4.09	.210	มาก
การให้บริการด้านข้อมูลในทางคดีแก่ผู้เสียหายหรือแก่จำเลยหรือญาติของจำเลย	275	4.03	.562	มาก
การนัดสืบพยานในคดีที่ต่อเนื่อง	187	3.98	.278	มาก
การส่งหมายเรียกพยาน	184	3.95	.163	มาก
การส่งคำคู่ความทางไปรษณีย์	184	3.91	.166	มาก
ความสะดวกรวดเร็วในการไต่ถามข้อพิพาท	185	3.83	.215	มาก
ความสะดวกรวดเร็วในการขอประกันตัวผู้ต้องหา/จำเลย	190	3.82	.274	มาก
การยื่นฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการ	188	3.80	.175	มาก
การเบิกตัวผู้ต้องขังจากเรือนจำมายังศาล	187	3.74	.274	มาก
การออกหมายจับหมายค้น	186	3.73	.236	มาก
ด้านกระบวนการระหว่างพิจารณาของศาล	272	3.85	.748	มาก
ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนพิจารณาคดีอื่นอยู่ยังไม่เสร็จ	268	3.96	.308	มาก
การสืบพยานในระหว่างการพิจารณาคดี	178	3.75	.186	มาก
ขั้นตอนการดำเนินกระบวนการพิจารณาตาม ป.วิ.อาญา	179	3.65	.182	มาก
ระยะเวลาในการพิจารณาคดีอาญายาวนานมาก	179	3.59	.221	มาก
การตรวจสอบเอกสารสำนวนต่างๆของเจ้าหน้าที่ศาล	177	3.54	.123	มาก
ด้านความต่อเนื่องของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	290	3.90	.725	มาก
ปริมาณคดีมากไม่ได้สัดส่วนกับอัตราผู้พิพากษาและพนักงาน	285	4.27	.432	มาก
พยานป่วยหรือติดธุระจำเป็นไม่สามารถมาศาลได้	289	4.00	.487	มาก
รอเพื่อเบิกความเป็นพยานในคดีหลังจากได้รับหมายเรียกหรือคู่ความนำพยานมาศาล	189	3.89	.250	มาก
พนักงานอัยการคิดว่าความที่ห้องพิจารณาคดีอื่นยังไม่เสร็จ	257	3.82	.299	มาก
จำเลย/ทนายจำเลยป่วยหรือติดธุระจำเป็นไม่สามารถมาศาลได้	283	3.65	.404	มาก
การนั่งพิจารณาคดีครบองค์คณะและการพิจารณาคดี	193	3.61	.381	มาก
สาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญารวม	305	4.01	.434	มาก

จากตาราง 5 พบว่า ผู้พิพากษา อัยการ พนักงานสอบสวน และพยาน มีความคิดเห็นต่อสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาว่าอยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและในภาพย่อยแต่ละด้าน กล่าวคือ ในภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ย 4.01 คะแนน สำหรับในภาพย่อย พบว่า ด้านการประสานงานและการให้บริการข้อมูลของศาลมีคะแนนเฉลี่ย 4.12 คะแนน ด้านกระบวนการระหว่างพิจารณาของศาลมีคะแนนเฉลี่ย 3.85 คะแนน และด้านความต่อเนื่องของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีคะแนนเฉลี่ย 3.90 คะแนน เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่าประเด็นความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาที่มีระดับคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุดสามลำดับแรกของแต่ละด้าน เป็นดังนี้คือ 1) ด้านการประสานงานและการให้บริการข้อมูลของศาล ได้แก่ ความล่าช้าของการส่งและการรายงานผลการส่งหมายเรียกพยาน 4.45 คะแนน การขอคัดถ่ายสำนวนคดีต่างๆ ในศาล 4.12 คะแนน และการติดตามหรือเรียกพยานมายังศาลของเจ้าพนักงานตำรวจ 4.09 คะแนน 2) ด้านกระบวนการระหว่างพิจารณาของศาล ได้แก่ ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนพิจารณาคดีอื่นอยู่ยังไม่เสร็จ 3.96 คะแนน การสืบพยานในระหว่างการพิจารณาคดี 3.75 คะแนน และขั้นตอนการดำเนินกระบวนการพิจารณาตาม ป.วิอาญา 3.65 คะแนน 3) ด้านความต่อเนื่องของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ปริมาณคดีมากไม่ได้สัดส่วนกับอัตราผู้พิพากษาและพนักงาน 4.27 คะแนน พยานป่วยหรือติดธุระจำเป็นไม่สามารถมาศาลได้ 4.00 คะแนน และรอเพื่อเบิกความเป็นพยานในคดีหลังจากได้รับหมายเรียกหรือคู่ความนำท่านมาศาล 3.89 คะแนน

ตอนที่ 6 ความคิดเห็นของจำเลย ทนายความ และประชาชนทั่วไป ถึงสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลา

สำหรับการเก็บข้อมูลเชิงสำรวจเพื่อศึกษาความคิดเห็นของจำเลย ทนายความ และประชาชนทั่วไป ถึงสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามแล้วทำการเก็บข้อมูลกับ จำเลย ทนายความ และประชาชนทั่วไป จำนวน 227 ชุด ผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดตามตาราง 6

ตาราง 6 ความคิดเห็นของจำเลย ทนายความ และประชาชนทั่วไป ถึงสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญา

สาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญา	n	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านการประสานงานและการให้บริการข้อมูลของศาล	210	4.23	.662	มาก
การให้บริการด้านข้อมูลในทางคดีแก่ผู้เสียหายหรือแก่จำเลยหรือญาติของจำเลย	208	4.34	.795	มาก
การขอคัดถ่ายสำนวนคดีต่างๆในศาล	207	4.28	.871	มาก
ความล่าช้าของการส่งและการรายงานผลการส่งหมายเรียกพยาน	208	4.01	.760	มาก
ด้านกระบวนการระหว่างพิจารณาของศาล	209	3.54	.415	มาก
ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนพิจารณาคดีอื่นอยู่ยังไม่เสร็จ	208	4.09	.731	มาก
ความยุ่งยากและซับซ้อนของคดี	208	3.95	.545	มาก
โจทก์ขอเลื่อนคดีโดยมีเหตุอันสมควร	205	3.81	.656	มาก
การเลื่อนคดีโดยเหตุเนื่องมาจากศาล	202	3.26	.763	ปานกลาง
มีการส่งประเด็นให้ศาลอื่นสืบพยานแทนศาลที่พิจารณาคดี	207	3.11	.774	ปานกลาง
มีการโอนคดีเกิดขึ้น	208	2.99	.702	ปานกลาง
ด้านความต่อเนื่องของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	207	3.70	.429	มาก
ปริมาณคดีมากไม่ได้สัดส่วนกับอัตราผู้พิพากษาและพนักงานอัยการ	205	4.03	.756	มาก
พนักงานอัยการคิดว่าความที่ห้องพิจารณาคดีอื่นยังไม่เสร็จ	207	3.90	.681	มาก
พยานป่วยหรือติดธุระจำเป็นไม่สามารถมาศาลได้	207	3.77	.699	มาก
จำเลยขอเลื่อนคดีเหตุเนื่องมาจากตัวจำเลย	206	3.55	.597	มาก
จำเลยหรือทนายจำเลยป่วยหรือติดธุระจำเป็นไม่สามารถมาศาลได้	206	3.55	.631	มาก
จำเลยขอเลื่อนคดีเหตุเนื่องมาจากทนายจำเลย	207	3.37	.649	ปานกลาง
สาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาเฉลี่ย	210	3.76	.370	มาก

จากตาราง 6 พบว่า จำเลย ทนายความ และประชาชนทั่วไป มีความคิดเห็นต่อสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาว่าอยู่ในระดับมาก ทั้งในภาพรวมและในภาพย่อย กล่าวคือ ในภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ย 3.76 คะแนน สำหรับด้านการประสานงานและการให้บริการข้อมูลของศาล มีคะแนนเฉลี่ย 4.23 คะแนน ด้านกระบวนการระหว่างพิจารณาของศาล มีคะแนนเฉลี่ย 3.54

คะแนน และด้านความต่อเนื่องของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีคะแนนเฉลี่ย 3.70 คะแนน เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่าประเด็นความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาที่มีระดับ คะแนนเฉลี่ยสูงที่สุดสามลำดับแรกของแต่ละด้าน เป็นดังนี้คือ 1) ด้านการประสานงานและการให้บริการข้อมูลของศาล ได้แก่ การให้บริการด้านข้อมูลในทางคดีแก่ผู้เสียหายหรือแก่จำเลยหรือญาติของจำเลย 4.34 คะแนน การขอคัดถ่ายสำนวนคดีต่างๆ ในศาล 4.28 คะแนน และความล่าช้าของการส่งและการรายงานผลการส่งหมายเรียกพยาน 4.01 คะแนน 2) ด้านกระบวนการระหว่างพิจารณาของศาล ได้แก่ ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนพิจารณาคดีอื่นอยู่ยังไม่เสร็จ 4.09 คะแนน ความยุ่งยากและซับซ้อนของคดี 3.95 คะแนน และโจทก์ขอเลื่อนคดีโดยมีเหตุอันสมควร 3.81 คะแนน 3) ด้านความต่อเนื่องของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ปริมาณคดีมากไม่ได้สัดส่วนกับอัตราผู้พิพากษาและพนักงานอัยการ 4.03 คะแนน พนักงานอัยการคิดว่าความที่ห้องพิจารณาคดีอื่นยังไม่เสร็จ 3.90 คะแนน และพยานป่วยหรือติดธุระจำเป็นไม่สามารถมาศาลได้ 3.77 คะแนน

ตอนที่ 7 ผลการเปรียบเทียบสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลา จำแนกตามสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม มีรายละเอียดตามตาราง 7-10

ตาราง 7 ผลการเปรียบเทียบสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลา จำแนกตามสถานภาพ ผู้พิพากษา พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน และพยาน

สาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญา	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านการประสานงานและการให้บริการข้อมูลของศาล	ระหว่างกลุ่ม	3.88	3	1.30	1.59	.193
	ภายในกลุ่ม	157.82	194	.81		
	รวม	161.71	197			
ด้านกระบวนการระหว่างพิจารณาของศาล	ระหว่างกลุ่ม	7.13	3	2.38	2.66*	.050
	ภายในกลุ่ม	158.29	177	.89		
	รวม	165.42	180			
ด้านความต่อเนื่องของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	ระหว่างกลุ่ม	3.13	3	1.04	.92	.432
	ภายในกลุ่ม	218.64	193	1.13		
	รวม	221.76	196			
สาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาเฉลี่ย	ระหว่างกลุ่ม	1.62	3	.54	.69	.562
	ภายในกลุ่ม	164.45	208	.79		
	รวม	166.07	211			

จากตาราง 7 พบว่า ผลการเปรียบเทียบสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลา จำแนกตามสถานภาพ ผู้พิพากษา พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน และพยาน/ประชาชนทั่วไป ไม่มีความแตกต่างกันในสามด้าน คือ สาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาเฉลี่ย สาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาด้านการประสานงาน และการให้บริการข้อมูลของศาล และสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาด้านความต่อเนื่องของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ส่วนสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาด้านกระบวนการระหว่างพิจารณาของศาล มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทำการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยค่าสถิติ LSD พบว่า พนักงานอัยการและพยาน/ประชาชนทั่วไปมีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นมากกว่าผู้พิพากษาที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ตาราง 8 ผลการเปรียบเทียบสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลา จำแนกตามประเภทการทำงานด้านคดีอาญา

สาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญา	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านการประสานงานและการให้บริการข้อมูลของศาล	ระหว่างกลุ่ม	10.44	4	2.61	1.81	.128
	ภายในกลุ่ม	376.69	261	1.44		
	รวม	387.12	265			
ด้านกระบวนการระหว่างพิจารณาของศาล	ระหว่างกลุ่ม	9.99	4	2.50	1.74	.141
	ภายในกลุ่ม	346.70	242	1.43		
	รวม	356.69	246			
ด้านความต่อเนื่องของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	ระหว่างกลุ่ม	2.69	4	.67	.67	.614
	ภายในกลุ่ม	261.37	260	1.01		
	รวม	264.06	264			
สาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาเฉลี่ย	ระหว่างกลุ่ม	5.33	4	1.33	1.50	.201
	ภายในกลุ่ม	244.13	275	.89		
	รวม	249.46	279			

จากตาราง 8 พบว่า ผลการเปรียบเทียบสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลา จำแนกตามประเภทการทำงานด้านคดีอาญา ได้แก่ ประเภท

1-5 ปี 6-10 ปี 11-15 ปี 16-20 ปี และมากกว่า 25 ปี ไม่มีความแตกต่างกันทั้งในภาพรวมและภาพย่อย

ตาราง 9 ผลการเปรียบเทียบสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลา จำแนกตามสถานภาพ จำเลย ทนายความฝ่ายโจทก์ และทนายความฝ่ายจำเลย

สาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญา	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านการประสานงานและการให้บริการข้อมูลของศาล	ระหว่างกลุ่ม	23.79	2	11.9	4.45*	.013
	ภายในกลุ่ม	553.18	207	2.67		
	รวม	576.97	209			
ด้านกระบวนการระหว่างพิจารณาของศาล	ระหว่างกลุ่ม	2.95	2	1.48	0.74	.480
	ภายในกลุ่ม	413.48	206	2.01		
	รวม	416.44	208			
ด้านความต่อเนื่องของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	ระหว่างกลุ่ม	18.67	2	9.33	4.74*	.010
	ภายในกลุ่ม	401.87	204	1.97		
	รวม	420.54	206			
สาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาเฉลี่ย	ระหว่างกลุ่ม	9.63	2	4.81	2.60*	.047
	ภายในกลุ่ม	382.83	207	1.85		
	รวม	392.46	209			

จากตาราง 9 พบว่า ผลการเปรียบเทียบสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลา จำแนกตามสถานภาพ จำเลย ทนายความฝ่ายโจทก์ และทนายความฝ่ายจำเลย ไม่มีความแตกต่างกันในด้านกระบวนการระหว่างพิจารณาของศาล ส่วนอีกสามด้านที่เหลือประกอบด้วย สาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาเฉลี่ย สาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาด้านการประสานงานและการให้บริการข้อมูลของศาล และสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาด้านความต่อเนื่องของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทำการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยค่าสถิติ LSD พบว่า 1) สาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาเฉลี่ย ทนายความฝ่ายจำเลยมีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นมากกว่าจำเลย ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 2) สาเหตุความล่าช้าในการพิจารณา

คดีอาญาด้านการประสานงานและการให้บริการข้อมูลของศาล หมายความฝ่ายโจทก์และหมายความฝ่ายจำเลยมีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นมากกว่าจำเลย ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 และ 3) สาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาด้านความต่อเนื่องของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง หมายความฝ่ายโจทก์และหมายความฝ่ายจำเลยมีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นมากกว่าจำเลย ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ตาราง 10 ผลการเปรียบเทียบสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลา จำแนกตามประเภทคดีที่เกี่ยวข้อง

สาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญา	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านการประสานงานและการให้บริการข้อมูลของศาล	ระหว่างกลุ่ม	14.33	2	7.17	2.63*	.045
	ภายในกลุ่ม	503.44	185	2.72		
	รวม	517.77	187			
ด้านกระบวนการระหว่างพิจารณาของศาล	ระหว่างกลุ่ม	2.99	2	1.50	.75	.474
	ภายในกลุ่ม	369.78	185	2.00		
	รวม	372.77	187			
ด้านความต่อเนื่องของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	ระหว่างกลุ่ม	14.91	2	7.46	3.83*	.023
	ภายในกลุ่ม	359.68	185	1.94		
	รวม	374.59	187			
สาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาเฉลี่ย	ระหว่างกลุ่ม	8.95	2	4.48	2.50*	.05
	ภายในกลุ่ม	331.94	185	1.79		
	รวม	340.90	187			

จากตาราง 10 พบว่า ผลการเปรียบเทียบสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลา จำแนกตามประเภทคดีที่เกี่ยวข้องในครั้งนี้ กล่าวคือ คดีอาญาแพ่ง คดีเกี่ยวกับทรัพย์สิน และคดีเกี่ยวกับชีวิต ไม่มีความแตกต่างกัน ในด้านกระบวนการระหว่างพิจารณาของศาล ส่วนอีกสามด้านที่เหลือประกอบด้วย สาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาเฉลี่ย สาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาด้านการประสานงานและการให้บริการข้อมูลของศาล และสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาด้านความต่อเนื่องของ

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทำการเปรียบเทียบ รายคู่ด้วยค่าสถิติ LSD พบว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องกับคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินมีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็น มากกว่าผู้ที่เกี่ยวข้องกับคดีอาชญากรรมทั้งสามด้าน คือ 1) ด้านการประสานงานและการให้บริการ ข้อมูลของศาล 2) ด้านความต่อเนื่องของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และ 3) ความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาเฉลี่ย ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ตอนที่ 8 ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลา

จากการวิจัยแสดงให้เห็นถึงปริมาณคดีอาญาขึ้นสู่ศาลเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งไม่ได้สัดส่วนกับอัตรากำลังของผู้พิพากษา เจ้าหน้าที่ธุรการ และอาคารสถานที่ ซึ่งในแต่ละปี มีคดีที่พิจารณาพิพากษาเสร็จไปเป็นจำนวนมาก แต่ก็มีอีกจำนวนหนึ่งที่ค้างพิจารณาพิพากษาอยู่ อีกทั้งการที่จะถือว่าระยะเวลาเท่าใดจะเป็นการพิจารณาคดีล่าช้า ยังไม่มีหลักเกณฑ์ในทางกฎหมาย คำสั่ง ระเบียบหรือคำแนะนำใด ที่กำหนดว่าคดีอาญาจะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาเท่าใด อย่างไรก็ตามแม้ศาลยุติธรรมภายในจังหวัดสงขลาจะมีมาตรการต่างๆ มาใช้ เพื่อที่จะให้คดีที่อยู่ในศาลยุติธรรมเสร็จไปโดยเร็วไม่ค้างการพิจารณาก็ตาม แต่นักวิชาการที่เกี่ยวข้อง ในกระบวนการยุติธรรมในบางขั้นตอนยังขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการพิจารณาคดี ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งในเกิดความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญา

ดังนั้น เมื่อปริมาณคดีส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการพิจารณาคดี และเหตุผลสำคัญที่ทำให้คดีล่าช้า นอกจากขีดจำกัดด้านงบประมาณและบุคลากรแล้ว ยังมีในส่วนของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่มีความยุ่งยาก ซับซ้อน ซึ่งจากการวิจัยพบว่า ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาได้มีความพยายามแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นโดยการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในส่วนต่างๆ การนำระบบการบริหารงานคดีในศาลมาใช้ (Case Management) และการนำวิธีการระงับข้อพิพาทที่เป็นทางเลือกอื่น (Alternative Dispute Resolution) มาใช้ ซึ่งวิธีการต่างๆ เหล่านี้ก็ได้นำมาใช้ ในต่างประเทศที่ประสบปัญหาปริมาณคดีมาก และความล่าช้าของการพิจารณาคดีเช่นกัน เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ เป็นต้น วิธีการระงับข้อพิพาททางอื่นที่นิยมใช้กันอยู่ในปัจจุบัน มี 3 วิธี คือ การเจรจาต่อรอง การไกล่เกลี่ย และการอนุญาโตตุลาการ ซึ่งงานวิจัยฉบับนี้ แสดงให้เห็นถึงความล่าช้าในการดำเนินคดีอาญาในส่วนของศาลยุติธรรมภายในจังหวัดสงขลาว่าเกิดขึ้นจากปัจจัยข้างต้น รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 1-7

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “สาเหตุความล่าช้าในการดำเนินคดีอาญาของศาลยุติธรรมภายในจังหวัดสงขลา” เป็นงานวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงสำรวจกับการวิจัยเอกสาร มุ่งศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมภายในจังหวัดสงขลาและเพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องถึงสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมภายในจังหวัดสงขลา โดยมีขอบเขตการวิจัยเป็นดังนี้คือ

1) ขอบเขตด้านเนื้อหา มุ่งศึกษาความล่าช้าในการดำเนินคดีอาญาของศาลยุติธรรมภายในจังหวัดสงขลา

2) ขอบเขตด้านประชากร ประกอบด้วย บุคคลที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ บุคคลที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมภายในจังหวัดสงขลา ซึ่งประกอบด้วยผู้พิพากษา พนักงานอัยการ พยานที่เป็นพนักงานสอบสวนและประชาชนทั่วไป ตลอดจนจำเลยและทนายความที่มาปฏิบัติงานด้านคดีอาญาที่ศาลยุติธรรมภายในจังหวัดสงขลาในแต่ละวัน

3) ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา แบ่งเป็นตัวแปรตามคือ ความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลา แบ่งเป็น ความเห็นของผู้พิพากษา อัยการ และพนักงานสอบสวน ความเห็นของจำเลย พยาน และทนายความ ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้พิพากษา อัยการ และ พนักงานสอบสวน แบ่งเป็น สถานภาพ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงานด้านคดีอาญา ปัจจัยส่วนบุคคลของจำเลย พยาน และทนายความ ได้แก่สถานภาพ วุฒิการศึกษา ประเภทคดีที่มาเป็นพยาน

4) ขอบเขตด้านพื้นที่ที่ศึกษา คือ ศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลาซึ่งหมายถึงศาลจังหวัดและศาลแขวงจังหวัดสงขลา

5) ขอบเขตด้านเวลาที่ศึกษา คือ ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2556 ถึง ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2557 ใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน กล่าวคือ การวิจัยสนาม (Field Research Methodology) โดยการสร้างแบบสอบถามเพื่อรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) จากผู้ที่เกี่ยวข้องกับศาลจังหวัดสงขลาและศาลแขวงสงขลา จำนวน 400 ชุด แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลแบ่งเป็น 3 ชุด ซึ่งมีข้อคำถามทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกันสำหรับกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้พิพากษาและอัยการ จำนวน 100 ชุด กลุ่มพนักงานสอบสวนและพยาน จำนวน 200 ชุด และกลุ่มจำเลยและทนายจำเลย จำนวน 100 ชุด และการวิจัยเอกสาร (Document Research)

เพื่อรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากหนังสือวิชาการ บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำการวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลปฐมภูมิต่อไป เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ถึงปัญหา และอุปสรรคในกระบวนการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลา ทำการวิเคราะห์ ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติพรรณนาและสถิติอนุมาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการ วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงไว้แล้วในบทที่ 4 ในบทนี้จะ เป็นเนื้อหาในส่วนของ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ตามลำดับ

สรุปผล และอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลเพื่อให้ทราบถึงปัจจัยต่างๆ ที่เป็นสาเหตุของ ความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาในศาลยุติธรรมภายในจังหวัดสงขลา ซึ่งหมายถึง ศาลจังหวัดสงขลาและศาลแขวงสงขลา จากนั้นได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ของผู้พิพากษา พนักงานอัยการ พยาน จำเลยและทนายจำเลย โดยผลการวิจัยทำให้สามารถ ตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษา ได้ดังนี้

ความคิดเห็นของผู้พิพากษา อัยการ พนักงานสอบสวน และพยาน ถึงสาเหตุความล่าช้า ในการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลา

ผู้พิพากษา พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน และพยาน มีความคิดเห็นต่อสาเหตุ ความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาว่าอยู่ในระดับมาก ทั้งในภาพรวมและในภาพย่อย กล่าวคือ ในภาพรวม มีคะแนนเฉลี่ย 4.01 คะแนน สำหรับในภาพย่อย พบว่า ด้านการประสานงานและการ ให้บริการข้อมูลของศาล มีคะแนนเฉลี่ย 4.12 คะแนน ด้านกระบวนการระหว่างพิจารณาของศาล มีคะแนนเฉลี่ย 3.85 คะแนน และด้านความต่อเนื่องของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีคะแนนเฉลี่ย 3.90 คะแนน เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่าประเด็นความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาที่มีระดับคะแนน เฉลี่ยสูงที่สุดตามลำดับแรกของแต่ละด้าน เป็นดังนี้คือ

1) ด้านการประสานงานและการให้บริการข้อมูลของศาล ได้แก่ ความล่าช้าของการส่ง และการรายงานผลการส่งหมายเรียกพยาน 4.45 คะแนน การขอคัดถ่ายสำนวนคดีต่างๆในศาล 4.12 คะแนน และการติดตามหรือเรียกพยานมายังศาลของเจ้าพนักงานตำรวจ 4.09 คะแนน

2) ด้านกระบวนการระหว่างพิจารณาของศาล ได้แก่ ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนพิจารณาคดี อื่นอยู่ยังไม่เสร็จ 3.96 คะแนน การสืบพยานในระหว่างการพิจารณาคดี 3.75 คะแนน และขั้นตอน การดำเนินกระบวนการพิจารณาตาม ป.วิอาญา 3.65 คะแนน

3) ด้านความต่อเนื่องของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ปริมาณคดีมากไม่ได้สัดส่วนกับอัตรา

ผู้พิพากษาและพนักงาน 4.27 คะแนน พยานป่วยหรือติดธุระจำเป็นไม่สามารถมาศาลได้ 4.00 คะแนน และรอเพื่อเบิกความเป็นพยานในคดีหลังจากได้รับหมายเรียกหรือรู้ความนำท่านมาศาล 3.89 คะแนน

เมื่อพิจารณาจากการสำรวจข้างต้น พบว่า การประสานงานและการขอความร่วมมือ มีคะแนนในระดับมาก เนื่องจากปัญหาดังกล่าวขาดผู้ประสานงานของแต่ละหน่วยงานส่งผลให้ขาดความคล่องตัว และขาดความคล่องตัวในเรื่องของเวลาในการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามเป้าหมาย เป็นสาเหตุสำคัญของความล่าช้าในการดำเนินคดีของศาล อย่างไรก็ตามผู้วิจัย พบว่า การปฏิบัติของผู้พิพากษา พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน และพยาน ในกลุ่มตัวอย่างกลุ่มแรกนี้ มีประเด็นที่สำคัญอีกประเด็น คือ บางครั้งพบว่า มีกรณีที่พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีล่าช้า บางครั้งยื่นฟ้องในช่วงใกล้สิ้นสุดเวลาราชการ หรือสิ้นสุดเวลาราชการไปแล้ว ส่งผลกระทบต่อเจ้าหน้าที่ศาลที่ต้องใช้เวลาในการดำเนินการหลังเวลาราชการ และส่งผลกระทบไปยังเจ้าหน้าที่ในเรือนจำในช่วงเวลาสิ้นสุดเวลาราชการไปแล้ว จึงควรขอความร่วมมือให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องให้เสร็จสิ้นภายในเวลา 15.00 น. เนื่องจากจะต้องใช้เวลาในการดำเนินการอีกหลายขั้นตอน และกรณีที่มีเหตุผลความจำเป็นเร่งด่วน ควรยื่นฟ้องให้ทันภายในเวลาราชการ และการยื่นฟ้องทุกครั้งจะต้องตรวจสอบเอกสารหลักฐานในการยื่นฟ้องให้ถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ก่อนยื่นฟ้องด้วย มิฉะนั้นจะเสียเวลาในการแก้ไขเอกสารให้เรียบร้อย หรือต้องติดตามให้พนักงานอัยการเดินทางมาลงชื่อหลังศาลพิพากษาเสร็จสิ้นแล้ว ซึ่งกรณีดังกล่าวก็เป็นอีกหนึ่งประเด็นสำคัญของสาเหตุความล่าช้าในการดำเนินคดีของศาล

ความคิดเห็นของจำเลย ทนายความ และประชาชนทั่วไป ถึงสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลา

จำเลย ทนายความ และประชาชนทั่วไป มีความคิดเห็นต่อสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาว่าอยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและในภาพย่อยแต่ละด้าน กล่าวคือ ในภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ย 3.76 คะแนน สำหรับในภาพย่อยด้านการประสานงานและการให้บริการข้อมูลของศาล มีคะแนนเฉลี่ย 4.23 คะแนน ด้านกระบวนการระหว่างพิจารณาของศาลมีคะแนนเฉลี่ย 3.54 คะแนน และด้านความต่อเนื่องของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีคะแนนเฉลี่ย 3.70 คะแนน เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ประเด็นความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาที่มีระดับคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุดตามลำดับแรกของแต่ละด้าน เป็นดังนี้ คือ

1) ด้านการประสานงานและการให้บริการข้อมูลของศาล ได้แก่ การให้บริการด้านข้อมูลในทางคดีแก่ผู้เสียหายหรือแก่จำเลยหรือญาติของจำเลย 4.34 คะแนน การขอคัดถ่ายสำนวนคดีต่างๆ ในศาล 4.28 คะแนน และความล่าช้าของการส่งและการรายงานผลการส่งหมายเรียกพยาน

4.01 คะแนน

2) **ด้านกระบวนการระหว่างพิจารณาของศาล** ได้แก่ ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนพิจารณาคดีอื่นอยู่ยังไม่เสร็จ 4.09 คะแนน ความยุ่งยากและซับซ้อนของคดี 3.95 คะแนน และโจทก์ขอเลื่อนคดี โดยมีเหตุอันสมควร 3.81 คะแนน

3) **ด้านความต่อเนื่องของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง** ได้แก่ ปริมาณคดีมากไม่ได้มีส่วนกับอัตราผู้พิพากษาและพนักงานอัยการ 4.03 คะแนน พนักงานอัยการคิดว่าความที่ห้องพิจารณาคดีอื่นอยู่ยังไม่เสร็จ 3.90 คะแนน และพยานป่วยหรือติดธุระจำเป็นไม่สามารถมาศาลได้ 3.77 คะแนน

เมื่อพิจารณาจากการสำรวจข้างต้น พบว่า การให้บริการด้านข้อมูลในทางคดีแก่ผู้เสียหายหรือแก่จำเลยหรือญาติของจำเลยเป็นสาเหตุสำคัญ ซึ่งปัญหาการให้บริการด้านข้อมูลแก่ญาติผู้ต้องหาเนื่องจากญาติผู้ต้องหาจะมาติดตามผลการดำเนินการรับฟ้องจากศาล แต่เจ้าหน้าที่ไม่สามารถแจ้งผลการรับฟ้องแก่ญาติผู้ต้องหาเพื่อเตรียมดำเนินการขอประกันตัวได้ ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพด้านการให้บริการของหน่วยงาน และการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ศาล อีกทั้งด้านกระบวนการระหว่างพิจารณาของศาล การสืบพยานในระหว่างการพิจารณา พบว่า ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนพิจารณาคดีอื่นอยู่ยังไม่เสร็จนั้นนับเป็นสาเหตุสำคัญของการดำเนินคดีล่าช้า ซึ่งกรณีปัญหาที่เกิดขึ้น สืบเนื่องมาจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยนั้นใช้ระบบกล่าวหา การดำเนินคดีในกระบวนการยุติธรรมจึงกำหนดกรอบหรือขอบเขตหรืออำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีของผู้พิพากษาต้องดำเนินไปโดยชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น กรณีใดเป็นเรื่องนอกฟ้อง นอกประเด็นผู้พิพากษามิอาจก้าวล่วงได้ ซึ่งทำให้การดำเนินคดีต้องอาศัยความรอบคอบและความชัดเจนของพยานหลักฐานที่จะต้องลงโทษจำเลย และความรอบคอบนี้เองจึงต้องใช้ระยะเวลาพิจารณาอย่างถี่ถ้วนซึ่งอาจเกิดความล่าช้าได้

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่าการสืบพยานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพนักงานอัยการนั้นเป็นสาเหตุสำคัญอีกประการที่ทำให้การดำเนินคดีล่าช้า เนื่องจากอัยการบางท่านมิได้มาตามกำหนดเวลานัดหมายส่งผลให้การพิจารณาคดีมีความล่าช้าไม่เป็นไปตามกำหนดเนื่องจากศาลไม่สามารถสืบพยานได้หรือไม่มีความพร้อมตามกำหนดเวลาที่นัดหมายเนื่องจากเจ้าพนักงานสอบสวนที่มาเป็นพยาน ศาลต้องเสียเวลากับการรอให้พยานพร้อม โดยเฉพาะกรณีที่มีการสืบพยานปากอื่นๆ ก่อน และการนัดสืบพยานคดีต่อเนื่องที่จำเลยได้รับการประกันตัวและต่อมาได้ถูกจับกุมในคดีอื่น ทนายมิได้เขียนคำร้องให้ศาลรับทราบเพื่อจะได้เบิกตัวล่วงหน้าทำให้เจ้าหน้าที่ต้องเสียเวลาในการตรวจสอบและหากเป็นการเบิกตัวในวันนั้น ก็จะส่งผลกระทบกับเรือนจำไปด้วย เหล่านี้เป็นสาเหตุสำคัญที่พบว่ามีผลต่อความล่าช้าในการดำเนินคดีอาญาทั้งสิ้น

ผลการเปรียบเทียบสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัด

สงขลา จำแนกตามสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม

1. ผลการเปรียบเทียบสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลา จำแนกตามสถานภาพ ผู้พิพากษา พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน และพยาน/ประชาชนทั่วไป ไม่มีความแตกต่างกันในสามด้านคือ สาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาเฉลี่ย สาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาด้านการประสานงานและการให้บริการข้อมูลของศาล และสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาด้านความต่อเนื่องของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ส่วนสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาด้านกระบวนการระหว่างพิจารณาของศาล มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทำการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยค่าสถิติ LSD พบว่า พนักงานอัยการและพยาน/ประชาชนทั่วไป มีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นมากกว่าผู้พิพากษา ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05
2. ผลการเปรียบเทียบสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลา จำแนกตามประสบการณ์ทำงานด้านคดีอาญา ได้แก่ ประสบการณ์ 1-5 ปี 6-10 ปี 11-15 ปี 16-20 ปี และ มากกว่า 25 ปี ไม่มีความแตกต่างกันทั้งในภาพรวมและภาพย่อย
3. ผลการเปรียบเทียบสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลา จำแนกตามสถานภาพ จำเลย ทนายความฝ่ายโจทก์ และทนายความฝ่ายจำเลย ไม่มีความแตกต่างกันในด้านกระบวนการระหว่างพิจารณาของศาล ส่วนอีกสามด้านที่เหลือประกอบด้วย สาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาเฉลี่ย สาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาด้านการประสานงานและการให้บริการข้อมูลของศาล และสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาด้านความต่อเนื่องของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทำการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยค่าสถิติ LSD พบว่า
 - 1) สาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาเฉลี่ย ทนายความฝ่ายจำเลย มีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นมากกว่าจำเลย ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05
 - 2) สาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาด้านการประสานงานและการให้บริการข้อมูลของศาล ทนายความฝ่ายโจทก์และทนายความฝ่ายจำเลย มีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นมากกว่าจำเลย ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 และ
 - 3) สาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาด้านความต่อเนื่องของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทนายความฝ่ายโจทก์และทนายความฝ่ายจำเลย มีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นมากกว่าจำเลย ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05
4. ผลการเปรียบเทียบสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลา จำแนกตามประเภทคดีที่มาเกี่ยวข้องในครั้งนี ประกอบด้วย คดีอาชญากรรม คดีเกี่ยวกับ

ทรัพย์สิน และคดีเกี่ยวกับชีวิต ไม่มีความแตกต่างกัน ในด้านกระบวนการระหว่างพิจารณาของศาล ส่วนอีกสามด้านที่เหลือ ประกอบด้วย สาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาเฉลี่ย สาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาด้านการประสานงานและการให้บริการข้อมูลของศาล และสาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาด้านความต่อเนื่องของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทำการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยค่าสถิติ LSD พบว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องกับคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินมีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นมากกว่าผู้ที่เกี่ยวข้องกับคดีอาชญากรรมทั้งสามด้าน คือ 1) สาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาด้านการประสานงานและการให้บริการข้อมูลของศาล 2) สาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาด้านความต่อเนื่องของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และ 3) สาเหตุความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญาเฉลี่ย ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลา

จากการวิจัยแสดงให้เห็นถึงปริมาณคดีอาญาขึ้นมาสู่ศาลเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งไม่ได้สัดส่วนกับอัตรากำลังของผู้พิพากษา เจ้าหน้าที่ธุรการ และอาคารสถานที่ ซึ่งในแต่ละปีมีคดีที่พิจารณาพิพากษาเสร็จไปเป็นจำนวนมาก แต่ก็มีอีกจำนวนหนึ่งที่ค้างพิจารณาพิพากษาอยู่อีก การที่จะถือว่าระยะเวลาเท่าใดจะเป็นการพิจารณาคดีล่าช้า ยังไม่มีหลักเกณฑ์ในทางกฎหมาย คำสั่งระเบียบหรือคำแนะนำใด ที่กำหนดว่าคดีอาญาจะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาเท่าใด อย่างไรก็ตามแม้ศาลยุติธรรมภายในจังหวัดสงขลาจะมีมาตรการต่างๆ มาใช้เพื่อที่จะให้คดีที่อยู่ในศาลยุติธรรมเสร็จไปโดยเร็วไม่ค้างการพิจารณาก็ตาม แต่บุคลากรที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมในบางขั้นตอนยังขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการพิจารณาคดี ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งในเกิดความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญา

ดังนั้นเมื่อปริมาณคดีที่มากขึ้นส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการพิจารณาคดี และเหตุผลสำคัญที่ทำให้คดีล่าช้า นอกจากข้อจำกัดด้านงบประมาณและบุคลากรแล้ว ยังมีในส่วนของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่มีความยุ่งยาก ซับซ้อน ซึ่งจากการวิจัยพบว่า ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ได้มีความพยายามแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น โดยการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในส่วนต่างๆ การนำระบบการบริหารงานคดีในศาลมาใช้ (Case Management) และการนำวิธีการระงับข้อพิพาทที่เป็นทางเลือกอื่น (Alternative Dispute Resolution) มาใช้ ซึ่งวิธีการต่างๆ เหล่านี้ก็ได้นำมาใช้ ในต่างประเทศที่ประสบปัญหาปริมาณคดีมาก และความล่าช้าของการพิจารณาคดีเช่นกัน เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ เป็นต้น วิธีการระงับข้อพิพาททางอื่นที่นิยมใช้กันอยู่ในปัจจุบัน มี 3 วิธี คือ การเจรจาต่อรอง การไกล่เกลี่ย และการอนุญาโตตุลาการ ซึ่งงานวิจัย

เรื่องนี้ แสดงให้เห็นถึงความล่าช้าในการดำเนินคดีอาญาในส่วนของศาลยุติธรรมภายในจังหวัด สงขลาว่าเกิดขึ้นจากปัจจัยข้างต้น รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 1-7

2. ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ความล่าช้าในการดำเนินคดีอาญาของศาลยุติธรรมภายในจังหวัด สงขลา” เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ มุ่งศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการพิจารณาคดีอาญา ของศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลาและเพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องถึงสาเหตุความล่าช้า ในการพิจารณาคดีอาญาของศาลยุติธรรมจังหวัดสงขลา ซึ่งได้แก่ศาลจังหวัดสงขลาและศาลแขวง สงขลา โดยกลุ่มบุคคลที่นำมาศึกษาล้วนแต่เป็นบุคคลที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการดำเนิน กระบวนการพิจารณาคดีอาญาที่ศาลจังหวัดสงขลาและศาลแขวงสงขลา ดังนั้นการนำผลการวิจัยฉบับนี้ ไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญาก็น่าจะเป็นผลดีต่อกระบวนการ พิจารณาและต่อประชาชนเป็นอย่างยิ่ง โดยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. เนื่องจากกระบวนการพิจารณาคดีมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมากกว่าหนึ่งหน่วยงานที่อยู่ภายใน ศาลยุติธรรม เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่กระบวนการยุติธรรมสูงสุด ภายในองค์กรศาลยุติธรรมได้มี ข้อปฏิบัติหรือแนวทางการปฏิบัติแก่การดำเนินคดีอาญา ซึ่งปัญหาสำคัญที่พบคือ มีบางหน่วยงาน ไม่ได้ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน โดยแนวคิดหรือแนวทางการแก้ปัญหาในทางปฏิบัติ ของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมจึงควรมีคำสั่งมอบหมายบุคลากรในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อย่างชัดเจน และสามารถประสานงานราชการได้ด้วยความสะดวกรวดเร็วและหากหน่วยงานอื่นๆ ขอความร่วมมือก็สามารถปฏิบัติได้โดยเคร่งครัด โดยทุกหน่วยงานจะต้องให้ความสำคัญและเร่งรัด การปฏิบัติอย่างเคร่งครัดเป็นวิธีหนึ่งที่จะเกิดประโยชน์แก่กระบวนการพิจารณาต่อไป

2. ความล่าช้าในการดำเนินคดีอาญาของศาลยุติธรรมนั้นเป็นปัญหาที่มีมานาน และ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมได้พยายามหาแนวทางการแก้ปัญหามาตลอด และถึงแม้จะได้ มีความพยายามตกลงหาแนวทางการแก้ปัญหหรือแนวทางปฏิบัติระหว่างสำนักงานศาลจังหวัด สงขลา และสำนักงานอัยการจังหวัดก็ตาม เช่น การจัดประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความเห็น ในการหาแนวทางแก้ปัญหาดังกล่าว โดยผู้วิจัยเห็นว่า ควรเพิ่มประเด็นในการประชุม เพื่อขอความร่วมมือกับพนักงานอัยการให้ดำเนินการยื่นฟ้องให้ทันตามระยะเวลาที่ศาลได้ขอ ความร่วมมือ แต่ปัญหาดังกล่าวก็ยังมีข้อบกพร่องอยู่บ้างสืบเนื่องจากพนักงานสอบสวนได้จัดทำ สำนวนเข้ามายังสำนักงานอัยการจังหวัดเป็นจำนวนมาก และอัตรากำลังตำแหน่งเจ้าหน้าที่พิมพ์คดี มีไม่เพียงพอต่อปริมาณคดีที่เพิ่มมากขึ้น อีกทั้ง สาเหตุความล่าช้าส่วนหนึ่งเกิดจากการส่งสำนวน ของพนักงานสอบสวนล่าช้า การส่งผลการตรวจพิสูจน์สารเสพติด หรือตรวจอาวุธปืนล่าช้า เนื่องจากอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ตรวจพิสูจน์หลักฐานสารเสพติดและตรวจอาวุธปืนนั้น มีไม่เพียงพอ

ต่อปริมาณงานที่มีเป็นจำนวนมาก จึงไม่สามารถดำเนินการได้ทันตามความต้องการส่งผลให้ การปฏิบัติงานล่าช้า เป็นต้น เหล่านี้เป็นปัญหาในระดับนโยบายที่ต้องสรรหาคำแห่งงาน ให้เพียงพอกับปริมาณงาน เพื่อประสิทธิภาพสูงสุดต่อกระบวนการพิจารณาคดี

อย่างไรก็ตาม ในส่วนของพนักงานอัยการได้พยายามที่จะแก้ไขด้วยการวางแผนการ ดำเนินการจัดทำสำนวนให้รวดเร็วมากขึ้น และกรณี que เห็นว่ามีสำนวนคดีใดสามารถยื่นฟ้องคดีใน ภาคเช้าแล้วเสร็จทัน ก็จะดำเนินการส่งสำนวนคดีเพื่อยื่นฟ้องในช่วงเวลาดังกล่าวทันที โดยไม่ต้อง รอให้ครบกำหนดผลพัก ซึ่งจากการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยพบว่า มีแนวโน้มที่ดีในการเอื้อประโยชน์แก่ กระบวนการยุติธรรม ทำให้กระบวนการพิจารณาเร็วขึ้น

3. ด้านการประสานงานและการให้บริการข้อมูลของศาล ในเรื่องปัญหาการให้บริการ ด้านข้อมูลแก่ญาติของผู้ต้องหา แนวทางการแก้ไขหรือแนวทางปฏิบัติสาเหตุส่วนหนึ่งเกิดจาก การประสานงานของเจ้าหน้าที่สำนักอัยการได้แจ้งให้ญาติของผู้ต้องหาไปรอผลการยื่นฟ้องที่ศาล ในภาคเช้า แต่พนักงานอัยการไม่สามารถจัดทำสำนวนยื่นฟ้องให้แล้วเสร็จภายในภาคเช้า ได้ บางครั้งล่วงเลยไปภาคบ่ายหรือภาคเย็นทำให้ต้องเสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์ ซึ่งกระทบกับ ระบบการให้บริการที่มีประสิทธิภาพ แต่ปัจจุบันสำนักงานศาลจังหวัดแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยการจัดสถานที่ จัดมุมกาแฟ ไว้สำหรับบริการประชาชน ซึ่งคาดว่าจะลดปัญหาที่เกิดขึ้นกับ ศาลได้ในระดับหนึ่ง อีกทั้งผู้วิจัยเห็นว่า สำนักงานศาลจังหวัดควรมีแนวปฏิบัติที่ว่า หากพนักงาน อัยการจัดพิมพ์สำนวนแล้วเสร็จ สามารถจัดส่งข้อมูลทางอีเมลยังไปยังศาลเพื่อศาลจะได้เตรียม ดำเนินการรับฟ้องร้องจะสามารถกระทำได้หรือไม่ หากสามารถทำได้ก็จะทำให้การทำงานเป็นไป ด้วยความรวดเร็วมากขึ้น เนื่องจากลดขั้นตอนการเดินทางของเอกสาร

4. ด้านกระบวนการระหว่างพิจารณาของศาล ปัญหาการเรียกพยานในระหว่างการพิจารณา ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีแนวทางการแก้ไขหรือแนวทางปฏิบัติที่มีข้อตกลงการเริ่มสืบพยานในเวลา 9.30 น. กรณีพนักงานอัยการบางท่านไม่มาศาลตามเวลานัดหมาย (มาล่าช้า) ควรให้ศาลเก็บข้อมูลบันทึก ไว้แล้วแจ้งไปยังพนักงานอัยการจังหวัดเป็นการภายใน เพื่อจะได้มีมาตรการภายในสำนักงาน อัยการและกำชับให้พนักงานอัยการที่มาศาลล่าช้าได้ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดมากขึ้น ปัญหา ดังกล่าวก็จะลดลง และอีกประเด็นปัญหาที่สำคัญคือ ในกรณีที่พนักงานอัยการคนเดียวรับผิดชอบ หลายสำนวนในการสืบพยานในวันเดียวกัน ขอให้ศาลพิจารณาการจ่ายสำนวนให้กับผู้พิพากษา ที่นั่งพิจารณาบัลลังก์ (ห้องพิจารณา) ใกล้เคียงกัน เพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงานของพนักงานอัยการ และศาล ทำให้ศาลไม่ต้องเสียเวลาในการรอพนักงานอัยการคิดสำนวนการพิจารณาในคดีอื่นนาน เกินไป ข้อเสนอแนะเหล่านี้เป็นความคิดเห็นของผู้วิจัยเพื่อยังแก่ประโยชน์สูงสุดของการดำเนิน

กระบวนการพิจารณาให้มีความรวดเร็วมากขึ้น โดยหาอาจกล่าวล่วงหลักการยาทและจริยธรรมของข้าราชการตุลาการหรือข้าราชการอัยการแต่อย่างใด

5. การนัดพยานในคดีต่อเนื่อง แนวทางแก้ไขหรือปฏิบัติกรณีที่กำลังได้รับการประกันตัวจากคดีหนึ่งแล้ว โดยจับกุมไปอีกคดีหนึ่ง เมื่อมีการนัดสืบพยานคดีต่อเนื่องควรขอความร่วมมือให้ทนายความเขียนคำร้องให้ศาลรับทราบด้วย เพื่อศาลจะได้เบิกตัวจำเลยได้ล่วงหน้า ทำให้กระบวนการพิจารณารวดเร็วขึ้น

การศึกษาวิจัย เรื่องสาเหตุความล่าช้าในการดำเนินคดีอาญาของศาลยุติธรรมภายในจังหวัดสงขลา ศึกษากรณีของศาลจังหวัดสงขลาและศาลแขวงสงขลาพบว่า มีสาเหตุสำคัญหลายประการตามที่กล่าวไว้ข้างต้น แต่สิ่งหนึ่งที่สำคัญคือจิตสำนึกของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมในอันที่จะรับผิดชอบร่วมกันวางแผนและกำหนดเป้าหมายในการเร่งรัดการพิจารณาพิพากษาคดีในลักษณะที่เป็นระบบ เพื่อให้สามารถชี้แจงทำความเข้าใจกับประชาชนได้ว่าคดีอาญาเรื่องหนึ่งๆ ควรใช้ระยะเวลาในการดำเนินคดีโดยเฉลี่ยนานเท่าใด เพื่อการสร้างความเข้าใจต่อกระบวนการดำเนินคดีอาญาในศาลยุติธรรมต่อไป

บรรณานุกรม

- เกียรติจิกร วังนะสวัสดิ์. (2549). คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.
- ไชยยศ วรรณัทศิริ. (2539). ความล่าช้าของความยุติธรรมเปรียบเทียบประจุการปฏิเสธความยุติธรรม. หนังสือชุดดุลพินิจ. กรุงเทพฯ: กระทรวงยุติธรรม.
- ไชยวัฒน์ สัตยาประเสริฐ. (2540). ศาลจะพิจารณาคดีอาญาให้เสร็จเร็วได้อย่างไร (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: วิทยาลัยการยุติธรรม.
- ณรงค์ ใจหาญ. (2543). การคุ้มครองเด็กในการให้ปากคำในคดีอาญา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์บริษัท แอร์เนอร์พรีน จำกัด.
- ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. (2540). ปัจจัยที่ทำให้กฎหมายขาดประสิทธิภาพ (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: วิทยาลัยการยุติธรรม.
- บุญรอด ตันประเสริฐ. (2544). การบริหารคดีเพื่อพิจารณาคดีต่อเนื่อง (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: วิทยาลัยการยุติธรรม.
- พิชัย นิลทองคำ. (2543). ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง วิธีพิจารณาความอาญาฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ: อจติยา มิเลินเนียม.
- มานิช จรูมาศ. (2519). คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 1 และ 2 ว่าด้วยบททั่วไปและวิธีพิจารณาคดีในศาลชั้นต้น เล่ม 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์บรรณาคม.
- เรีงธรรม ลัดพลี. (2540). สัมมนากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด อรุณการพิมพ์.
- สันต์ชัย สังมณีนพรัตน์. (2540). แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการนั่งพิจารณาคดีของศาล โดยการนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: วิทยาลัยการยุติธรรม.
- สุพจน์ สุโรจน์. (2553). อาญาวิทยาและทัณฑวิทยา. เอกสารการสอนชุดวิชา 33435 หน่วยที่ 8-15. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุรพิศ ประณีตพลกรัง. (2537). การฝ่าฝืนกับปัญหาความล่าช้าในการดำเนินคดีอาญา. หนังสือชุดดุลพินิจ. กรุงเทพฯ: กระทรวงยุติธรรม.
- สุระศรี จันทรแรม. (2539). การพัฒนาองค์กรในกระบวนการยุติธรรม: ศึกษากรณีการโอนกรมราชทัณฑ์ไปสังกัดกระทรวงยุติธรรม. วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต (นิติศาสตร์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สำนักกฎหมายสรรพเนติ. (มีนาคม 2557). การดำเนินคดีอาญา. สืบค้นจาก

<http://www.sappaneti.com/>

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (พฤษภาคม 2557). ข้อมูลสถิติคดีอาญา. สืบค้นจาก <http://www.royalthaipolice.go.th/>

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2550). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550.

สืบค้นจาก <http://web.krisdika.go.th/data/law/law1/%C306/%C306-10-9999-update.pdf>.

อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ. (2552). ทฤษฎีอาญา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามสำหรับการวิจัย

แบบสอบถามชุดที่ 1

สำหรับ ผู้พิพากษา-อัยการ-พนักงานสอบสวน

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล

1. เพศ ☐ 1) ชาย ☐ 2) หญิง
2. อายุ ปี
3. สถานภาพการทำงาน
☐ 1) ผู้พิพากษา ☐ 2) พนักงานอัยการ ☐ 3) พนักงานสอบสวน
4. วุฒิกการศึกษา
☐ 1) ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย ☐ 2) มัธยมศึกษาตอนปลาย/ประกาศนียบัตรวิชาชีพ
☐ 3) ปริญญาตรี ☐ 4) สูงกว่าปริญญาตรี

ตอนที่ 2 การพิจารณาคดีอาญา และการสืบพยานและการเลื่อนพิจารณาคดี

-การพิจารณาคดีอาญา

1. ประสบการณ์ทำงานด้านคดีอาญา.....ปี
2. ท่านพิจารณาคดีหรือว่าความคดีอาญาหรือดำเนินการในคดีอาญาเฉลี่ยวันละ.....คดี
3. เวลาที่ใช้ในการดำเนินคดีตั้งแต่วันที่ยื่นฟ้องจนถึงวันที่ศาลมีคำพิพากษาโดยเฉลี่ยต่อคดี
- 3.1 คดีที่จำเลยให้การรับสารภาพและต้องสืบพยานประกอบคำรับสารภาพ
☐ 1) น้อยกว่า 1 เดือน ☐ 2) 1-3 เดือน
☐ 3) 4-6 เดือน ☐ 4) มากกว่า 6 เดือน
- 3.2 คดีที่จำเลยให้การรับสารภาพและและต้องสืบพยานประกอบคำรับสารภาพ
☐ 1) น้อยกว่า 3 เดือน ☐ 2) 3-6 เดือน
☐ 3) 7 เดือน - 1 ปี ☐ 4) มากกว่า 1 ปี
- 3.3 คดีที่จำเลยให้การปฏิเสธซึ่งต้องสืบพยานโจทก์และจำเลย
☐ 1) น้อยกว่า 3 เดือน ☐ 2) 3-6 เดือน
☐ 3) 7 เดือน - 1 ปี ☐ 4) มากกว่า 1 ปี

- การสืบพยานและการเลื่อนพิจารณาคดี

สำหรับผู้พิพากษาและพนักงานอัยการ

1. การออกหมายเรียกพยาน พยานประเภทใดได้รับหมายเรียกแล้วไม่มาศาลมากที่สุด
☐ 1) ประชาชนทั่วไป ☐ 2) พนักงานสอบสวน ☐ 3) ข้าราชการ
☐ 4) อื่นๆ(ระบุ).....
2. การออกหมายเรียกพยานตามข้อ 1 ประมาณ.....ครั้งจึงได้พยานดังกล่าวมาเบิกความ
3. เหตุผลที่พยานซึ่งได้รับหมายเรียกมักใช้อย่างในการไม่มาเบิกความมากที่สุดคือ
☐ 1) การเจ็บป่วย ☐ 2) คิดธุระสำคัญ

- ☐3) ไม่มีพยานมาศาล ☐4) อื่นๆ (ระบุ).....

สำหรับพนักงานสอบสวน

1. ท่านมาเป็นพยานที่ศาลในฐานะ

- ☐1) ผู้จับกุมหรือร่วมจับกุม ☐2) พนักงานสอบสวน
☐3) พยานอื่นๆฝ่ายโจทก์ ☐4) พยานอื่นๆฝ่ายจำเลย

2. คดีอาญาที่ท่านมาเป็นพยาน

- ☐1) คดีอาชญากรรม ☐2) คดีเกี่ยวกับชีวิตเช่น ฆ่า/พยายามฆ่า ทำร้ายร่างกาย เป็นต้น
☐3) คดีเกี่ยวกับทรัพย์สินเช่น ลัก-ชิง-ปล้น ทรัพย์ ยักยอก นื้อ โกง เป็นต้น
☐4) คดีอื่นๆ(ระบุ).....

3. การที่ท่านได้รับแจ้งจากคู่ความให้มาเป็นพยานแต่ท่านไม่สามารถมาศาลได้โดยเกิดขึ้นกับท่านหรือไม่

- ☐1) ไม่เคยเกิดขึ้น ☐2) เคยเกิดขึ้น ที่มาไม่ได้เพราะ
☐2.1) การเจ็บป่วย
☐2.2) คิดธุระสำคัญ
☐2.3) มีเวลาแต่ไม่พร้อมที่จะมา
☐2.4) อื่นๆ(ระบุ).....

4. ท่านเคยมาที่ศาลเพื่อเป็นพยานแล้วไม่ได้เบิกความหรือไม่

- ☐1) ไม่เคย ☐2) เคย จำนวน.....ครั้ง

5. เหตุผลที่มาศาลแล้วไม่ได้เบิกความ

- ☐1) คู่ความขอเลื่อนคดีเพราะป่วยหรือติดธุระจำเป็น
☐2) คู่ความขอเลื่อนคดีเพราะทนายป่วยหรือติดธุระจำเป็นไม่สามารถมาศาลได้
☐3) ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนพิจารณาคดีอื่นอยู่ยังไม่เสร็จ
☐4) พนักงานอัยการคิดว่าความที่ห้องพิจารณาคดีอื่นยังไม่เสร็จ
☐5) อื่นๆ (ระบุ).....

6. การเลื่อนพิจารณาคดีแต่ละครั้งใช้ระยะเวลาโดยเฉลี่ยประมาณ

- ☐1) ไม่เกิน 2 เดือน ☐2) 3-4 เดือน ☐3) 5-6 เดือน ☐4) 7 เดือนขึ้นไป

7. นับแต่ได้รับหมายเรียกหรือคู่ความนำท่านมาศาลจนถึงวันที่ได้เบิกความเป็นพยานในคดีดังกล่าวจนเสร็จใช้เวลาประมาณ

- ☐1) ไม่เกิน 2 เดือน ☐2) 3-4 เดือน ☐3) 5-6 เดือน ☐4) 7 เดือนขึ้นไป

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อสาเหตุที่ส่งผลต่อความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญา

สาเหตุที่ส่งผลต่อความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญา	ส่งผลกระทบต่อความล่าช้าในการพิจารณาคดี				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านการประสานงานและการให้บริการข้อมูลของศาล					
1. พยานไม่มาศาลทำให้ไม่ทราบผลการส่งหมายให้พยาน					
2. การขอคัดถ่ายสำนวนคดีต่างๆในศาล					
3. ความสะดวกรวดเร็วในการขอประกันตัวผู้ต้องหาจำเลย					
4. การเบิกตัวผู้ต้องขังจากเรือนจำมายังศาล					
5. การนัดสืบพยานในคดีที่ต่อเนื่อง					
6. การส่งคำคู่ความทางไปรษณีย์					
7. ความสะดวกรวดเร็วในการใกล้เคียงข้อพิพาท					
8. การติดตามหรือเรียกพยานมายังศาลของเจ้าพนักงานตำรวจ					
9. การยื่นฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการ					
10. การส่งหมายเรียกพยาน					
11. การออกหมายจับหมายค้น					
12. การให้บริการด้านข้อมูลในทางคดีแก่ผู้เสียหายหรือแก่จำเลยหรือญาติของจำเลย					
ด้านกระบวนการระหว่างพิจารณาของศาล					
1. ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนพิจารณาคดีอื่นอยู่ยังไม่เสร็จ					
2. ขั้นตอนการดำเนินกระบวนการพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา					
3. การตรวจสอบเอกสารสำนวนต่างๆของเจ้าหน้าที่ศาล					
4. ระยะเวลาในการพิจารณาคดีอาญายาวนานมาก					
5. การสืบพยานในระหว่างการพิจารณาคดี					

สาเหตุที่ส่งผลต่อความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญา	ส่งผลต่อความล่าช้าในการพิจารณาคดี				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านความต่อเนื่องของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง					
1. พยานป่วยหรือติดธุระจำเป็นไม่สามารถมาศาลได้					
2. จำเลยหรือทนายจำเลยป่วยหรือติดธุระจำเป็นไม่สามารถมาศาลได้					
3. ปริมาณคดีมากไม่ได้สัดส่วนกับอัตราผู้พิพากษาและพนักงานอัยการ					
4. รอเพื่อเบิกความเป็นพยานในคดีหลังจากได้รับหมายเรียกหรือคู่ความนำท่านมาศาล					
5. พนักงานอัยการคิดว่าความที่ห้องพิจารณาคดีอื่นยังไม่เสร็จ					
6. การนั่งพิจารณาคดีครบองค์คณะและการพิจารณาคดีแบบต่อเนื่อง					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามชุดที่ 2

สำหรับนายความและประชาชนทั่วไปที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับคดีอาญา

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล

1. เพศ ☐ 1) ชาย

☐ 2) หญิง

2. อายุ ปี

3. วุฒิการศึกษา

☐ 1) ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย

☐ 2) มัธยมศึกษาตอนปลาย/ประกาศนียบัตรวิชาชีพ

☐ 3) ปริญญาตรี

☐ 4) สูงกว่าปริญญาตรี

4. ท่านมาที่ศาลในฐานะ

☐ 1) ทนายความฝ่ายจำเลย ประกอบอาชีพทนายความเป็นระยะเวลา.....ปี

☐ 2) ทนายความฝ่ายโจทก์ ประกอบอาชีพทนายความเป็นระยะเวลา.....ปี

☐ 3) โจทก์/จำเลย

☐ 4) ประชาชนทั่วไป ประกอบอาชีพ (โปรดระบุ)

☐ 4.1) ข้าราชการ/เจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐ

☐ 4.2) เกษตรกร/ประมง

☐ 4.3) พนักงานบริษัท/องค์กรธุรกิจเอกชน

☐ 4.4) ค้าขาย

☐ 4.5) ดำเนินธุรกิจอิสระ/เจ้าของกิจการ

☐ 4.6) รับจ้างทั่วไป

☐ 4.7) ว่างาน

☐ 4.8) อื่นๆ(ระบุ).....

5. ประเภทคดีอาญาที่ท่านเข้ามาเกี่ยวข้องครั้งนี้

☐ 1) คดีอาชญากรรม

☐ 2) คดีเกี่ยวกับชีวิตเช่น ฆ่า/พยายามฆ่า ทำร้ายร่างกาย เป็นต้น

☐ 3) คดีเกี่ยวกับทรัพย์สินเช่น ลัก-ชิง-ปล้น ทรัพย์ ยักยอก ฉ้อโกง เป็นต้น

☐ 4) คดีอื่นๆ(ระบุ).....

6. คดีที่ท่านมาเกี่ยวข้องนี้ใช้เวลานับตั้งแต่ถูกจับดำเนินคดีจนถึงวันที่ตอบแบบสอบถามรวมเป็นระยะเวลา

☐ 1) 1-3 เดือน

☐ 2) 4-6 เดือน

☐ 3) 7-9 เดือน

☐ 4) 10-12 เดือน

☐ 5) มากกว่า 1 ปี

7. ขณะนี้คดีดังกล่าวอยู่ระหว่างดำเนินการในขั้นตอนใด

☐ 1) สืบพยานโจทก์ยังไม่เสร็จ

☐ 2) สืบพยานจำเลยยังไม่เสร็จ

☐ 3) รอส่งผลการสืบพยานประเด็นกลับมา

☐ 4) นัดฟังคำพิพากษา

☐ 5) อื่นๆ (ระบุ).....

8. ในระหว่างการดำเนินคดีที่ผ่านมาคดีนี้เคยเลื่อนการพิจารณาคดีหรือไม่

☐ 1) ไม่เคย

☐ 2) เคยจำนวน.....ครั้ง

9. การเลื่อนพิจารณาคดีแต่ละครั้งใช้เวลาโดยเฉลี่ย.....เดือน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อสาเหตุที่ส่งผลต่อความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญา

สาเหตุที่ส่งผลต่อความล่าช้าในการพิจารณาคดีอาญา	ส่งผลต่อความล่าช้าในการพิจารณา				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านการประสานงานและการให้บริการข้อมูลของศาล					
1. ความล่าช้าของการส่งและการรายงานผลการส่งหมายเรียกพยาน					
2. การให้บริการด้านข้อมูลในทางคดีแก่ผู้เสียหายหรือแก่จำเลยหรือญาติของจำเลย					
3. การขอคัดถ่ายสำนวนคดีต่างๆในศาล					
ด้านกระบวนการระหว่างพิจารณาของศาล					
1. ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนพิจารณาคดีอื่นอยู่ยังไม่เสร็จ					
2. ความยุ่งยากและซับซ้อนของคดี					
3. การเลื่อนคดีโดยเหตุเนื่องมาจากศาล					
4. มีการโอนคดีเกิดขึ้น					
5. มีการส่งประเด็นให้ศาลอื่นสืบพยานแทนศาลที่พิจารณาคดี					
6. ปริมาณคดีมากไม่ได้สัดส่วนกับอัตราผู้พิพากษาและพนักงานอัยการ					
ด้านความต่อเนื่องของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง					
1. พนักงานอัยการคิดว่าความที่ห้องพิจารณาคดีอื่นยังไม่เสร็จ					
2. พยานป่วยหรือติดธุระจำเป็นไม่สามารถมาศาลได้					
3. โจทก์/จำเลย/ทนายโจทก์/ทนายจำเลยป่วยหรือติดธุระจำเป็นไม่สามารถมาศาล					
4. โจทก์/จำเลยขอเลื่อนคดีเหตุเนื่องมาจากตัวโจทก์/จำเลย					
5. โจทก์/จำเลยขอเลื่อนคดีเหตุเนื่องมาจากทนายโจทก์/ทนายจำเลย					
6. โจทก์หรือจำเลยขอเลื่อนคดีโดยมีเหตุอันสมควร					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ประวัติผู้วิจัย

1. ชื่อ-สกุล นางสาวศศิวิมล ช่วยดำรงค์

วุฒิการศึกษา

วุฒิ	ชื่อสถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา
นิติศาสตรมหาบัณฑิต (กฎหมาย ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม)	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	2555
เนติบัณฑิตไทย	สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่ง เนติบัณฑิตยสภา	2552
นิติศาสตรบัณฑิต	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	2550

ตำแหน่งและสถานที่ทำงาน

พ.ศ. 2555-2557	อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
พ.ศ. 2557-ปัจจุบัน	อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

2. ชื่อ-สกุล สมเกียรติ แก้วเกาะสะบ้า

วุฒิการศึกษา

วุฒิ	ชื่อสถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา
วท.ม.(วิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์)	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	2553
วศ.บ. (อุตสาหกรรม)	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	2540

ตำแหน่งและสถานที่ทำงาน

นักวิจัย ศูนย์วิจัยนวัตกรรมทางธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

